

UPPSALA UNIVERSITET
Institutionen för lärarutbildning
C-uppsats
Februari 2004

FkCo402

Kadetterna på Karlberg

En kollektivbiografisk studie av Kungl. Krigsakademiens kadettkår
under perioden 1792-1809

Författare:
Esbjörn Larsson

Handledare:
Mikael Börjesson

Examinator:
Donald Broady

Sammanfattning

Denna uppsats tar sin utgångspunkt i grundandet av Kungl. Krigsakademien på Karlbergs slott år 1792 och denna utbildnings utformning såsom en kombination av civil elementärskola och militär yrkesskola för tonårssöner ur samhällets övre skikt. Uppsatsen undersöker Krigsakademiens kadettkår under perioden 1792–1809, i syfte att problematisera kadettutbildningens samhälleliga funktion.

På ett teoretiskt plan tar studien stöd av Pierre Bourdieus kapitalbegrepp och tanken om utbildning som ett redskap för social reproduktion. Själva undersökningen utgår i från frågor om kadettkårens sammansättning, kadetternas fortsatta karriär samt studieresultatens betydelse för karriären. Rent metodiskt bygger studien på användningen av den statistiska metoden korrespondensanalys.

Undersökningen reviderar bitvis den bild tidigare forskning givit av Krigsakademiens kadettkår. Kadetterna på Karlberg var inte någon homogen samling av söner till högre ståndspersoner, utan studien avslöjar en strikt hierarki inom samhällets övre skikt. Denna reviderade bild bygger på en analys av såväl kadetternas bakgrund som framtida karriär och civilstånd. Ett anmärkningsvärt resultat av undersökningen är bristen på allmängiltiga samband mellan skolledningens bedömningar av flit och uppförande och kadetternas framtida karriär. Studien visar också på hur man genom fördelningen av Krigsakademiens friplatser kunde hjälpa mindre bemedlade söner från högre ståndsfamiljer till en framtida militär karriär.

Det övergripande resultatet av uppsatsen blir att Krigsakademiens tillkomst inte förändrade den svenska krigsmaktens rekrytering av officerare, utan att kadettutbildningen i stället kom att inordnas i den rådande strukturen, där krigsmakten fungerade som ett redskap för reproduktion av samhällets övre skikt.

Nyckelord: kadettutbildning, social reproduktion, symboliskt kapital, 1700-tal, 1800-tal

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Syfte & disposition	2
1.2 Historisk bakgrund	2
1.2.1 Krigsakademiens första tid	3
1.2.2 Kungl. Krigsakademien – en ungdomsskola med militära förtecken	4
1.3 Krigsakademiens roll – en obesvarad fråga	5
2 Problematisering av Krigsakademiens samhälleliga funktion	7
2.1 Krigsakademien och 1800-talets utbildningsexpansion	7
2.2 Om utbildning som redskap för social reproduktion	8
2.3 Tidigare studier av kadettkårens sammansättning	9
2.4 Frågeställning	10
3 Metod och material	12
3.1 Den prosopografiska metoden	12
3.1.1 Korrespondensanalys	12
3.1.2 Metodiska övervägningar vid kodning av data	14
3.2 Att objektivera kadetterna	14
3.2.1 Källorna till kadetternas liv och frågor om klassificering	14
3.2.2 Sammanställningens uppbyggnad	15
3.2.3 Klassificering	16
3.2.3.1 Kadetternas betyg	16
3.2.3.2 Ståndstillhörighet	17
3.2.3.3 Sysselsättning och tjänstetitlar	18
3.2.3.4 Rangordningsproblematik och aggregering av data	20
3.2.3.5 Studiet av civilstånd	21
4 Krigsakademiens kadettkår under åren 1792–1809	22
4.1 Kadetternas rum av livsmöjligheter	22
4.1.1 Kadettkårens övre skikt	23
4.1.2 Kadetten i gemen	25
4.1.3 Kadetter i genivapnen	26
4.1.4 Kadettkårens hierarkiska struktur	27

4.2 Tiden på och innan Karlberg.....	27
4.2.1 Kadetternas studieresultat.....	28
4.2.2 Karriären innan Karlberg.....	30
4.2.3 Fördelningen av friplatser.....	32
4.2.4 Vägen till genivapnen	36
4.2.5 Krigsakademien som institution för social reproduktion.....	38
4.3 Karriären efter Karlberg.....	39
4.3.1 Valet av regemente	40
4.3.2 Adjutantsbefattningar	41
4.3.3 Krigserfarenhet.....	42
4.3.4 Alternativa karriärer	43
4.3.5 Giftermål	44
4.3.6 Om Karlbergs betydelse för den fortsatta karriären.....	46
5 Kadettkårens sammansättning & Krigsakademiens samhällsliga funktion.....	47
Figurförteckning	50
Referenser	50
Bilagor	55

I Inledning

Och hade jag helst vid kanonerna där
 en veteran,
 en man, som vant sig att bruka gevär,
 en krutsprängd fan;
 men nej, en yngling, spenslig och fin,
 en femtonåring, en grev Schwerin
 skall svara för batteriet,
 vad håller en sådan för min?¹

Det är på detta sätt vi möter Wilhelm von Schwerin i andra stycket av Johan Ludvig Runebergs dikt med samma namn. Nu är det dock inte hur Runeberg besjöng 1808–09 års krig som är av intresse här, utan i stället den verkliga Wilhelm Johan Ludvig von Schwerin. Han och hans bror, Philip Bogislaus von Schwerin, söner till greven och hovpredikanten Fredrik Bogislaus, antogs nämligen som kadetter vid Kungl. Krigsakademien på Karlberg år 1806 och utexaminerades mindre än två år senare under sommaren 1808. Examen skedde under brinnande krig och medan Philip Bogislaus gick till Svea livgarde, placerades Wilhelm Johan Ludvig vid Svea artilleriregemente. Som dikten mycket riktigt säger, deltog den blott femtonårige Wilhelm Johan Ludvig i slaget vid Oravais, och dog några veckor senare i sviterna av blessyrer han ådragit sig.² Philip Bogislaus klarade sig dock bättre undan krigets vedermödor. I och för sig tillfångatogs han under gardets reträtt från Åland år 1809 och sedan ännu en gång vid Sävar, i samband med den svenska motoffensiven under hösten samma år. Under den sista träffningen blev den då 19-årige fänriken blesserad, men klarade sig trots allt undan med livet i behåll. Därefter tjänstgjorde han som stabsadjutant hos general von Döbeln och general Posse under bland annat 1813 och 1814 års fälttåg i Tyskland. Sin karriär slutade Philip Bogislaus von Schwerin år 1847, som överste i armén, men med majors tjänst vid livgardet. År 1822 gifte han sig med friherrinnan Charlotta Vilhelmina Erika Liljencrantz, dotter av landshövdingen greve Johan Vilhelm Liljencrantz. Han dog år 1865 i Stockholm.³

Trots de dramatiska öden som här framskymtar är det inte utifrån ett krigshistoriskt perspektiv som denna uppsats tar sig an bland andra bröderna von Schwerins livsbanor. I stället är det det faktum att bröderna var kadetter vid Kungl. Krigsakademien som är av avgörande intresse. På samma sätt är det heller inte Runebergs romantisering av kriget som står i fokus, utan frågan som de citerade raderna implicit ställer är: *vad var det för officerare som Kungl. Krigsakademien formade under slutet av den gustavianska eran?*

¹ Runeberg, 1991, s. 207.

² För en mer grundlig beskrivning av Wilhelm Johan Ludvig von Schwerins medverkan i slaget vid Oravais, se Ericson, 1999, s. 282ff.

³ Hulthander, 1892, s. 47. Grevliga ätten von Schwerin, nr 94, tab. 4. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

1.1 Syfte & disposition

Syftet med denna uppsats är att problematisera Kungl. Krigsakademien som utbildningsanstalt genom en undersökning av dess rekrytering och de forna kadetternas fortsatta livsbanor. Studien bygger på en kollektivbiografisk sammanställning av de 464 kadetter som antogs mellan åren 1792 och 1809. Uppsatsen som sådan är att se som en pilotstudie inom ramen för ett pågående avhandlingsarbete i historia.⁴

För att underbygga studien kommer först att ges en kort presentation av Krigsakademiens historia, följt av ett försök att problematisera kadettutbildningens samhälleliga funktion. Därefter följer uppsatsens frågeställningar och de metodiska överväganden studien bygger på. Utifrån dessa presenteras sedan resultatet av den kollektivbiografiska studien och avslutningsvis följer en diskussion av resultatet.

1.2 Historisk bakgrund

Sedan 1792 har det bedrivits officersutbildning på Karlbergs slott, vilket gör denna utbildningsinstitution till den äldsta fortfarande verksamma kadettskolan i världen. Som så ofta när det gäller skolor med anor och välbevarade traditioner, har kadettutbildningens historia skrivits utifrån tankar om kontinuitet och framsteg i utvecklingen mot den skola vi ser i dag.⁵ Såväl denna uppsats som det pågående avhandlingsarbetet är att se som ett försök att problematisera denna bild.

När kadettutbildningen vid Karlberg slog upp portarna hösten 1792 var det den första svenska kadettskolan som inte var kopplad till något speciell militär enhet, utan syftade till att utbilda officerare för hela krigsmakten.⁶ Trots denna ambition infördes inte något allmänt krav på officersutbildning, utan vi får gå så långt fram som till 1836 innan det fordrades officersexamen för att bli officer.⁷ Först år 1867 krävdes det av blivande svenska arméofficerare att de skulle ha genomgått utbildning vid Karlberg. Officersutbildningen bedrevs då inom ramen för Kungl. Krigsskolan som ersatte Krigsakademien.⁸

Den i stort sett enda vägen till en officerstitel var vid tiden för Kungl. Krigsakademiens grundande den så kallade gradpasseringen. Som benämningen antyder innebar detta att den blivande officeren ”passerade” genom graderna (soldat, korpral och underofficer) vid ett värvat regemente, innan han genomgick »nogaste examen af tjenstgörande majoren i de ämnen, som

⁴ ”Från adlig uppfostran till borgerlig utbildning – Kungl. Krigsakademien mellan åren 1792 och 1866”, för vidare information, se < <http://www.hist.uu.se/research/projekt.aspx?action=visa&id=160> >.

⁵ Exempelvis Ekstrand, 1937, s. 27, Sjöstrand, 1941, s. 562 f.

⁶ Bland tidigare kadettutbildningar kan nämnas bland annat: Kadettkompaniet vid Kungl. Artilleriregementet (1739–1794), Adolf Fredriks kadettkår (1748–1756), Kadettskolan i Karlskrona (1756–1791), Haapaniemi kadettkår (1779–1808) och Militära akademien vid Södermanlands regemente (1782–1805). Ekstrand, 1937 s. 19–26.

⁷ Hörsell, 1992, s. 89.

⁸ Undantagna från detta obligatorium var flottans officerare som fr.o.m. 1867 fick sin utbildning vid Sjökrigsskolan. Ekstrand, 1937, s. 123.

rörde dess exercice och dess tjenstgöring, och af honom godkännas at äga fullkomliga insikter».⁹ Därefter måste aspiranten tjänstgöra som officer vid ett värvat regemente i två månader. Var det långt till närmaste garnisonsort kunde graderna passeras och examen avläggas vid första regementsmötet. Vad gällde förhøret var det i det närmaste en formalitet och i praktiken räckte det med en god relation till regementschefen för att en person skulle föreslås till en officersbefattning.¹⁰

Viktigt att poängtera är att bildandet av Krigsakademien på intet sätt ersatte gradpasseringen som det första riktiga steget i officerskarriären. Detta dels på grund av att det inte var mer än var tredje av de nyblivna officerarna under 1800-talet första årtionde som gått på Karlberg,¹¹ dels på grund av att även kadetterna måste ”passera” graderna vid sina respektive regementen.¹² Krigsakademien kan därmed inte sägas ha ersatt, utan snarare kompletterat, gradpasseringen.

1.2.1 Krigsakademiens första tid

När utbildningen startades antogs 50 kadetter med målet att utbildningen skulle rymma 100 platser. Flertalet av de första kadetterna kom från den nedlagda kadettutbildningen i Karlskrona, medan de andra utgjordes av Kungl. Pagekåren, minderåriga officerare samt söner till mindre bemedlade officerare. Samtliga av dessa antogs på så kallade friplatser, vilket innebar att Kronan stod för alla kostnader. Under de första åren ökade tillströmningen av kadetter och i slutet av 1796 var samtliga platser besatta. Kadettutbildningen hade då utökats och rymde 160 platser, varav 60 var friplatser. Därefter antogs nya kadetter i mån av plats. År 1797 minskades antalet kadetter till 120, varav 40 skulle vara ”gratister”, det vill säga ha friplats. Trots denna minskning av utbildningsplatserna lyckades man inte fylla utbildningen och vid sekelskiftet fanns det inte mer än 100 kadetter vid Karlberg. Under slutet av årtiondet drabbades utbildningen av besparingskrav och efter att fört en tynande tillvaro under 1808–09 års krig minskades antalet platser år 1810 till endast 80, varav 20 skulle vara friplatser. Detta skedde samtidigt som den finska kadettkåren i Haapaniemi överfördes till Karlberg.¹³

Om man ser till antagningsåldern var Krigsakademien närmast att betrakta som en ungdomsskola. Vid starten antogs kadetterna redan i 11–13 årsåldern (undantagsvis 14–16) och från och med 1797 höjdes antagningsåldern till 13–14. Dragen av ungdomsskola återfinns även i utbildningens utformning. Undervisningen var ordnad i fem klasser (samt en repetitionstermin), varav de första tre dominerades av civila ämnen och elementär undervisning medan de två sista åren var av mer tillämpad karaktär. Inför fjärde klass måste kadetterna välja inriktning då undervisningen i de högre klasserna skedde inom ramen för sjö- resp. lantlinjen. I fråga om

⁹ Citat i *Sveriges krig åren 1808 och 1809*, 1890, s. 245.

¹⁰ *Sveriges krig åren 1808 och 1809*, 1890, s. 245 f.

¹¹ Ericson, 1992, s. 43.

¹² Gradpasseringen avskaffades inte förrän år 1881. Ekstrand, 1937, s. 130.

¹³ Ekstrand, 1937, s. 31 f., 37, 44–47, Ericson, 1992, s. 26, 31. För en bild av kadettkårens numerär under perioden 1792–1809, se bilaga 2.

utbildningens innehåll var det ett omfattande pensum bestående av *allmänna ämnen* (2600 timmar): kristendom, moralfilosofi, historia, geografi, aritmetik, algebra, geometri, trigonometri, koniska sektioner, mekanik, franska, tyska, engelska, ryska samt väl- och rättskrivning, samt *Militära ämnen* (2250 timmar): reglementen, taktik, vapenlära, befästningskonst, topografi, kartritning och praktiska övningar (ex. ridning och simning). Den teoretiska undervisningen kan därmed sägas ha varit starkt dominerad av språk och matematik.¹⁴

År 1797 avskaffades det femte året och repetitionsterminen, medan gradpasseringen flyttades till sommaren och gjordes på respektive regemente. Detta gjorde att första och andra året kom att anta formen av en mer allmän elementarundervisning, medan den mer yrkesinriktade utbildningen, med en uppdelad undervisning för sjö- resp. lantkadetter, förlades till tredje och fjärde året. År 1804 återinfördes den femte klassen, men den var då i första hand att se som en repetitionstermin.¹⁵

1.2.2 Kungl. Krigsakademien – en ungdomsskola med militära förtecken

Ovan framgår att Kungl. Krigsakademiens utformning skiljer sig från vad vi i dag skulle kalla en ren yrkesutbildning. I stället liknar den snarast en internatskola med yrkesförberedande inslag. Denna bild bekräftas vidare av 1818 års utredningskommitté som beskrev kadettutbildningen på Karlberg som både bristfällig och icke ändamålsenlig.¹⁶ Utbildningens utformning synes därmed knappast ha varit lämplig, om det främsta målet med kadettutbildningen var att höja kompetensen inom krigsmaktens officerskår. Som stöd för detta antagande kan framhållas såväl uttalade syften med Krigsakademiens tillkomst som det faktum att en examen från Karlberg inte räckte som grund för en officerskarriär inom hela krigsmakten.

Vad gäller Kungl. Krigsakademiens funktion framskymtar vid sidan av syftet "... att vinna skickliga ämbetsmän för krigstjänsten ..." ¹⁷, även syftet att ge plats åt de "hvilkas föräldrar sig i Rikets tjenst på något sätt utmärkt". ¹⁸ Det sistnämnda syftet visade sig bland annat i att företräde skulle lämnas för söner till stupade officerare. ¹⁹ I fråga om värdet av Krigsakademiens utbildning kan nämnas att en examen från Karlberg inte var gångbar inom hela krigsmakten. Vid fortifikationen och artilleriet godkändes inte examen från Karlberg och 1799 bestämdes att de kadetter från Karlberg som sökte sig till fortifikationen, inom ett år måste avlägga en särskild fortifikationsofficersexamen. Inom artilleriet skedde utbildningen efter 1739 års riksdagsbeslut vid Artillerikadettskolan i Stockholm. Till skillnad från kadettskolan i Karlskrona inleddes denna

¹⁴ Ekstrand, 1937, s. 33, 273, Ericson, 1992, s. 26, 32, *Sveriges krig åren 1808 och 1809*, 1890, s. 247.

¹⁵ Ekstrand, 1937, s. 33, 44 ff., 273, Ericson, 1992, 31.

¹⁶ Hörsell, 1992, s. 59.

¹⁷ Citerat i Ekstrand, 1937, s. 33.

¹⁸ Citerat i Wirilander, 1964, s. 175.

¹⁹ Ekstrand, 1937, s. 33.

skola inte i Krigsakademien, utan upphörde 1794 då den ersattes av artilleriläroverk vid respektive artilleriregemente.²⁰

Som tidigare nämnts innebar bildandet av Krigsakademien varken att kadettutbildning blev ett obligatorium för blivande officerare eller för den delen den gängse vägen till den första officersgraden. Krigsakademien framstår därmed inte som den enklaste sättet att en officerstjänst och Lars Ericson menar till och med att kadetterna missgynnades i och med att de under sin utbildning saknade den kontakt med regementsledningen som andra officerskandidater, vilka ”utbildats” genom gradpasseringen, haft möjlighet att odla.²¹ Mot Ericsons antagande talar dock det faktum att varje regemente hade skyldigheten att ta emot kadetter, även om det inte fanns lediga tjänster.²² Vidare fanns redan från 1793 en förordning som premierade kadetterna som kollektiv. Genom *Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning och Reglemente angående Accorderne uti Arméen* hade kadetterna nämligen rätt att erhålla en adjutantsbeställning, stabsfänrik eller stabskornetts befattning med underofficers lön, utan att behöva betala så kallat ackord.²³ Därmed kan man hävda att även om kadettutbildningen inte blev en förutsättning för att välja officersbanan, eller ens gav förtur till den första officersbeställningen, utgjorde den ett alternativ för de ynglingar som saknade kontakter vid något regemente, och för de kadetter som erhöll friplats, även avsevärda lättnader vad gällde de initiala kostnader som en officerskarriär innebar.

1.3 Krigsakademiens roll – en obesvarad fråga

I ljuset av Krigsakademiens efterträdare, Krigsskolan, blir bilden av de första cirka 70 åren av kadettutbildning på Karlberg som något annat än en yrkesutbildning, än mer tydlig. Som nämnts infördes efter hand krav på officersexamen och i samband med att Krigsakademien gick i graven samlades all arméofficersutbildning på Karlberg. Genom denna reform försvann efterhand också läroverksutbildningen från Karlberg och utbildningen kortades avsevärt. Vidare var det först år 1870 som kadettkåren i verklig mening inkorporerades i krigsmakten genom att kadetterna gavs underofficers värdighet och därmed ställdes under krigslagarna. Från och med 1871 krävdes fullständig avgångsexamen från högre elementarläroverk, och från 1873 också genomförd rekryttjänstgöring, för att få tillträde till Krigsskolan. Dessa förkunskapskrav skärptes sedan år 1881 genom att det då infördes krav på att den sökande även skulle uppfylla fordringarna för underofficer och befordrats till sergeant för att kunna antas vid Krigsskolan.²⁴

²⁰ Ekstrand, 1937, s. 39, Hedberg, 1968, s. 52, Reuterswärd, 1994, s. 70f.

²¹ Ericson, 1992, s. 35.

²² Denna bestämmelse ändrades år 1818 vilket gjorde att placeringen blev en fråga mellan Krigsakademiens guvernör, Generaladjutanten och respektive regementschef. Ekstrand, 1937, s. 34.

²³ Ackordssystemet innebar att den som lämnade en tjänst skulle få ersättning (ackord) av sin efterträdare för de förmåner som tjänsten förde med sig. Efter att ha varit förbjudet sedan 1774 återinfördes systemet år 1793 genom *Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning och Reglemente angående Accorderne uti Arméen*. Vad gäller undantaget för kadetter regleras detta i § 2:2. Se även Ekstrand, 1937, s. 15–18.

²⁴ Ekstrand, 1937, s. 126–130, Bernström, 1988, s. 33–38, 51–61.

Mot bakgrund av dessa förändringar blir det än mer tydligt att övergången från krigsakademi till krigsskola på avgörande punkter markerar uppkomsten av en renodlad officersutbildning. Att kadettutbildningen genomgick stora förändringar under just andra hälften av 1800-talet framstår inte som främmande med tanke på det svenska samhällets utveckling under denna period. Enligt Göran Therborns beskrivning av den borgerliga statens utveckling måste den svenska rationella byråkratins egentliga genombrott dateras till 1870-talet.²⁵ Utbildningens plats i denna utveckling kan ses mot bakgrund av bland annat dokumenterad kompetens som ett av de kännetecken som Max Weber tillskriver förvaltningen i sin idealtypiska beskrivning av den rationella byråkratin.²⁶

Som framgår ovan tog det över sjuttio år innan den militära utbildningen vid Karlberg fick en form som liknar vad som i dag skulle kalla en officersutbildning. Detta faktum gör att den militära utbildningen inom ramen för Krigsakademien framstår som problematisk. För om kadettutbildningen på Karlberg blev en fullvärdig officersutbildning först efter det att Krigsskolan bildats, *vad fyllde då den utbildning som tillhandahölls vid Krigsakademien för funktion?* Denna fråga, som kan sägas vara en utveckling av den fråga som inledningsvis ställdes med inspiration från Runebergs diktning, är närmast att betrakta som den bärande frågeställningen inom ramen för det pågående avhandlingsarbetet. En övergripande frågeställning av detta slag är dock allt för omfattande för att fungera som ett effektivt verktyg i en text av detta format. Därvid kommer nästa kapitel att ta upp diskussionen kring utbildningens funktion i syfte att formulera en fråga som kan styra denna delstudie.

²⁵ Therborn, 1989, s. 12, 37 f.

²⁶ För utbildningens roll i den byråkratiska förvaltningen, se bl.a. Weber, 1983, 147 ff., Weber, 1987, s. 92 ff.

2 Problematisering av Krigsakademiens samhälleliga funktion

2.1 Krigsakademien och 1800-talets utbildningsexpansion

Just i fråga om utbildningens samhälleliga funktion blir 1800-talet intressant mot bakgrund av att utbildningsområdet under denna period upplevde en kraftig expansion. För även om 1800-talets utveckling inte kan mäta sig med den formligen explosionsartade utbyggnad som skedde på detta område under 1900-talet, lades mycket av grunden för de moderna utbildningssystemen redan under 1800-talet.²⁷

I försök att förklara 1800-talets utbildningsexpansion har såväl framväxten av ett demokratiskt samhälle som ett ökat kunskapsbehov framhållits såsom drivkrafter i denna process. Utbildningshistorisk forskning har dock visat att det inte går att finna några enkla samband mellan de nyckelbegrepp som vi i dag kopplar samman med utbildning, och de samhällsprocesser inom ramen för vilka utbildningssystemet växte fram.²⁸ Vad gäller tidigare studier av Krigsakademien finns dock exempel på felslut av just detta slag.

I Wilhelm Sjöstrands avhandling, *Grunddragen av den militära undervisningens uppkomst- och utvecklingshistoria i Sverige till år 1792*,²⁹ som i och för sig behandlar tiden fram till och med Krigsakademiens tillkomst, får kadettutbildningen vid Karlberg en central roll. Hos Sjöstrand framställs grundandet av en kadettakademi på Karlberg såsom en ”lycklig avslutning”³⁰ på 1700-talets strävanden mot en sammanhållen officersutbildning och en slutpunkt för den tidigare utvecklingen.³¹ Krigsakademiens bildande innebar enligt Sjöstrand därmed:

...en mera slutgiltig fixering av två viktiga utvecklingstendenser, alldenstund på detta sätt strävandena att åstadkomma en speciell och före inträdet i yrket liggande teoretisk och praktisk officersutbildning samt det därvid markanta tillgodoseendet av både allmänbildande och militärvetenskapliga kunskapsämnen erhållit sin avgörande och för hela krigsmakten gällande sanktionering.³²

En liknande bild finner vi även i Sigvard Ekstrands verk, *Karlberg. Kungl. Krigsakademiens och Kungl. Krigsskolans historia 1792–1936*,³³ där Krigsakademien ses som ett första steg mot ”en militär-vetenskaplig gemensam utbildning av hela officerskåren.”³⁴

²⁷ Richardson, 1999, s. 43, 59 f. Nämnas bör dock att Richardsons framställning i mina ögon omfattas av den kritik som framförs nedan.

²⁸ För en vidare diskussion kring denna forskning, se Larsson, 2003b, s. 52–55.

²⁹ Sjöstrand, 1941.

³⁰ Sjöstrand, 1941, s. 562.

³¹ Sjöstrand, 1941, s. 563.

³² Sjöstrand, 1941, s. 566.

³³ Ekstrand, 1937.

³⁴ Ekstrand, 1937, s. 27.

Enligt min mening blir såväl Sjöstrands och Ekstrands ställningstaganden att se som ett uttryck för den utvecklingsoptimism som kännetecknar så kallad whiggism.³⁵ För trots att författarna på intet sätt sticker under stol med problem och missförhållanden i den utbildning de undersöker, är de i grunden välvilligt inställda till de ansträngningar som de ser som strävanden mot en modern officersutbildning. Genom att på detta sätt se den slutliga utbildningsformen som målet för de strävanden som gjordes, tillskrivs de verksamma aktörerna en kunskap om sin framtid som de ingalunda kunde ha besuttit. Detta blir ett missgrepp som hindrar oss i försöken att förstå aktörernas handlande som ett uttryck för den samhällsordning de levde under.

Ett i mina ögon mer fruktbart sätt att se 1800-talets utveckling på utbildningsområdet är i stället tanken om denna utveckling såsom ett svar på behovet av nya institutioner för social reproduktion.

2.2 Om utbildning som redskap för social reproduktion

Vad gäller 1800-talets samhällsförändringar och det ökade behovet av institutioner för social reproduktion framhåller författarna till *The rise of the modern educational system. Structural change and social reproduction 1870–1920*,³⁶ detta såsom avgörande i den process som ledde fram till de moderna utbildningssystemens uppkomst.³⁷ En viktig del i deras försök att förklara denna utveckling är de tankar kring social reproduktion som återfinns i Pierre Bourdieus sociologi.³⁸

En av hörnstenarna i Bourdieus sätt att begripliggöra sociala sammanhang är begreppet symboliskt kapital, såsom ett redskap för att fånga maktstrukturer som inte direkt tar sig uttryck i materiella tillgångar.³⁹ I den aktuella studien fokuseras framförallt på tjänstetitlar, i första hand militära, såsom ett symboliskt, eller kanske till och med tidens kulturella, kapital.⁴⁰ Därmed blir det Krigsakademiens roll i reproduktionen av en familjs sociala position, uttryckt i faderns och sonen/sönernas tjänstetitlar, som utgör kärnan i denna studie. Vad gäller kopplingen till utbildning är det – i såväl det pågående avhandlingsarbetet som i den föreliggande texten – framförallt Bourdieus studier av de franska elitskolorna, *The State Nobility. Elite Schools in the Field of Power*,⁴¹ som är av avgörande betydelse.

³⁵ "Whiggism" är inte enbart ett uttryck för försvaret av ett parti eller protestantism i allmänhet. Begreppet är i stället att se som en benämning på det felselut historiker, eller andra som använder sig av historiska argument, gör när de tar saker ur sitt sammanhang och ser den historiska utvecklingen såsom syftande mot nutida förhållanden. Butterfield, 1931, s. 30 f.

³⁶ Müller, 1987, passim.

³⁷ För ett försök att relatera dessa tankegångar till den svenska utvecklingen, se Larsson, 2003b, s. 63–73.

³⁸ Nämnas bör dock att författarna till nämnda antologi inte är oförbehållet positiva till Bourdieus sociologi i utbildningshistoriska studier. Detta har framförallt sin grund i deras uppfattning av Bourdieus begrepp såsom överhistoriska och därmed svåra att använda för att förklara hur utbildningsväsendet förändras. Ringer, 1987, s. 3 ff.

³⁹ Bourdieu, 1977, s. 177 ff.

⁴⁰ För diskussioner kring möjligheten att studera den militära titeln under 1700-talet utifrån Bourdieus sociologi, se Larsson, 2003a, s. 126–136.

⁴¹ Översättning av *La noblesse d'État. Grandes écoles et esprit de corps*. Bourdieu, 1996b.

Hos Bourdieu återfinner vi som bekant tanken om utbildningssystem som ett redskap för att dela upp människor i olika kategorier, en logik som får sitt kanske främsta uttryck vid så kallade elitskolor. Utgångspunkten för Bourdieus sätt att förstå dessa skolor – i sitt fall de exklusiva universitetsförberedande gymnasieskolorna i Paris – är det faktum att den exklusiva rekryteringen i sig gör kunskapsförmedling till en sekundär fråga. I stället menar Bourdieu att elitskolornas främsta uppgift blir att fungera som en rituellt institution som syftar till att konsekra den blivande "eliten".⁴² Grunden för denna process är därmed inte i första hand den kunskap som skolan förmedlar, utan i stället den exklusivitet som skolan förlämnar. En examen från en sådan utbildningsinstitution fungerar enligt Bourdieu nämligen som ett adelskap, ett adelskap som får sitt uttryck i en utbildningstitel. Den exklusiva rekryteringen bidrar även till en koncentration av makt och symboliska tillgångar, vilket gör att klyftan mellan de som är utvalda och de övriga fördjupas samtidigt som de utvalda ges en känsla av överlägsenhet. Intressant i detta sammanhang är även det närmast symbiotiska förhållande som här råder mellan "eliten" och "elitskolorna". För genom att en skola attraherar "elitens" barn bidrar dessa barn även till att höja skolans status och därigenom värdet av skolans utbildning. Elever och skola kan därmed sägas konsekra varandra.⁴³

Bourdieu's bild av det franska utbildningsväsendets roll i upprätthållandet av den rådande samhällsstrukturen skulle – mot bakgrund av denna uppsats syfte att problematisera Krigsakademiens samhällsreliga funktion – kunna användas såsom en arbetshypotes i den föreliggande studien. En förutsättning för detta är självklart att även Krigsakademien i någon mån kan ses som en "elitskola". Att så är fallet framgår av tidigare forskning.

2.3 Tidigare studier av kadettkårens sammansättning

Trots att intresset för kadettutbildningen på Karlberg renderat i otaliga verk,⁴⁴ har väldigt lite skrivits kring kadettkårens sociala sammansättning. I exempelvis Sigvard Ekstrands verk lyser dessa frågor närmast med sin frånvaro, trots författarens ambition att skriva kadettutbildningens historia.⁴⁵ I stället var det genom Sten Carlssons verk, *Ståndssamhälle och ståndspersoner 1700–1865. Studier rörande det svenska ståndssamhällets upplösning*,⁴⁶ som kadettkåren för första gången uppmärksammades ur ett socialhistoriskt perspektiv. Hos Carlsson är det dock inte Krigsakademien som står i fokus, utan kadettkåren blir bara en av flera måttstockar på

⁴² Konsekration är i detta sammanhang att se som en utvidgning av den vardagliga användningen av begreppet såsom ett heliggörande inom kyrkans värld. I Bourdieus terminologi omfattar det även andra former av heliggörande eller skapande av värde. Som exempel kan nämnas tanken om konstkritikern som den verkliga skaparen genom att det är hans omdömen som förvandlar tavlan till konstverk. Bourdieu, 1993, s. 158 f.

⁴³ Bourdieu, 1996b, s. 73, 79 f., 103 f.

⁴⁴ För en bibliografisk genomgång, se Holmbäck, 1992, passim.

⁴⁵ Ekstrand, 1937, s. 5.

⁴⁶ Carlsson, 1973 (1949).

ståndssamhällets borttynande.⁴⁷ Av Carlssons studie framgår att under perioden 1792–1809 var tre av fyra kadetter (75,1 %) av adlig börd. Detta kan jämföras med ståndssammansättningen inom officerskåren år 1793 då 59,5% av officerarna tillhörde frälset (31,8% inom flottan och 65,2% inom armén).⁴⁸ Rekryteringen till Krigsakademien framstår därvid som mer exklusiv än rekryteringen till officerskåren i övrigt.

Den första och hitintills enda sammanhållna studien av kadettkårens sammansättning är Göran Andolfs ”Från ruka till general. Kadetternas ursprung och öden” i *Karlberg. Slott och skola. Människor och miljö*.⁴⁹ Andolfs studie är dock långtifrån någon genomgripande analys, utan får närmast karaktären av stickprovsundersökning, då ett antal år studeras för att ge en övergripande bild av kadettkårens utveckling från Krigsakademiens grundande fram till 1980.⁵⁰

Vidare ligger Andolf nära Carlsson i det att han främst intresserar sig för kadetternas ståndstillhörighet och huru vida deras fäder var militärer eller inte. Därutöver återfinns även uppgifter om antagningsålder och kadettens karriär. I fråga om karriären är det den slutgiltiga militära graden som uppmärksammas och endast undantagsvis tas en eventuell civil karriär upp.⁵¹

En svaghet med såväl Carlssons som Andolfs studie är att alla resultat presenteras i form av enkla frekvensfördelningar, vilket gör det omöjligt att säga något om sambanden mellan de olika variabler som undersöks. Andolfs studie lyckas därmed inte nå mycket längre än de resultat som Carlsson redan redovisat. I stället bekräftas hos Andolf bara bilden av det tidiga 1800-talets kadettkår som en homogen samling av adelsynglingar och söner till officerare. Nämnas bör dock att Andolfs bidrag inte heller gör anspråk på att vara någon fullständig analys av kadettkåren, utan snarare skall ses som ett försök att ge en generell bild av hur kadettkåren förändrats under 200 år.⁵²

2.4 Frågeställning

Som framgått ovan kan Krigsakademien svårligen ses som svaret på ett ökat kunskapsbehov inom krigsmakten eller för den delen ett försök att höja kompetensnivån inom officerskåren. Detta innebär dock inte att sådana argument inte användes, utan endast att dessa inte ensamt kan förklara Krigsakademien som utbildningsinstitution. I syfte att problematisera Krigsakademiens funktion kommer denna studie därför att – med stöd i främst Bourdieus tankar om utbildning som ett redskap för social reproduktion – närmare undersöka kadettkårens rekrytering.

Rekryteringen till Karlberg har tidigare undersökts utifrån uppgifter om främst kadetternas börd, vilket har givit bilden av kadetterna som en tämligen exklusiv och homogen grupp.

⁴⁷ Carlsson, 1973 (1949), s. 99–103.

⁴⁸ Carlsson, 1973 (1949), s. 85, 99, 109, 112.

⁴⁹ Andolf, 1992.

⁵⁰ Andolf, 1992, s. 39–64.

⁵¹ Andolf, 1992, s. 43, 47, 61–64.

⁵² Carlsson, 1973 (1949), 99–103, Andolf, 1992, s. 42, 60.

Tidigare studier har dock inte gjort några försök att undersöka samband mellan kadetternas sociala bakgrund och den fortsatta karriären, eller om tiden på Karlberg inverkar på karriären. Därvid kommer den föreliggande studien att utgå ifrån följande frågor:

- ☒ Hur såg rekrytering till Krigsakademien ut under perioden 1792–1809?
- ☒ Hur såg kadetternas fortsatta karriär ut?
- ☒ Finns det något samband mellan studieframgångar under kadettiden och den fortsatta karriären?
- ☒ Kom Krigsakademien att fungera som ett redskap för social reproduktion under perioden 1792–1809?

3 Metod och material

För att besvara de frågor som ställts tar denna uppsats sin utgångspunkt i en kvantitativ studie av de kadetter som antogs vid Karlberg under åren 1792–1809. Som stöd för denna undersökning kommer följande underkapitel att ägnas åt såväl metodiska frågor med anknytning till Bourdieus sociologi och korrespondensanalys, som en ingående diskussion kring den klassificeringsproblematik som studien måste ta ställning till.

3.1 Den prosopografiska metoden

Att utifrån ett socialhistoriskt perspektiv studera en på förhand definierad grupp individer brukar benämnas såsom ett prosopografiskt eller kollektivbiografiskt arbetssätt. Den aktuella gruppen kan studeras utifrån såväl bakgrundskaraktistika som individernas fortsatta livsbana. Eftersom undersökningen bygger på uppgifter som härrör från olika tidpunkter i individens liv kan den liknas vid den demografiska kohortmetoden.⁵³ Vidare poängteras också möjligheten att studera vad det är som förenar det kollektiv som studeras och hur detta kollektiv förändras över tid.⁵⁴

Inom den tradition som växt fram kring Bourdieus sociologi betonas framförallt den kvantitativa aspekten av den prosopografiska metoden och hur detta hjälper oss att frigöra oss från våra förkunskaper kring det vi studerar. Till skillnad från ovan är det här främst skillnader inom materialet som studeras, vilket åskådliggörs genom ”det rum av biografiska möjligheter” som kollektivbiografien utgör.⁵⁵ En av de bärande tankarna i detta sätt att arbeta är Bourdieus avståndstagande från tanken att sociala klasser skulle definieras utifrån en enda eller summan av en rad olika egenskaper, uttryckt såsom en orsakskedja. Som ett alternativ till detta *lineära tänkande* framhåller Bourdieu i stället den *strukturella kausaliteten*, såsom ett *nätverk av faktorer* där verkan hos olika faktorer återfinns hos de övriga och därigenom bidrar till *överbestämning*.⁵⁶ Detta förhållningssätt kommer även till uttryck i den praktiska tillämpningen av Bourdieus förhållningssätt genom användningen av den statistiska metoden korrespondensanalys.

3.1.1 Korrespondensanalys

Den föreliggande studien bygger på multipel korrespondensanalys.⁵⁷ Korrespondensanalysen utvecklades av Jean-Paul Benzécri och blev sedan ett viktigt verktyg i Pierre Bourdieus studier. Till skillnad från kvantitativa metoder inom anglosaxisk tradition syftar korrespondensanalysen

⁵³ Gaunt, 1975, s. 29 f., Kaiserfeld, 1997, s. 13.

⁵⁴ Sjöberg, 2002, s. 160.

⁵⁵ Sapiro, 1996, s. 5 ff.

⁵⁶ Bourdieu, 1993, s. 258 ff.

⁵⁷ För skillnaderna mellan enkel och multipel korrespondensanalys, se Hjellbrekke, 1999, s. 59–89.

inte till att undersöka isolerade samband eller klarlägga kedjor av beroende och oberoende variabler. I stället är det strukturerandet av stora mängder av information som står i fokus.⁵⁸ Matematiskt bygger metoden på så kallad χ^2 -metrik, vilken används för att bland annat producera en grafisk representation av resultatet i form av ett tvådimensionellt rum.⁵⁹

Användningen av metoden i Bourdieus tradition kan direkt kopplas till intresset för att studera relationer mellan olika egenskaper (exempelvis förhållandet mellan olika yrkeskategorier), snarare än egenskaperna i sig (exempelvis ett specifikt yrke i sig).⁶⁰ Genom korrespondensanalysen kan nämligen variabler ställas mot varandra för att undersöka "avståndet" mellan olika modaliteter (variabelvärden) inom en variabel.⁶¹

Metoden medför vidare möjligheten att undersöka en rad olika egenskaper hos exempelvis individer inom en grupp. Mot bakgrund av detta framhålls korrespondensanalysen ofta som en kvantitativ metod för att undersöka kvalitativa data. Rent praktiskt innebär detta att studien kan göra sig fri från den enögdhet som kommer av att vi i exempelvis enkla frekvensanalyser endast ser individer utifrån en enda egenskap. I stället tillåter den multipla korrespondensanalysen oss att studera relationerna mellan olika individer genom en profil uppbyggd av en rad olika egenskaper.⁶²

Ett problem med framförallt historiska studier som bygger på en stor mängd variabler är risken för bortfall inom en eller flera variabler. Detta kan till viss del avhjälpas med användningen av så kallade illustrativa variabler eller modaliteter. Att en hel variabel eller en modalitet görs illustrativ innebär att den inte bidrar till analysens struktur utan att dess plats i presentationen bestäms av de aktiva variablerna. Förutom möjligheten att på detta sätt även inkludera variabler där det förekommer bortfall kan användningen av illustrativa variabler även användas för att testa studiens stabilitet.⁶³

Självklart är denna metod långt mer elaborerad än vad denna korta presentation ger intryck av. Bland annat ställs höga krav på forskaren, då metoden exempelvis saknar formaliserade regler för validitetstestning.⁶⁴ Därvid måste korrespondensanalysen följas upp med ytterligare undersökningar av de samband som uppdragas.

⁵⁸ Broady, 1991, s. 473 ff.

⁵⁹ Broady, 1991, s. 485–489. Metoden bakom presentationen är dock långt mer komplicerad än en enkel placering utefter två axlar, såsom den visar sig i analysens grafiska presentation. För en noggrann introduktion till metoden, se Hjellbrekke, 1999 och för ett exempel på en genomarbetad och väl dokumenterad analys, se Munk, 1999.

⁶⁰ Broady, 1991, s. 483.

⁶¹ Broady, 1991, s. 487 f.

⁶² Broady, 1991, s. 492 f., 500 ff., Munk, 1999, s. 177 ff.

⁶³ Munk, 1999, s. 179–182.

⁶⁴ Broady, 1991, s. 500.

3.1.2 Metodiska övervägningar vid kodning av data⁶⁵

Även i fråga om kodning av data ställer den multipla korrespondensanalysen krav på forskaren. I och med att metoden söker skillnader i materialet är det av yttersta vikt att kodning görs på ett korrekt sätt. Exempelvis kan små modaliteter inom en variabel få stort inflytande på den grafiska presentationen. Ett annat problem är om antalet modaliteter inom respektive variabel skiljer sig kraftigt från varandra. Variabler med få modaliteter tenderar då att få allt för stor genomslagskraft och riskerar därmed att skymma andra samband.

Därvid bör man vara försiktig med allt för små modaliteter och sträva efter att få modaliteter som är ungefär lika stora. Vidare bör även antalet modaliteter inom respektive variabel inte skilja sig allt för mycket från varandra.

3.2 Att objektivera kadetterna

En utgångspunkt för studier i Bourdieus anda är den metodiska objektivismen med sin grund i det av Émile Durkheim formulerade begreppet sociala fakta.⁶⁶ Som bekant är sociala fenomen enligt detta vetenskapliga angreppssätt att betrakta som fakta och kan därigenom behandlas som ting. Detta implicerar självklart inte att sociala fakta skulle vara detsamma som materiella ting, utan endast att de kan studeras som vore de ting. Grunden för denna syn på sociala fenomen är dels dess yttre tvingande makt, dels det faktum att fenomenet är att betrakta som kollektivt och därigenom existerande oberoende av individuella inkarnationer av fenomenet.⁶⁷

Den objektivisering som Bourdieu förespråkar är främst att se som ett sätt att undvika subjektivismen, såsom den kommer till uttryck i vår vardagliga och spontana förståelse av den värld vi möter. Viktigt att komma ihåg är dock att sociala fakta inte skall förväxlas med empiriska fakta. Detta gör att exempelvis konstruerade individer inte är detsamma som empiriska individer.⁶⁸ För den aktuella studien innebär denna insikt att strukturen inom kadettkollektivet, såsom den presenteras här, bara blir en konstruktion utifrån olika egenskaper som har varit möjliga att rekonstruera. Detta gör att konstruktionen av de variabler – genom vilka dessa egenskaper skall studeras – blir av avgörande vikt. Därvid kommer följande underkapitel att ägnas möjligheten att rekonstruera kadetternas liv och överväganden vid skapandet av variabler utifrån dessa egenskaper.

3.2.1 Källorna till kadetternas liv och frågor om klassificering

I likhet med andra grupper som åtnjuter aktning i samhället och vars medlemmar känner samhörighet har det bland de forna karlbergskadetterna funnits en vilja att samla och

⁶⁵ Detta avsnitt bygger på Börjesson & Lundin, 2002, s. 51f.

⁶⁶ Broady, 1991, s. 528 ff.

⁶⁷ Durkheim, 1978, s. 9, 22, 26, 29.

⁶⁸ Bourdieu, 1984, s. 244 ff., Bourdieu, 1996a, s. 54 ff.

dokumentera den egna gruppens liv och leverne. Redan år 1845 utkom den första sammanställningen av biografiska anteckningar och år 1869 en andra. Dessa följdes sedan av ett tredje verk år 1892, vilket täcker samtliga kadetters karriärer under de första 100 åren.⁶⁹ Läggs därtill att så många som tre av fyra kadetter under perioden 1792–1809 var av adlig börd, och därmed går att kartlägga utifrån *Riddarhusets stamtavlor*.⁷⁰ Förekomsten av sådana sammanställningar – i kombination med andra matriklar samt otryckt arkivmaterial på Krigsarkivet – gör att just Krigsakademiens kadettkår synes väl lämpad för prosopografiska studier.

3.2.2 Sammanställningens uppbyggnad

Den sammanställning som ligger till grund för den föreliggande studien innehåller en rad uppgifter, dels kring kadetternas bakgrund, dels kring deras fortsatta karriär. Förutom grunddata som namn, födelse- och dödsår samt var personen dog kan variablerna delas upp i sex olika grupper.

Om vi börjar med *social bakgrund* innehåller sammanställningen en rad uppgifter som rör fadern: namn, ståndstillhörighet, tjänstetitel, sysselsättning samt eventuell egen bakgrund som kadett. Ett delikat problem i detta sammanhang är faderns samhällsställning. Förutom frågan om klassificeringar, vilken jag återkommer till, aktualiseras även frågan om vid vilken tidpunkt som faderns samhällsposition skall mätas. Är det faderns samhällsställning när hans son antogs som kadett eller den högsta samhällsställning fadern uppnådde under sitt liv som är intressant? Självfallet vore det önskvärt att utgå från den slutgiltiga samhällspositionen, men brister i källmaterialet gör dock att detta inte är möjligt. Därvid utgår studien av rent praktiska skäl utifrån faderns samhällsställning då kadetten skrevs in vid Krigsakademien. Utöver uppgifter om fadern har det, vad gäller främst de adliga kadetterna, även varit möjligt att inkludera uppgifter kring antalet syskon, placering i syskonskaran samt i vissa fall också födelseort.

Ifråga om *kadetternas bakgrund* finns ofta intressanta uppgifter om förehavande innan de kom till Karlberg. Förutom enstaka fall av kadetter som läst vid universitet, varit Kungl. bordspage, skeppsgosse, kadett i Karlskrona eller Hapaniemi utgör faktiskt militär karriär en intressant variabel. I detta sammanhang görs skillnad mellan de ynglingar som varit inskrivna som volontärer/korpraler, underofficerare eller officerare. Vidare tar sammanställningen även hänsyn till vilket regemente den blivande kadetten var inskriven vid samt ynglingens ålder när han kom i tjänst.

Väl *vid Karlberg* har förutom antagnings- och examinationsålder (i vissa fall ålder då kadetten lämnade akademien utan examen) även inkluderats uppgifter om eventuell friplats, genomförda

⁶⁹ Vegesack, 1845, Baumgardt, 1869, Hulthander, 1892.

⁷⁰ *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

sjöexpeditioner, utmärkelser av olika slag (distinktionstecken och belöningsjetonger) samt utbildningsväg (sjö eller land).

Vad gäller den fortsatta karriären tar sammanställningen hänsyn till tre olika aspekter: *militär karriär*, eventuell *civil karriär* samt *civilstånd*. Den militära karriären kartläggs med hjälp av uppgifter kring regementstillhörighet, eventuella adjutantsbefattningar, uppnådd grad, krigserfarenhet, eventuell utrikes tjänst samt ålder vid avsked. I de fall där de forna kadetterna även gjorde karriär inom andra områden har uppgifter om tjänstgöring i civila verk, hovtjänstgöring, akademiska eller politiska meriter samt civil sjöfart eller ekonomisk verksamhet inkluderats. Med hänsyn till utfallet av undersökningen har titlar som landshövding, häradshövding, kommandant, ståthållare, godsägare och brukspatron använts för att skapa separata variabler. I fråga om civilstånd är det i första hand för adliga individer, och individer som gift in sig i adliga släkter, som det varit möjligt att kartlägga detta förhållande. Förutom frågan om den forna kadetten gifte sig eller ej tar undersökningen hänsyn till svärfaderns ståndstillhörighet och tjänstetitel.

För att möjliggöra en studie av sambanden mellan social bakgrund och livsmöjligheter har materialet filtrerats för att exkludera alla individer som dog innan de fyllt trettio. Detta gör att kohortens individantal minskats från 464 till 397. Vilka individer som har exkluderats redovisas i bilaga 1b.

3.2.3 Klassificering

Som bekant räcker det inte med att välja ut en rad variabler som skall studeras, utan därtill krävs även en diskussion kring vad en variabel egentligen säger oss och hur vi skall konstruera våra variabler för att säkerställa att vi verkligen undersöker det vi utger oss för att undersöka. Därvid kommer en rad centrala problemområden att diskuteras här.

3.2.3.1 Kadetternas betyg

Några systematiskt bevarade betyg från Krigsakademien finns inte från tiden före 1836.⁷¹ Detta till trots finns det andra möjligheter att bedöma kadetternas studieresultat och uppförande. Vid Karlberg fanns som nämnts två olika belöningsystem, jetonger och distinktionstecknet.

Distinktionstecknet liknas av Ekstrand vid en orden, vilken utdelades till de kadetter i någon av de två högsta klasserna som uppvisade »ett pålitligt och dygdigt uppförande».⁷² Med detta tecken följde såväl ansvar som vissa privilegier. Förutom ansvar för sina kamrater hörde till denna utmärkelse bland annat möjligheten att själv gå till staden, rätten att bära käpp och klocka samt eget ansvar för sina fickpengar. Den som missköte sig kunde förlora sitt distinktionstecken. Utmärkelsen avskaffades år 1820 med motiveringen att den frikostiga utdelningen av

⁷¹ KrA, 2192b, Kungl. Krigsskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, BIII, Betyg.

⁷² Citerat i Ekstrand, 1937, s. 204.

distinktionstecken med åren gjort att det snarast sågs som anmärkningsvärt om en kadett inte erhöll distinktionstecknet.⁷³

Jetongerna syftade å andra sidan till att belöna kunskaper och flit. Dessa belöningar utdelades i samband med vårexamen och byggde på ett samråd mellan såväl civila som militära lärare och guvernören. Det som gör dessa belöningar problematiska som ett mått på studieframgångar är dock det faktum att fram till år 1825 var det främst kadettens flit som låg till grund för utdelandet av jetonger. Enligt Ekstrand medförde detta att jetonger i första hand kom att tilldelas de som gjort störst framsteg och därmed inte alltid de mest begåvade. År 1825 var dock ordningen en annan och det krävdes nu högsta betyg i sex kurser under året för att erhålla en jetong. Denna ordning gällde i stort sätt fram till år 1862, då medelbetyget fick avgöra fördelningen av jetongerna. Jetongerna präglades då i tre olika valörer och den lägsta krävde ett medbetyg om minst åtta på den då tiogradiga betygsskalan. Först år 1874 avskaffades jetongerna helt vid Krigsskolan.⁷⁴

Som synes är de nämnda utmärkelserna knappast att se som idealiska för att mäta kadetternas studieresultat. Detta till trots torde de ge någon form av bild av kadetternas studier.

3.2.3.2 Ståndstillhörighet

Ståndstillhörighet blir en intressant egenskap att studera vad gäller såväl kadetterna som deras fäder och eventuella svärfäder. Mot bakgrund av adelsståndets nära koppling till den tidigmoderna förvaltningens framväxt och framförallt krigsmakten,⁷⁵ utgör dikotomien adel/ofrälse en intressant skiljelinje. Som framgått av andelen adliga kadetter synes det även mer intressant att ta hänsyn till skillnader inom adelsståndet än mellan ofrälse personer av olika stånd.⁷⁶

Möjligheten att dela upp adeln i olika kategorier diskuteras av Ingvar Elmroth i *För kung och fosterland. Studier i den svenska adelns demografi och offentliga funktioner 1600–1900*.⁷⁷ Elmroth framhåller i denna fråga olika sätt att se på hierarkiska förhållanden inom adeln och nämner bland annat dikotomierna högadel/lågadel, jordadel/ämbetsadel samt börsadel/nyadel. För sin egen undersökning väljer Elmroth att, utifrån ett syfte att studera den demografiska utvecklingen inom adeln, använda sig av begreppen ”gammal adel” (börsadel) och ”nyadel”, genom att till den förnämnda gruppen räkna bara de ätter som var etablerade år 1600. Genom denna gränsdragning menar han vidare att undersökningen till viss del även kan fånga skillnader mellan jordägande adel och ämbetsmannadel. Detta då de ätter som etablerades före år 1600 var starkt knutna till godinnehav, medan senare tillkomna släkter hade en tydligare koppling till

⁷³ Ekstrand, 1937, s. 204 ff.

⁷⁴ Ekstrand, 1937, s. 206 ff.

⁷⁵ Se exempelvis Carlsson, 1973 (1949), s. 50, 82, Elmroth, 1981, s. 10 f.

⁷⁶ Av Sten Carlssons studie framgår att under perioden 1792–1809 var det sju av de aktuella fäderna som kom från prästerståndet, åtta från borgarståndet och en från bondeståndet. Carlsson, 1973 (1949), s. 99.

⁷⁷ Elmroth, 1981.

förvaltningen och även drabbades hårdare av reduktionen.⁷⁸ Sten Carlsson gör å sin sida skillnad mellan högadel och lågadel även om han i fråga om civila ämbetsmannagrupper också studerar skillnader mellan bördadel och nyadel. I detta sammanhang är det dock fråga om en skillnad mellan de som är av adlig börd och de som själva adlats.⁷⁹

Utöver frågan om hur skillnader inom adeln skall studeras är även frågan om vilka som skall räknas som adel intressant. I detta fall är det främst om de som i och för sig erhöll sköldebrev, men inte introducerades på riddarhuset, skall räknas såsom adel. I detta fall finns en tydlig skillnad mellan Carlsson och Elmroth då den förstnämnde förespråkar en vidare definition medan den andre endast inkluderar introducerad adel i sin studie. Elmroth anför som skäl för sin definition, dels ett sämre källäge, dels svårigheterna att veta om den ointroducerade adeln verkligen sågs som jämställd med den introducerade adeln. Carlsson hävdar å andra sidan att även om den ointroducerade adeln saknade politiska rättigheter åtnjöt den samma privilegierättigheter som sina ståndsbroder. Däremot väljer Carlsson att, på grund av bristen på källor, i princip inte inkludera utländsk adel.⁸⁰ Argument för en än vidare definition återfinns i Kaarlo Wirilanders *Officerskåren i Finland under 1700-talet. En socialhistorisk avhandling om den finska arméns officerare*.⁸¹ Wirilander menar här att såväl adliga ätter av utländskt ursprung som ättlingar till gamla inhemska adelssläkter var jämförbara med introducerade och naturaliserade släkter. Som argument för detta anges såväl uppgifter i mantalslängder som användningen av adliga vapen, placering i officiella sammanhang och titulering.⁸²

Hur den föreliggande undersökningen förhåller sig till det som här anförts kan närmast kopplas till det faktum att studien tar sin utgångspunkt i Bourdieus sociologi. Om adelskap skall studeras såsom ett symboliskt kapital framstår uppdelningen av frälset i högadel/lågadel vara den mest fruktbara lösningen. Vidare blir det lämpligt att tillämpa en vid definition av adelskap och därmed också inkludera ointroducerade ätter och utländsk adel. Som Carlsson framhållit medför detta dock källproblem. I denna undersökning kommer därför osäkra fall att inordnas i en egen grupp. Detta har gjort att variabler som tar hänsyn till ståndstillhörighet i denna studie utgår ifrån: högadel alternativt grevliga respektive friherrlig ätt, lågadel, okänd ståndstillhörighet samt ofrälse.

3.2.3.3 Sysselsättning och tjänstetitlar

I likhet med ståndstillhörighet kan även yrkesverksamhet ses som ett mått på social position. Ur ett metodologiskt hänseende är dock viktigt att klargöra hur detta skall mätas. Mot bakgrund av att denna studie gäller en militär utbildning synes dikotomien militär/civil vara en intressant aspekt. Det som komplicerar en klassificering av detta slag är frågan om hur man skall se på

⁷⁸ Elmroth, 1981, s. 12–15, 29 f.

⁷⁹ Carlsson, 1973 (1949), s. 16, 52, 55.

⁸⁰ Elmroth, 1981, s. 28, Carlsson, 1973 (1949), s. 15.

⁸¹ Wirilander, 1964.

⁸² Wirilander, 1964, s. 156 f. Se även Wirilander, 1982, s. 13.

personer som lämnat den militära banan. I verket *Krigsmakt och samhälle i frihetstidens Sverige* tar Gunnar Artéus ställning i denna fråga och framhåller att personer som uppnått minst kaptens grad måste räknas såsom militär även efter det att de lämnat aktiv tjänst.⁸³ Artéus har i och för sig kritiserats i detta sammanhang, för att han, med stöd i sin klassificering, tillskriver krigsmakten som korporation en allt för stark ställning. Nämnas bör dock att denna kritik inte tar sin utgångspunkt i huruvida före detta officerare alltfört sågs som officerare eller inte, utan i möjligheten för militären att agera såsom en enad korporation.⁸⁴ Som ett av många exempel på forna officerare som fortsatte att använda sin militära titel, trots att de sedan länge lämnat aktiv tjänst, kan nämnas Lars Gustaf Tersmeden, som tog avsked såsom kapten vid Livgardet år 1791, men likafullt benämns såsom kapten i den matrikel som upprättades i och med att hans son Jakob Johan antogs vid Krigsakademien år 1809.⁸⁵ Att man på detta sätt fortsatte att använda sig av sin militära titel, trots att man tagit avsked, kan kopplas till den officiella rangordningen.⁸⁶

En långt viktigare fråga än uppdelningen i militär och civil är dock hur vi undersöker de hierarkiska skillnader som de aktuella titlarna gav uttryck för. Just den militära titulaturen framstår i detta sammanhang som i det närmaste perfekt för den som är intresserad av att studera hierarkiska förhållanden. Detta till trots finns det ett par frågetecken som bör rättas ut. Det första problemet har att göra med vilken grad en officer faktiskt hade. Som framgår av inledningen blev exempelvis Philip Bogislaus von Schwerin överste i armén, men bestred bara en majorstjänst vid Livgardet. Frågan bli då: hur skall vi klassificera Philip Bogislaus, var han major eller överste?

Innan vi tar oss an denna diskussion är det kanske på sin plats med en närmare förklaring till varför titel, tjänst och lön ofta inte sammanföll inom den förbyråkratiska förvaltningen. En viktig orsak till denna oreda, inom såväl krigsmakten som den civila förvaltningen, var det faktum att verksamheten till övervägande del finansierades genom naturaskatter, inom ramen för indelningsverket. Detta gjorde att statens inkomster blev till stor del bunden i ett fixerat antal löneutrymmen, vilket medförde problem när organisationen växte.⁸⁷ Som ett resultat av bristen på löneutrymmen, men också som en kombination av den hårda konkurrensen kring de statliga tjänsterna och möjligheten att på ett billigt sätt belöna lojalitet, kom många statliga tjänare att ges så kallade karaktärsbefordringar. Dessa befordringar medförde i och för sig ingen högre lön, och ibland inte heller några nya arbetsuppgifter, men var trots detta eftertraktade. Detta dels på grund av att de utgjorde ett steg på vägen mot en fullvärdig befordran, dels på grund av den status som en högre titel medförde.⁸⁸

För att återvända till klassificeringsproblematiken kan nämnas att det långtifrån råder någon konsensus inom den socialhistoriska forskningen kring hur man skall klassificera statliga tjänare

⁸³ Artéus, 1982, s. 16 ff.

⁸⁴ Metcalf, 1985, s. 75 ff.

⁸⁵ Den adliga ätten Tersmeden, nr 1940C, tab. 11 & 12 i *Riddarhusets stamtavlor*, 2000, KrA, 2192b, Kungl. Krigskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:1, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823.

⁸⁶ För en förklaring av den officiella rangordningen, se 3.2.3.4.

⁸⁷ Wirilander, 1982, s. 99 ff.

⁸⁸ För en överblick av de diskussioner som förts kring karaktärsbefordringar, se Larsson, 2003a, s. 122–125, 132.

under framförallt 1700-talet. Såväl Wirilander som Elmroth har i sina studier valt att klassificera officerare respektive civila ämbetsmän efter den lön de uppbar, medan Sten Carlsson i stället tar utgångspunkt i tjänstetiteln i sina undersökningar. Intressant nog menar både Elmroth och Carlsson att de med sina respektive tillvägagångssätt fångar statstjänarnas tjänsteposition.⁸⁹ Genom att den föreliggande studien inte tar sin utgångspunkt i förvaltningen i sig utan i den statliga tjänsten såsom ett redskap för social reproduktion blir det dock möjligt att lyfta sig över frågan om officerarnas och de civila ämbetsmännens faktiska tjänstgöring.⁹⁰ Som en konsekvens därav utgår denna undersökning ifrån titeln vid klassificeringen av en persons sociala position.

3.2.3.4 Rangordningsproblematik och aggregering av data

Genom att klassificera en persons sociala position utifrån tjänstetitel och ståndstillhörighet kan man säga att man löst ena halvan av den problematik som rör studiet av hierarkiska förhållanden i den föreliggande studien. Den andra delen av detta problemkomplex ligger i hur man skall kunna aggregera olika variabelvärden för att möjliggöra en analys. När det gäller ståndstillhörighet blir självklart ståndsläran det främsta riktmärket.⁹¹ Detta gör att aggregering av data inom ramen för variabler som bygger på stånd kan göras genom att friherrliga och grevliga ätter slås samman till högadel, samt att högadel och lågadel slås samman till adel.⁹²

I fråga om olika tjänstetitlar blir dock möjligheten att aggregera antalet positioner mer komplicerad. Som nämnts utgör den militära organisationen i och för sig en god grund för studier av hierarkiska förhållanden, och just den militära titulaturen framstår som närmast ett idealtypiskt exempel på data som med fördel kan ordnas utifrån en ordinalskala. Detta till trots återstår frågan om hur civila och militära titlar kan relateras till varandra. Lösningen på detta problem återfinns närmast i rangordningen av officiella titlar vid denna tid.

Under perioden 1672–1909 fanns en officiell rangordning av statliga tjänstetitlar. Till att börja med var denna tämligen rudimentär, men från och med 1714 hade rangordningen fått sin slutgiltiga form genom inordningen av en rad tjänster i 40 olika rangklasser.⁹³ Detta innebar dock inte att rangordningen förblev oförändrad utan tvärtom gjordes alltför en rad förändringar genom att titlar tillfördes, flyttades eller försvann från någon av de fyrtio rangklasserna.⁹⁴

I arbetet med att aggregera antalet rangklasser för att skapa användbara modaliteter, har Sten Carlssons uppdelning av civila tjänstetitlar i olika grupper använts. Denna indelning följer rangordningen genom att den så kallade chefsgruppen inkluderar rangnumren I–II, ”rådsgruppen” 14–21, ”assessorsgruppen” 31–36 och ”sekreterargruppen” 37–38.⁹⁵ I den

⁸⁹ För en noggrannare redogörelse, se Larsson, 2003a, s. 125 f.

⁹⁰ Larsson, 2003a, s. 126 f.

⁹¹ För ståndsläran, se Wirilander, 1982, s. 22–28.

⁹² För frekvensfördelningar, se bilaga 3.

⁹³ Artéus, 1982, s. 126, Wirilander, 1982, s. 140 f.

⁹⁴ Detta framgår med full tydlighet av Carl Fr. Rothliebs sammanställning av olika förordningar angående den officiella rangordningen. Rothlieb, 1823, passim.

⁹⁵ För den aktuella klassificeringen, se Carlsson, 1973 (1949), s. 55–58.

förstnämnda gruppen har därmed inkluderats chefer för olika delar av den civila förvaltningen, landshövdingar samt generalspersoner och överstar,⁹⁶ medan nästföljande grupp, den så kallade rådsgruppen, förutom olika rådstitlar även inkluderar ledamöter i en rad förvaltningskommittéer samt på den militära sidan överstelöjtnanter.⁹⁷

Den därefter följande grupperingen, den så kallade assessorsgruppen, utgör här ett problem genom att den bara sträcker sig mellan rangnumren 31–36. I denna undersökning har dock samtliga rangnummer i spannet 22–36 inkluderats. Detta för att även kunna fånga majors- och kaptenstitlarna.⁹⁸ Den sista och lägsta tjänstekategorien som Carlsson använder sig av, ”sekreterargruppen”, inkluderar rangklasserna 37–38. För denna undersöknings del innebär detta att denna kategori skär rakt igenom löjtnantstiteln.⁹⁹ För att fånga samtliga officerare (även fänrikar) har därför även de två sista rangnumren inkluderats i denna grupp.¹⁰⁰ Övriga titlar har samlats under titeln ”utan rangnummer”.¹⁰¹

3.2.3.5 Studiet av civilstånd

Utöver de forna kadetternas karriär är blir även eventuella giftermål en intressant aspekt av möjligheten att bibehålla eller stärka en familjs social position. I och med denna undersöknings utgångspunkt i tanken på titeln som en symbolisk aspekt av den samhällsposition som reproduceras blir det i första hand manlig social reproduktion som hamnar i fokus. Detta då möjligheten att ackumulera olika former av symboliskt kapital i form av titlar, nästintill uteslutande var förbehållet män. Kvinnor var som bekant utestängda från i stort sätt alla former av formell karriär, och deras möjlighet att tillskansa sig titlar var i sammanhanget begränsat till hovtitlar samt titeln stiftsjungfru.¹⁰² Dessa titlar avgjorde dock inte kvinnans position, utan denna var i stället beroende av hennes makes titel. Detta fastslogs redan i och med 1680 års rangordning, som utsträckte rangordningen av olika tjänstetitlar till att även gälla ämbetsinnehavarnas fruar.¹⁰³ Vad gäller kvinnors ståndstillhörighet var den avhängig hennes förmyndare (far eller äkta man).¹⁰⁴

Mot bakgrund av detta kommer denna uppsats att vid studiet av giftermålsförbindelser ta sin utgångspunkt i svärfaderns ståndstillhörighet och titel.

⁹⁶ Carlsson, 1973 (1949), s. 55 f., Rothlieb, 1823, s. 22–31.

⁹⁷ Carlsson, 1973 (1949), s. 57, Rothlieb, 1823, s. 32–41.

⁹⁸ Carlsson, 1973 (1949), s. 57, Rothlieb, 1823, s. 41–54.

⁹⁹ Att en militär titel kunde återfinnas på flera rangnummer hade sin grund i att samma titel tillskrevs olika rang beroende på vilket vapenslag, eller i vissa fall även vilket regemente, som titeln representerade. Rothlieb, 1823, passim.

¹⁰⁰ Carlsson, 1973 (1949), s. 57 f., Rothlieb, 1823, s. 55–68.

¹⁰¹ För frekvensfördelningar, se bilaga 3.

¹⁰² Stiftsjungfru är den ogifta dotter till en adelsman som inskrivits i ett jungfrustift. Jungfrustift är en äldre form av pensionsinrättning för ogifta adliga kvinnor. Den blivande stiftsjungfrun skrivs mot en fastställd avgift in vid födseln och kan sedan emotse en mindre pension om hon inte gifter sig. Uppslagsordet *Stiftsjungfru* i *Nationalencyklopedin* <http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=315429>, *Jungfrustift* i *Nationalencyklopedin* <http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=218072>.

¹⁰³ Bland ogifta kvinnor var det i stället åldern som avgjorde rangordningen. Bergh, 1896, s. 148.

¹⁰⁴ Samtidigt som en kvinna kunde upphöjas genom att gifta sig uppåt fanns även möjligheten att behålla den titel hon redan hade om hon valde en man av enklare härkomst.

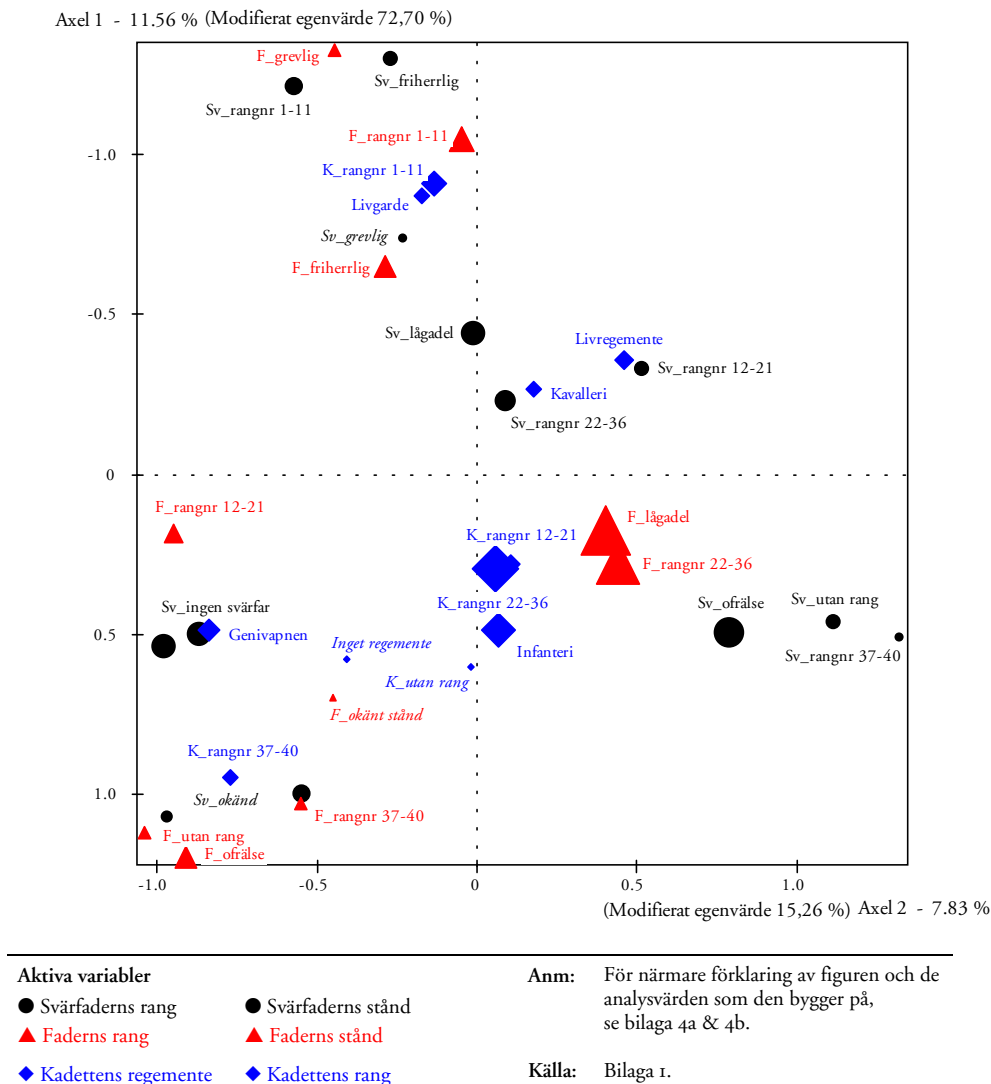
4 Krigsakademiens kadettkår under åren 1792–1809

4.1 Kadetternas rum av livsmöjligheter

Som framgått av de tidigare studier som gjorts kring kadetterna på Karlberg, blir det svårt att skapa sig en bild av kadettkårens sammansättning genom att endast studera kadetternas olika egenskaper var för sig. För att nå längre skall därför ett antal av de variabler som undersökts ställas mot varandra i ett försök att konstruera det rum som kadettkårens medlemmar utgjorde. Ordet rum skall i det aktuella fallet inte tolkas bokstavligen då de variabler som strukturerar studien inte kan sägas vara bundna till någon speciell tid eller plats. I stället blir rummet att se som gränserna för de liv som kadetterna framlevde.

I och med att studien syftar till att problematisera Krigsakademien som utbildningsanstalt har inga uppgifter kring kadetternas förhållande under sin tid på skolan tillåtit vara aktiva vid konstruktionen av det sociala rum som här presenteras. Detta kan synas märkligt då det är Krigsakademien som utgör det primära studieobjektet. Förklaringen till detta tillvägagångssätt ligger främst i förhoppningen att hitta någon form av samband mellan de forna kadetternas olika former av symboliskt kapital (social bakgrund, framtida karriär, civilstånd) och tiden vid Karlberg. Den första analysen kommer därför att utgå från fädernas ståndstillhörighet och rang, den forna kadettens egen rang, det regemente kadetten gick till efter examen, samt eventuell svärfaders ståndstillhörighet och rang.

Fig. 1 Kadetterna vid Karlberg under perioden 1792–1809

I figur 1 framträder en tydlig vertikal hierarkisk struktur. Det kan kännas lockande att läsa korrespondensanalysens diagram direkt, utan att ta hänsyn till de värden som döljer sig bakom de olika modaliteternas positioner. Detta är dock vanskligt i och med att ett kort avstånd mellan modaliteter hörande till olika variabler inte automatiskt behöver innebära att dessa samvarierar.¹⁰⁵ Därvid måste de olika klustren undersökas, för att fastslå om det föreligger något samband.

4.1.1 Kadettkårens övre skikt

I den övre vänstra delen av figur 1 återfinns uppgifter om såväl en gynnsam social bakgrund (högdliga fäder och/eller fäder på en framträdande samhällsposition) som egen framgångsrik

¹⁰⁵ Detta har bland annat att göra med att analysen inte är uppbyggd efter två, utan så många som 27 axlar (lika många som antalet aktiva modaliteter). Något förenklat kan därmed tolkningsproblemen liknas vid de synvillor som kan uppstå när en flerdimensionell miljö avbildas tvådimensionellt. För en mer uttömmande förklaring, se Broady, 1991, s. 512 f.

karriär. Vidare synes dessa två egenskaper samvariera med att ha gift in sig i en framgångsrik släkt (högdlig svärfader och/eller svärfader på en framträdande samhällsposition). I ett försök att fånga denna position har jag valt att noggrannare studera den grupp av kadetter vilka hade en far med en titel på något av rangnumren I–II, och vilka själva kom att nå en jämförbar position.

Den aktuella gruppen består av 41 individer, det vill säga drygt en tiondel (10,3 %) av de unga män som antogs vid Krigsakademien och levde tills de var åtminstone 30 fyllda.¹⁰⁶ Om vi börjar med dessa kadetters ståndstillhörighet kan nämnas att inga ofrälse födda återfinns i denna grupp. Vidare är andelen av grevlig ätt nästan fyra gånger så hög, och andelen friherrligt födda dubbelt så hög, som inom kadettkåren i dess helhet.¹⁰⁷

Även vid valet av regemente efter examen skiljer sig denna grupp från kadettkåren i övrigt. Drygt hälften av de kadetter som tillhörde denna exklusiva grupp gick till något av de så kallade rangregementena, det vill säga Livgardet eller Livregementet. Detta kan jämföras med knappt var tredje inom kadettkåren som sådan.¹⁰⁸

Ser vi till gruppens giftermålsfrekvens visar det sig att det var mer än dubbelt så vanligt att en kadett ur denna grupp gifte sig med en kvinna vars far hade en titel som återfanns på rangnumren I–II.¹⁰⁹ Samma sak gäller fruns ståndstillhörighet, då det var mer än dubbelt så vanligt att dessa kadetter gifte in sig i en grevlig eller friherrlig släkt.¹¹⁰

Att dessa kadetter tillhörde samhällets översta skikt råder det knappast något tvivel om. Därvid kommer det knappast som en överraskning att man inom denna grupp finner personer som kom att bli tongivande i samhället under 1800-talets första hälft. Den mest namnkunnige bland dessa var utan tvivel Carl Henrik Anckarsvärd.

Carl Henrik Anckarsvärds far, Mikael (Cosswa) Anckarsvärd, tillhörde inte någon gammal adelssläkt utan adlades med namnet Anckarsvärd först 1772. Den då 30-åriga fänriken Cosswa var nämligen en av de officerare som under generallöjtnanten och friherren Jakob Magnus Sprengtportens befäl understödde Gustav III:s statskupp genom en militärrevolt på Sveaborgs fästning. Därefter steg Mikael Anckarsvärd i graderna och blev – som generaladjutant och chef för den finska eskadern av arméns flotta – en av nyckelpersonerna under *Gustav III:s ryska krig* (1788–1790) och har bland annat tillskrivits mycket av äran för den svenska segern vid Svensksund 1790.¹¹¹

Mikael Anckarsvärd fick sju barn med sin fru, friherrinnan Eva Carolina von Segebaden. Carl Henrik var äldst av fem bröder, varav fyra överlevde spädbarnsåldern. Samtliga fyra kom att skickas till Karlberg. Redan innan Carl Henrik blev kadett insattes han som fänrik vid arméns flotta. Han var vid tillfället inte mer än tre år, men som framgår nedan var detta förfarande

¹⁰⁶ Bilaga 5 & 6.

¹⁰⁷ 34,1 % i jämförelse med 9,1 % samt 39,0 % i jämförelse med 18,6 %. Bilaga 3 & 6.

¹⁰⁸ 51,2 % i jämförelse med 29,7 %. Bilaga 3 & 6.

¹⁰⁹ 36,6 % i jämförelse med 14,1 %. Bilaga 3 & 6.

¹¹⁰ 36,6 % i jämförelse med 14,4 %. Bilaga 3 & 6.

¹¹¹ "Anckarsvärd, Mikael (Cosswa)" i Hofberg & Heurlin, 1906, Grevliga ätten Anckarsvärd, nr 116, tab. 2. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000, Lyth, 2000, s. 112.

långtifrån unikt. Nämnas kan dock att Carl Henriks utnämning till fänrik år 1785 kom knappt ett år efter att hans far givits befäl över det aktuella vapnet. Drygt nio år senare förflyttades Carl Henrik till Svea Livgarde och året därpå, 1795, antogs han som kadett vid Krigsakademien med nr. 95. Under tiden vid Karlberg erhöll nr. 95 Anckarsvärd sammanlagt två belöningsjetonger.¹¹²

Efter examen från Karlberg år 1798 gick C. H. Anckarsvärd i tjänst vid Livgardet och 1803 tjänstgjorde han som legationskavaljer under överstekammarjunkaren friherre Carl Göran Bondes besök vid det ryska hovet. Carl Göran Bonde blev sedermera Anckarsvärds svärfar genom giftermålet mellan C. H. Anckarsvärd och Charlotta Bonde år 1810. Carl Henrik var vid det laget upphöjd till friherre och hade genom sin delaktighet i 1809 års statsvälkning blivit överste vid Närke-Värmlands regemente. Den militära karriären tog dock slut redan 1813, då Anckarsvärd, tvingades ta avsked efter att ha kritiserat det pågående fälttåget i Tyskland.¹¹³

Den militära karriären följdes sedan av en politisk, vilken gjorde att C. H. Anckarsvärd främst gått till historien såsom ”politisk ledare, riksdagstalare och skriftställare.”¹¹⁴ Denna karriär tog egentlig fart vid 1817 års riksdag och Anckarsvärd hade sedan en framträdande roll som oppositionsledare vid bland annat riksdagarna 1823, 1828–30 samt 1840–41. Den fråga som främst fångade hans intresse var ständsrepresentationens avskaffande. C. H. Anckarsvärd dog barnlös år 1865 och hade då, efter sin faders död år 1838, upphöjts till grevlig värdighet.¹¹⁵

4.1.2 Kadetten i gemen

Att i strikt mening söka hitta någon form av ”genomsnittskadett” är inte huvudsyftet med denna ansats. Detta då ett sådant angreppssätt riskerar att skapa bilden av en kadett som aldrig existerat. I stället vill jag här försöka utmejsla den enskilt största gruppen kadetter, för att på så sätt skapa en idealtyp som andra, mindre grupper, kan ställas i relation till.

Av figur 1 framgår att det var tämligen vanligt att de kadetter som kom till Karlberg hade en far med en titel på något av rangnumren 22–36, samtidigt som många kadetter också själva nådde en liknande rang. Dessa positioners placering i förhållande till varandra gör det vidare intressant att närmare studera just dessa modaliteter. Genom att i en korstabell ställa faderns rang mot kadettens rang framträder rangnumren 22–36, eller det som Carlsson benämner som assessorsgruppen samt officerare på en motsvarande nivå,¹¹⁶ såsom den i särklass största

¹¹² ”Anckarsvärd, Carl Henrik” i Hofberg & Heurlin, 1906, Grevliga ätten Anckarsvärd, nr 116, tab. 2. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹¹³ ”Anckarsvärd, Carl Henrik” i Hofberg & Heurlin, 1906, Grevliga ätten Anckarsvärd, nr 116, tab. 2. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹¹⁴ ”Anckarsvärd, Carl Henrik” i Hofberg & Heurlin, 1906.

¹¹⁵ ”Anckarsvärd, Carl Henrik” i Hofberg & Heurlin, 1906, Grevliga ätten Anckarsvärd, nr 116, tab. 2. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹¹⁶ Bland officerare på samma nivå kan nämnas samtliga grader fr.o.m. majors grad t.o.m. löjtnanter vid livgardet och livregementet. Detta gör att denna indelning skär rakt igenom löjtnantstiteln, genom att löjtnanter vid artilleriet, flottorna, ingenjörskåren räknades till nummer 37 och löjtnanter vid övriga regementen till häst och fot till nr 39. Rothlieb, 1823, s. 41–63.

modaliteten inom bägge variablerna. Runt hälften av kadetterna, oavsett om man tar sin utgångspunkt i de som hade en far som tillhörde denna kategori eller de som själva kom att uppnå en liknande samhällsposition, ryms inom detta spann.¹¹⁷ Även när man begränsar urvalet, genom att endast inkludera de kadetter som hade en far med en titel inom den aktuella ranggruppen samtidigt som de själva uppnådde en liknande samhällsposition, är det fortfarande så många som var fjärde kadett som kan inordnas i denna kategori.¹¹⁸ Mot bakgrund av detta kommer denna fjärdedel av kadettkåren att undersökas närmare.

Om man återigen tar utgångspunkt i den utvalda gruppens ståndstillhörighet märker man att de lågadliga kadetternas andel av denna grupp är betydligt större än inom kadettkåren i dess helhet. För medan runt hälften av de kadetter som överlevde sin trettonde födelsedag var av lågadligt ursprung, var det nästan två av tre bland "kadetten i gemen".¹¹⁹

När det gäller var kadetterna gick efter examen, utgjorde infanteriet det valda vapenslaget för fyra av tio bland de kadetter som här definierats som "kadetter i gemen", vilket är en något högre andel än inom hela kadettkåren.¹²⁰ På andra plats kommer dock livregementet, som bland regementen även var den enskilt största mottagaren av kadetter från Karlberg. Runt var femte kadett i den aktuella gruppen gick dit och nästan lika många inom hela den undersökta kohorten.¹²¹

Likheten mellan den aktuella gruppen och kadettkåren i dess helhet visar sig även vid en jämförelse av giftermålsmönstren. Det är svårt att hitta några större skillnader och endast i jämförelser av andelen svärfäder med en titel på något av de elva första rangnumren och andelen svärfäder av friherrlig ätt, går det att hitta någon nämnvärd skillnad.¹²²

4.1.3 Kadetter i genivapnen

Utöver de två grupper som hitintills lyfts fram, är det svårt att finna några fler, lika tydliga, grupperingar inom kadettkollektivet. Detta till trots vill jag här uppmärksamma de kadetter som gick till de så kallade genivapnen, det vill säga: amiralitetet, arméns flotta, artilleriet och fortifikationen. Denna grupp uppgår till en femtedel (20,9 %) av kadettkåren och omfattar i reella tal 83 individer.¹²³

¹¹⁷ 51,1 % respektive 50,8 %. Bilaga 5.

¹¹⁸ Denna grupp som omfattar sammanlagt 93 individer eller 23,4 % av kadettkåren. Detta gör denna grupp till den i särklass största grupp som kan skapas med utgångspunkt i såväl fädernas som kadetternas samhällspositioner. Bilaga 5.

¹¹⁹ 49,4 % i jämförelse med 63,4 % inom "kadetter i gemen". Bilaga 3 & 7.

¹²⁰ 40,9 % i jämförelse med 34,5 % inom kadettkåren i dess helhet. Bilaga 3 & 7.

¹²¹ 19,4 % i jämförelse med 17,1 % inom kadettkåren i dess helhet. Bilaga 3 & 7.

¹²² Vad gäller andelen svärfäder med titlar inom spannet rangnummer 1–11 rör det sig om 5,4 % i den aktuella gruppen, medan samma andel för hela kohorten är 14,1 %. Inom modaliteten friherrliga svärfäder är samma förhållande 6,5 % i jämförelse med 10,6 %. Bilaga 3 & 7.

¹²³ Bilaga 3.

Till skillnad från andra vapenslag rekryterade genivapnen redan på 1700-talet en stor del av sina officerare från de ofrälse stånden och år 1793 uppgick deras andel av nämnda officerskårer till närmare två tredjedelar.¹²⁴ Ser vi till de kadetter som gick till dessa officerskårer var förhållandet dock snarast det omvända, då en tredjedel av dessa kadetter var av ofrälse börd. Trots denna skillnad var det ofrälse inslaget större bland dessa kadetter än inom kadettkåren som helhet.¹²⁵ Att denna skillnad – mellan de officerare som kom från Karlberg och övriga officerare vid de så kallade genivapnen – kunde påverka ståndssammansättningen inom de aktuella officerskårerna, har tidigare visats i en studie av arméns flottas officerskår under sengustaviansk tid.¹²⁶

Ser vi till dessa kadetters fäder visar det sig att andelen fäder som återfanns på de högsta rangnumren var lägre inom denna grupp än inom kadettkåren i dess helhet, medan förhållandet inom rangnumren 12-21 var i det närmaste omvänt.¹²⁷ Detta förhållande kan kopplas till det faktum att alla tjänster från och med överstes rang i praktiken var förbehållna adeln. Denna ordning undergrävdes i och för sig genom 1789 års förenings- och säkerhetsakt, men även därefter var det ytterst ovanligt att ofrälse personer nådde en sådan position.¹²⁸

I fråga om dessa kadetters karriärer, sett utifrån fördelningen mellan olika ranggrupper, återspeglar de kadettkåren i stort. Detsamma gäller även giftermålsmönstren.¹²⁹

4.1.4 Kadettkårens hierarkiska struktur

Till skillnad från tidigare studier, som givit oss bilden av den sengustavianska kadettkåren som tämligen homogen, visar denna undersökning att det fanns klara skillnader mellan olika grupper av kadetter. Tydligast blir denna skillnad i analysens första dimension, där de högadliga kadetterna skiljer sig kraftigt från kadettkollektivet i övrigt. Analysens andra dimension är inte lika tydlig, men de kadetter som gick till genivapnen framstår här som en intressant grupp.

Den struktur som här blottlagts kommer framgent att fungera som fond mot vilken övriga analyser ställs. Detta för att bland annat undersöka hur kadetternas studieresultat förhöll sig till den sociala strukturen.

4.2 Tiden på och innan Karlberg

I syfte att undersöka hur kadetternas situation, såväl före som vid Karlberg, förhöll sig till den sociala struktur som framträder i materialet, kommer denna struktur att här ställas mot kadetternas studieresultat, deras tidigare erfarenheter och fördelningen av akademiens friplatser.

¹²⁴ År 1793 var andelen ofrälse officerare inom artilleriet 55 %, fortifikationen 58 % och bland rikets sjöofficerare var inte mindre än 68,2 % ofrälse. Carlsson, 1973 (1949), s. 96, 109.

¹²⁵ 32,5 % i jämförelse med 19,9 % inom kadettkåren i dess helhet. Bilaga 3 & 8.

¹²⁶ Under perioden 1793–1806 ökade andelen adliga officerare inom arméns flotta på grund av bland annat de kadetter som sökte sig till detta vapenslag. Larsson, 2000, s. 331.

¹²⁷ 14,5 % i jämförelse med 22,4 % respektive 21,7 % i jämförelse med 15,4 %. Bilaga 3 & 8.

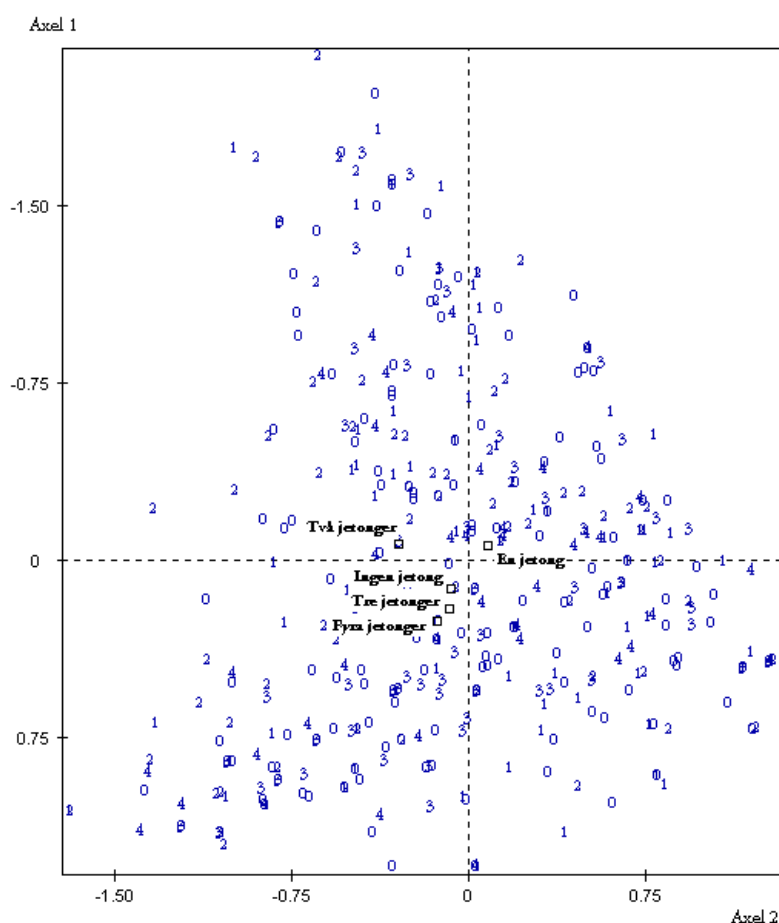
¹²⁸ Carlsson, 1973 (1949), s. 50 ff., 82.

¹²⁹ Bilaga 3 & 8.

4.2.1 Kadetternas studieresultat

En intressant fråga för denna studie är självklart relationen mellan kadetternas studieresultat och deras livsbanor. För att undersöka detta kommer de enskilda kadetternas position i rummet att studeras. Det rum som presenteras i figur 2 är identiskt med det i figur 1 (samma analys), men med den skillnaden att figuren visar individernas position i stället för egenskapernas position. De olika positionerna bygger därmed på en kombination av de egenskaper som de aktiva variablerna representerar. Varje individs position markeras utefter den enskilde kadettens studieresultat, här representerat av antalet belöningsjetonger.

Fig. 2 Kadetternas studieresultat under perioden 1792–1809

Anm:

□ Medelpunkt för antal jetonger

Den enskilde kadettens antal jetonger

Källa: Bilaga 1.

Som framgår av figur 2 synes det inte finnas något som helst samband mellan den struktur som tidigare blottlagts och de enskilda kadetternas studieresultat. I och för sig kan man ifrågasätta belöningsjetongerna som mått på kunskap, men det är trots detta anmärkningsvärt att det inte

synes ha spelat någon roll hur belöningsvärd skolledningen ansåg att en kadetts uppförande och flit var.

Att utbildning inte var en förutsättning för militär karriär under början av 1800-talet besannas inte bara av det faktum att det inte fanns något krav på kadettutbildning för att bli officer. Av de 397 kadetter som här studerats var det nämligen 47 som lämnade akademien utan examen. Bland dessa 47 återfinns i sin tur bara åtta som inte lyckades bli officerare, medan det var så många som tio av de kadetter som aldrig tog examen som nådde en tjänst på något av de elva första rangnumren.¹³⁰

Ett av de mer flagranta exemplen på möjligheten att göra militär karriär utan examen från Karlberg finner vi i Otto Berndt Munsterhjelm's livsöde. Otto Berndt var son till kaptenen vid Tavastehus regemente, Anders Gustaf Munsterhjelm och han antogs vid Kungl. Krigsakademien den 23 september år 1796. Den unge Munsterhjelm var 12 år gammal när han skrevs in vid Krigsakademien och gavs där kadettnummer 57. Drygt fyra år senare lämnade han akademien med följande eftermäle i akademiens matrikel: ”afgången från Krigs Akademien, enl. Kungl. Maj^{ts} Nådige Bref, såsom i fattningåfwa så klen at han alt sedan sin ankomst til academien ej kunnat flyttas från 1ta clasen.”¹³¹ Detta till trots kunde Otto Berndt Munsterhjelm, efter att ha blivit sergeant vid Karelska dragonregementet år 1801, utnämnas till fänrik vid Tavastehus regemente år 1803. Under våren 1808 blev den forne kadetten fången vid Sveaborgs uppgivande och efter krigets slut överförd till Närke-Värmlands regemente, varifrån han år 1819 tog majors avsked. År 1815 gifte sig Munsterhjelm med stiftsjungfrun Sofia Gustava Gripenberg i storfurstendömet Finland och tillsammans fick de sex barn, varav de tre söner valde officersbanan och utbildades vid kadettskolan i Fredrikshamn respektive sjökadettkåren i S:t Petersburg. Munsterhjelm dog år 1848 på Kurjala i Koskis kapell, Lampis socken.¹³²

Oaktat det talande resultatet i figur 2 döljer materialet trots allt vissa samband. Ett sådant är kopplingen mellan studieresultat och att ha antagits på friplats. För medan bara en tredjedel av de som erhöll två eller färre jetonger var antagna på friplats, var det så många som hälften bland de som belönades med tre eller fler jetonger, som njöt fri uppfostran vid Karlberg. Detta samband återfinns även vid en studie av de som erhöll distinktionstecken.¹³³ Det går också att finna ett samband mellan antalet jetonger och kadetternas karriär, om man begränsar studien till de kadetter vars fader återfinns inom någon av de två modaliteter som omfattar rangnumren 22–36 och 37–40.¹³⁴ Vidare synes de kadetter som gick till genivapnen i större utsträckning ha belönats för sin flit och uppförande. Detta märks såväl vad gäller distinktionstecknet som antalet erhållna jetonger. Tre av fyra bland de kadetter som gick till genivapnen erhöll distinktionstecknet, vilket

¹³⁰ Se bilaga 9.

¹³¹ KrA, 2192b, Kungl. Krigsskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:I, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823.

¹³² Hulthander, 1892, s. 20, Adliga ätten Munsterhjelm, nr 1796, tab. 3 & 17. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹³³ I fråga om antalet jetonger är förhållandet 27,5–37,7 % i jämförelse med 47,5–49,2 %, och vad gäller distinktionstecken 28,6 % i jämförelse med 43,2 %. Se bilaga 10.

¹³⁴ Bilaga 11.

kan jämföras med knappt två av tre inom hela kohorten.¹³⁵ I fråga om antalet jetonger är andelen kadetter som inte erhöll någon jetong minst inom variabeln genivapnen, medan förhållandet är det omvända vad gäller kadetter som erhöll två eller flera jetonger.¹³⁶

Bristen på ett allmängiltigt samband mellan antalet jetonger och den fortsatta karriären reser dock frågan om rekryteringen av officerare i Sverige under slutet av 1700- och början av 1800-talet. Som nämnts var rekryteringen av nya officerare i realiteten delegerad till regementscheferna och formella krav på utbildning saknades för större delen av arméns officerare. Ett undantag var emellertid de så kallade genivapnen.

I likhet med vad som inledningsvis nämndes angående artilleriet och fortifikationen hade man också vid flottorna krav på officersexamen.¹³⁷ Att just sjöofficersbanan ansågs speciellt krävande framgår även av 1799 års reglemente för Krigsakademien. I fråga om kadetternas val av inriktning inför tredje klassen framhålls speciellt guvernörens ansvar för att tillse att inte allt för många valde den så kallade sjöstaten. Om så var fallet "... bör han genom ömma och tydliga föreställningar om deras egen skada och hinder i framtida utkomst söka att rätta dem, som i anseende til lynne och öfrige egenskaper synas mindre fallne för det stånd de anmält sig til."¹³⁸

De högre krav som ställdes inom genivapnen skulle därmed kunna ses som en förklaring till varför de kadetter som gick dit, i högre grad, utmärkte sig vad gällde såväl flit som uppförande.¹³⁹ Som nämnts innebar dessa krav dock ingalunda att regementstillhörigheten var avhängigt betyg, utan fram till 1818 avgjordes regementstillhörigheten helt och hållet av kadettens egna val. Friheten i kadetternas val av yrkesbana understryks även i 1799 års reglemente genom påpekandet att guvernören i sitt ansvar för kadettens val av utbildningsväg inte fick "... wisa minsta sken af twång och myndighet."¹⁴⁰

4.2.2 Karriären innan Karlberg

Mot bakgrund av bristen på klara och entydiga samband mellan studieresultat och den sociala struktur som blottlagts, blir det intressant att undersöka om det finns andra variabler som bättre passar in i denna struktur. En sådan variabel är faktiskt kadetternas militära karriär innan de antogs vid Krigsakademien. Faktum är att drygt var tredje kadett redan hade påbörjat sin karriären innan de satte sin fot på Karlberg.¹⁴¹ Att på detta sätt skriva in sina minderåriga söner som volontärer, underofficerare eller till och med officerare, var dock inget unikt för kadetterna

¹³⁵ 75,9 % i jämförelse med 61,2 % inom kadettkåren i dess helhet. Se bilaga 12.

¹³⁶ Det enda undantaget är variabeln Livregemente, där andel som erhöll tre jetonger var något större (2,5 %) än inom variabeln genivapnen. Se bilaga 12.

¹³⁷ Gynther, 1852, s. 164.

¹³⁸ *Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente För Des Krigs-Academie, 1799*, S. 100.

¹³⁹ Detta antagande ligger i linje med den gängse bilden av genivapnen som mer kompetenskrävande. Artéus, 1982, s. 312 f.

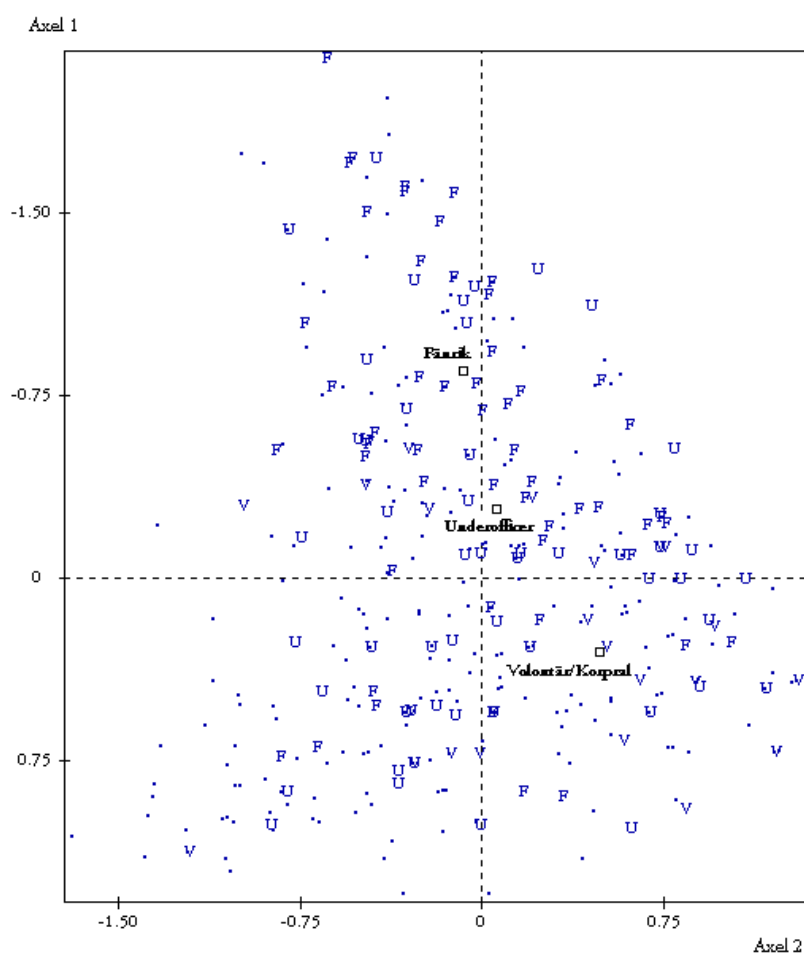
¹⁴⁰ *Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente För Des Krigs-Academie, 1799*, S. 100.

¹⁴¹ 35,0 %, Se bilaga 13a.

vid Karlberg, utan detta har tidigare uppmärksammats vid studier av officerare under slutet av 1700-talet.¹⁴²

I likhet med undersökningen av studieresultaten tar även denna delstudie sin utgångspunkt i en bild av individernas placering i den struktur som de aktiva variablerna ger. Syftet blir därmed att undersöka om det finns något samband mellan rummets struktur och att ha inträtt i militär tjänst som barn. Vidare undersöks även om det finns några skillnader mellan att ha skrivits in som volontär/korpral, underofficer, eller officer (fänrik).

Fig. 3 Kadetter under perioden 1792–1809 som redan var i tjänst när de kom till Karlberg

Anm:

- Medelpunkt för grad innan Karlberg
- V Kadetter som var volontärer/korpraler när de kom till Karlberg
- U Kadetter som var underofficerare när de kom till Karlberg
- F Kadetter som var fänrikar när de kom till Karlberg

Källa: Bilaga 1.

Som synes var möjligheten att skriva in sina söner inom krigsmakten redan som barn inte exklusivt förbehållet någon speciell grupp, även om denna företeelse var mer vanligt förekommande bland de adliga kadetterna, och då framförallt högadeln, samtidigt som andelen kadetter som redan var i tjänst när de kom till Karlberg, sjunker i takt med fädernas fallande

¹⁴² Wirilander, 1982, s. 238 f., Nilsson, 1988, s. 124 f.

rang.¹⁴³ Vidare framgår av figur 3 att även karriären innan kadettutbildningen avspeglar rummets struktur. Möjligheten att få sin son insatt på en officersbeställning redan som barn var i första hand en möjlighet för högadeln och/eller de fäder med titlar på något av de 11 första rangnumren.¹⁴⁴ Detta förhållande kan säkerligen förklaras med andelen fäder med framträdande positioner inom krigsmakten. Detta framstår, åtminstone vad gäller C. H. Anckarswärds livsöden, som en rimlig förklaring till varför han skrevs in som officer vid arméns flotta året efter att fadern övertagit befälet över nämnda vapen.¹⁴⁵

C. H. Anckarswärds livsbana blir även ett tydligt exempel på hur höga officerare kunde ge sina söner en ”flygande start” genom att tidigt placera dem på en officersbeställning. Att detta inte alltid resulterade i en framgångsrik karriär visar Gabriel Djurklous livsöden. Gabriel Djurklous karriär började redan vid fyra års ålder, då han blev sergent vid Närke-Värmlands regemente, och knappt två månader senare befordrades han till fänrik vid samma förband. Gabriels far, friherren Nils Djurklou, var vid tillfället överste i armén och överstelöjtnant vid nämnda regemente. År 1795, vid femton års ålder, antogs Gabriel som kadett vid Karlberg och han utexaminerades därifrån knappt fyra år senare. Av kadettmatriklarna att döma erhöll nr. 116 Gabriel Djurklou varken distinktionstecknet eller jetonger. Efter examen återgick Djurklou till Närke-Värmlands regemente och dagarna innan krigsutbrottet 1808 utnämndes han till stabskapten vid regementets livkompani. Knappt ett år efter krigsslutet tog Djurklou avsked och gifte sig sedan med friherrinnan Christina Maria Silfverschiöld. Han framlevde resten av sitt liv som godsägare och dog år 1843 i Örebro.¹⁴⁶

Som nämnts var det långtifrån ovanligt under 1700-talet att blivande officerare på detta sätt skrevs in redan som barn. Av intresse för denna undersökning blir även om Krigsakademiens grundande förändrade detta beteende. Ser man till kadetternas antagningsår är tendensen den att andelen kadetter som redan var i tjänst när de kom till Karlberg, minskar kraftigt under perioden 1792–1809.¹⁴⁷ I sammanhanget bör dock nämnas att det dramatiska i denna minskning måste ses mot bakgrund av det minskade antalet nyantagna under slutet av perioden, och därigenom det faktum att det rör sig om tämligen få individer.

4.2.3 *Fördelningen av friplatser*

Vad gäller tiden på Karlberg är det inte bara studieresultaten som är intressanta att studera. En annan intressant fråga är också fördelningen av friplatser. Som nämnts fanns redan från

¹⁴³ Vad gäller ståndstillhörighet, från 48,6 % bland friherrliga kadetter till 16,5 % bland ofrälse kadetter, och i fråga om faderns rang, från 44,9 % bland de vars fäder återfanns på rangnr 1–11 till 13,3 % bland de vars fäder saknade titel på rangordningen. Se bilaga 13a & 13b.

¹⁴⁴ Bilaga 14.

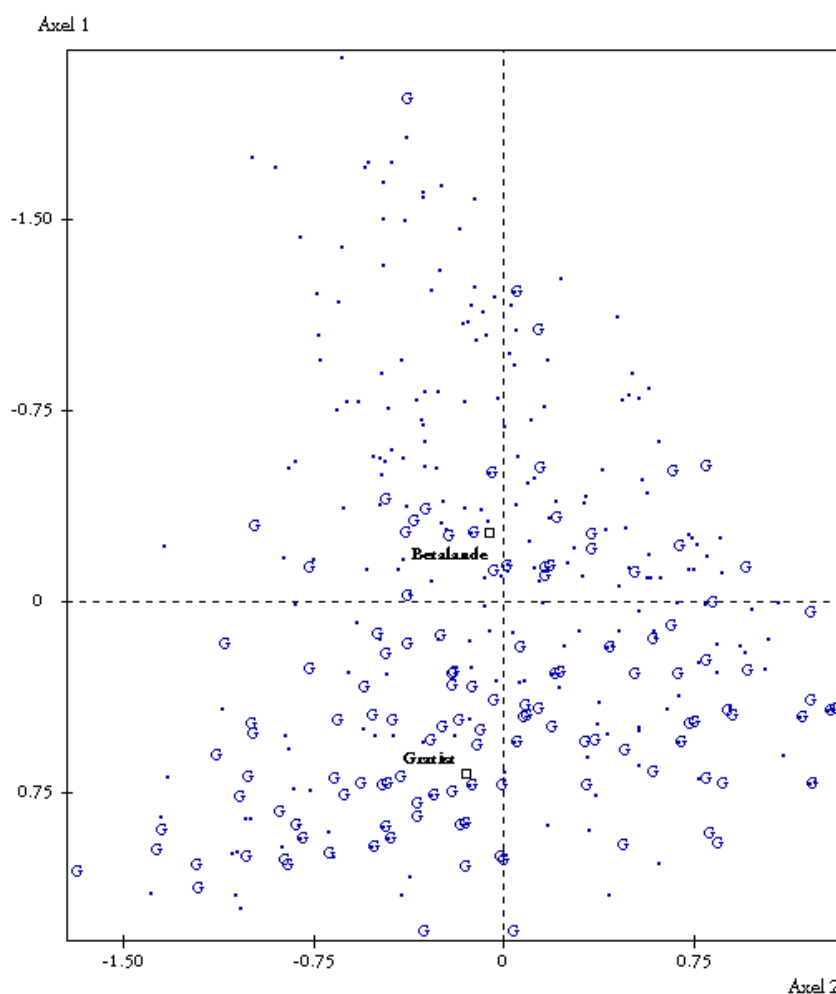
¹⁴⁵ Se 4.1.1.

¹⁴⁶ KrA, 2192b, Kungl. Krigskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:1, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823, Hulthander, 1892, s. 13, Friherrliga ätten Djurklou, nr 234, tab. 2. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁴⁷ Bilaga 15.

akademiens grundande vissa platser som bekostades av statliga medel. Av reglementet framgår att en tredjedel av Krigsakademiens platser skulle vara vikta för så kallade gratister och av de kadetter som här studerats har drygt var tredje njutit fri uppfostran vid Karlberg.¹⁴⁸ Om vi ser till gratisternas position i kadettkårens struktur, får vi följande bild:

Fig. 4 Kadetter med friplats under perioden 1792–1809

Anm:

□ Medelpunkt för egenskaper

G Kadetter som antogs på eller flyttades till friplats (Gratister)

Källa: Bilaga 1.

Utifrån figur 4 kan man dra den slutsatsen att gratisterna inte i första hand rekryterades ur den grupp som här benämns såsom "Kadettkårens övre skikt". Däremot synes friplatserna ha varit sprida över resten av kadettkollektivet. Andelen gratister var störst bland de kadetter som kom ur ofrälse familjer samtidigt som de flesta gratisterna, rent numerärt, kom ur lågadeln. Ser man till

¹⁴⁸ *Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente För Des Krigs-Academie, 1799*, § 86. I det aktuella materialet är det 149 av 397 kadetter som fick fri uppfostran vid Karlberg, se bilaga 16.

fädernas rang var det i första hand söner till personer på de lägre rangnumren som fick sina söner antagna på friplats.¹⁴⁹

I övrigt är det svårt att finna några tydliga samband mellan möjligheten att få fri uppfostran vid Karlberg och andra variabler. Ett undantag är, förutom nämnda samband med flit och uppförande, valet av regemente. Andelen forna gratister minskar nämligen dramatiskt i takt med de olika vapenslagens exklusivitet. Sambandet dessa variabler emellan följer dock inte rangordningen fullt ut. Andelen gratister som gick till kavalleriet var nämligen färre än de som gick till Livregementet, medan gratisterna utgjorde en majoritet av de kadetter som gick till genivapnen.¹⁵⁰

Som nämns inledningsvis fanns det ett uttalat dubbelt syfte med Krigsakademien. Dels att förse krigsmakten med dugliga officerare, dels att belöna de föräldrar vars gärningar varit till gagn för riket. Om vi ser närmare på det andra syftet kan det vara av intresse med en vidgning av citatet under 1.2.2:

”Enligt Kongl. Maj:ts förordnande göres ingen skillnad vid Kadetternas antagande emellan frälse och ofrälse stånd; deremot anser Kongl. Maj:t billigt, att de ynglingar, hvilkas föräldrar sig i Rikets tjänst på något sätt utmärkt, må framför andra blifva antagne, då de äga de föreskrifna egenskaper, och i synnerhet de, hvilkas fäder stupat mot fäderneslandets fiender samt lemnat dem i torftiga villkor.”¹⁵¹

Denna samtida beskrivning av Krigsakademiens verksamhet bekräftas även av vad som anges angående kadettens antagning i 1799 års reglemente. Av detta framgår att förutom prästbevis, läkarintyg och någon form av bevis på att den sökande ägde de stadgade förkunskaperna, skulle även faderns tjänsteförteckning bifogas ansökan. För den som ville bli antagen på friplats krävdes även att ”... Föräldrarnes Wilkor och andre omständigheter anföras och bestyrkas på det Directionen utom alt det öfriga må wara i stånd at pröfwa hwar och ens behof.”¹⁵² Vidare framhålls också att såväl faderns krigsförtjänster som andra ömmande eller bevekande skäl kunde vara skäl nog att göra undantag vad gällde kadettens ålder eller förkunskaper.¹⁵³

Ett exempel på omsorgen om stupade officerares söner var beslutet att antaga Carl Johan Önnert Jönsson, sonen till den ofrälse överstelöjtnanten vid arméns flotta, Önnert Jönsson. Jönsson d.ä. deltog som stridande under *Finska kriget* (1808–1809) och svarade under sommaren 1808 för bl. a. arméns flottas eskort och understöd av landstigningsförsöket vid Lemmo udde den 18–20 juni. Nästan en och en halv månad senare var Önnert Jönsson likaså inblandad i striderna vid Sandöström (2 augusti), en träffning som kostade honom benet och därigenom även hans liv.¹⁵⁴ Drygt fem månader senare, den 9 januari 1809, antogs den framlidne överstelöjtnantens då

¹⁴⁹ Bilaga 16.

¹⁵⁰ Bilaga 17.

¹⁵¹ Tibell, 1804, s. 50.

¹⁵² Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente För Des Krigs-Academie, 1799, §. 89.

¹⁵³ Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente För Des Krigs-Academie, 1799, §. 88.

¹⁵⁴ Norman, 2000, s. 197, 205 f.

12-årig son, Carl Johan Önnert Jönsson, såsom gratistkadett med nr. 82. Beslut om antagning gjordes den 4 december 1808 efter änkan Fredrica von Baumans ansökan. Vid akademien erhöll nr. 82 Jönsson distinktionstecknet innan han utexaminerades under sommaren 1813. Efter Karlberg gick han till livgrenadjärerna och deltog med regementet i *Karl Johans krig mot Napoleon* (1813–1814) och *Kampanjen mot Norge* (1814). Därefter följde en maklig karriär som slutade med en befordran till överstelöjtnant i armén år 1852. Carl Johan Önnert Jönsson dog i Stockholm år 1859, ett år efter det att han tagit avsked.¹⁵⁵

Jönssons antagning som gratist framstår i sammanhanget som närmast idealtypisk. Såväl faderns förtjänster som det faktum att sonen blivit faderslös gör det förståeligt varför Jönsson d.y. kunde antagas trots att han bara var tolv år gammal. En genomgång av de kadetter som antogs på friplats, eller som under sin utbildning flyttades till en sådan, visar också att andelen gratister var betydligt högre bland de kadetter som inte längre hade sin far i livet.¹⁵⁶

Av döma av de kadetter som fick fri uppfostran vid Karlberg var det dock inte bara faderns insatser i strid som belönades. Det mest kända och kanske intressantaste fallet i detta sammanhang är nog beslutet att år 1794 skriva in bonden Erik Anderssons son Erik på en av Kungl. Krigsakademiens friplatser. Erik Eriksson infördes på nr. 24 och erhöll såväl distinktionstecknet som fyra jetonger. Kadettutbildningen blev sedan första steg i en militär karriär som slutade med en kaptenstjänst vid Kalmar regemente, en position som normalt var helt otänkbart för en bondson. Förklaringen till detta märkliga karriärval fås dock redan i den matrikel som upprättades på Karlberg. Av denna framgår nämligen att Erik Erikssons moder var amma åt Gustav IV Adolf.¹⁵⁷ Erik Eriksson gifte sig sedan med Ulrika Charlotta Sydow, dotter till kyrkoherden Johan Peter Sydow, och han dog år 1824 i Kalmar.¹⁵⁸

Till de mer spektakulära antagningarna kan nog även räknas det faktum att Maurice L'Eclair blev antagen som gratist år 1796. Maurice föddes i Paris år 1780 såsom oäkta son till den svenske generalen, och sedermera ryske kejsarens generalguvernör över Finland, friherre Gustaf Mauritz Armfelt och skådespelerskan, mademoiselle L'eclair. Det som gör denna antagning intressant är inte bara att Maurice egentligen var för gammal för att antagas som kadett 1796, utan att det skedde två år efter att Armfelt dömts för högförräderi. Denna dom hävdades först 1799,¹⁵⁹ för övrigt samma år som Maurice L'Eclair utexaminerades från Karlberg. Vad gäller tiden på Karlberg

¹⁵⁵ Kungl. brev 4.12.1808 i KrA, 219:2a, Krigsskolan, Militäravdelningen, D I A, Inkomna handlingar, Kungl. bref och General ordres, 1805–1810. Hulthander, 1892, s. 51.

¹⁵⁶ Medan knappt var tredje (31,6–32,0 %) bland de kadetter vars fäder fortfarande var i livet (oavsett om fadern var i tjänst eller ej) antogs som gratister, fick nästan hälften (47,2 %) av de kadetter vars far inte längre var i livet, fri uppfostran vid Karlberg. Man bör dock vara försiktig vid tolkningar av detta förhållande i och med att det saknas uppgifter kring 16,1 % av fäderna. Se bilaga. 18.

¹⁵⁷ KrA, 2192b, Kungl. Krigsskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:1, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823, Hulthander, 1892, s. 7.

¹⁵⁸ Hulthander, 1892, s. 7, Rudelius, 1952.

¹⁵⁹ Under åren 1794 till 1799 var Armfelt landsflyktig och fram till 1797 uppehöll han sig i Kaluga, Ryssland, där han levde under närmast "husarrestliknande" förhållanden. Ramel, 1997, s. 190–193, 201.

återfinns kring nr. 131 L'Eclair inga uppgifter om några utmärkelser, varken i form av distinktionstecken eller jetonger.¹⁶⁰

Efter Karlberg gick L'Eclair till Livregementets värvade bataljon och 1803 lyckades hans far utverka både en österrikisk officersfullmakt och österrikiskt adelskap åt sin oäkta son. L'Eclair hade nu också bytt namn till Mauritz Clairfelt. Genom tjänstgöring i såväl striderna i Pommern 1807 som *Finska kriget* (1808–1809) samt fälttågen 1813 och 1814, lyckades Clairfelt stiga i graderna och 1814 var han överste i armén och överstelöjtnant vid Livgrenadjärregementet. År 1815 blev han adjutant hos kronprins Karl Johan och året därpå adlades han även i Sverige. Sista steget i karriären kom 1829, då Clairfelt blev generalmajor i armén och försteadjutant hos Karl XIV Johan. Clairfelt dog år 1841 i Lund.¹⁶¹

Under sitt liv kom Mauritz Clairfelt att gifta sig tre gånger. I sitt första gifte äktade han hovfröken friherrinnan Emilia Fredrika Aurora De Geer af Finspång. Detta äktenskap slutade dock i skilsmässa 1816. Drygt två år senare gifte Clairfelt om sig. Denna gång med en kvinna av enklare härkomst, assessorsdottern Eva Lovisa Hallenborg. Äktenskapet med Eva Lovisa varade inte ens året ut, då hon avled under sommaren samma år. Sitt tredje äktenskap ingick Mauritz Clairfelt år 1820. Bruden var då, stiftsjungfrun och friherrinnan Amelia Sofia Oxenstierna af Eka och Lindö. Hon överlevde sin make med 20 år.¹⁶²

4.2.4 Vägen till genivapnen

Som framgått samvarierar flit och gott uppförande med såväl friplats som valet att gå till något av genivapnen, samtidigt som det synes finnas en koppling mellan att ha njutit fri uppfostran vid Karlberg och att ha utexaminerats till något av nämnda vapen. Denna bild bekräftas vidare om vi vid studiet av förhållandet mellan ”studieframgångar” och val av regemente, tar hänsyn till under vilka omständigheter kadetterna antogs. Av en sådan jämförelse framgår att bland de gratister som erhöll distinktionstecknet, var genivapnen de enskilt största mottagarna av kadetter,¹⁶³ trots att flertalet av gratisterna gick till infanteriet.¹⁶⁴ Vidare kan nämnas att mer än fyra av fem av de gratister som gick till genivapnen, belönades med distinktionstecken.¹⁶⁵ En liknande tendens, om än inte lika tydlig, återfinns även vad gäller fördelningen av antalet jetonger.¹⁶⁶

¹⁶⁰ KrA, 2192b, Kungl. Krigskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:1, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823, Hulthander, 1892, s. 20, Friherrliga ätten Armfelt, nr 213, tab. 5. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁶¹ Hulthander, 1892, s. 20, Ramel, 1997, s. 240, Adliga ätten Clairfelt, nr 2241, tab. 1. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁶² Adliga ätten Clairfelt, nr 2241, tab. 1. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁶³ 42,9 % av de gratister som erhöll distinktionstecknet. Bilaga 19.

¹⁶⁴ Bland gratisterna var det 62 kadetter som gick till infanteriet och 54 som gick till genivapnen. Bilaga 19.

¹⁶⁵ 83,3 % av de som gick till genivapnen. Bilaga 19.

¹⁶⁶ Vad gäller andelen jetonger är de frikadetter som gick till genivapnen generellt överrepresenterade i fråga om antalet belöningar. Bilaga 20a & 20b.

Som denna studie visar, var dock varken flit och gott uppförande eller valet att gå till genivapnen, någon självklar startpunkt för en framgångsrik karriär. Man kan därvid knappast allmänt tala om Krigsakademien som en språngbräda för ynglingar sprungna ur relativt sett enklare förhållanden. Detta betyder dock inte att det inte fanns exempel på motsatsen. Inom den grupp som här diskuterats – gratister som visade flit och gott uppförande, och efter examen gick till genivapnen – utgör bröderna Forsell ett sådant.

Kaptenen vid Västgötadals regemente, Josef Fredrik Forsell, kom att få tre av sina söner antagna som gratister vid Karlberg. Forsells egen karriär var tämligen maklig och det hade tagit honom 30 år av militär tjänst för att nå kaptens grad och befattningen som regementskvartermästare. Officer hade han blivit år 1758, i samband *Pommerska kriget* (1757–1762), och det tog honom sedan 18 år att bli kapten. År 1773 gifte han sig med Maria Dorotea de Bruce, dotter till överstelöjtnanten vid nämnda regemente, Erik de Bruce. Josef Fredrik Forsell lämnade aktiv tjänst år 1780 och dog på Sjötorp i Järpås socken, Skaraborgs län år 1795.¹⁶⁷

Den för eftervärlden mest kände av Josef Fredrik Forsells söner, Carl Gustaf Forssell, antogs som kadett på nr 14, år 1796. Carl Gustaf skulle då fylla tretton år och hans far hade avlidit två månader tidigare. När Carl Gustaf anlände till Karlberg hade hans äldre bror Johan Fredrik redan varit vid Krigsakademien i fyra år. I likhet med sin äldre bror synes Carl Gustaf ha visat både flit och gott uppförande och de kom därmed att belönas med såväl distinktionstecknet som vardera tre jetonger. Bägge bröderna valde också sjöstaten och gick efter examen till amiralitetet. Johan Fredrik Forsells karriär kan dock knappast räknas som spektakulär, utan han var blott kapten när han år 1812 avfördes ur rullorna. I stället för en militär karriär kom han att ägna sig åt handelssjöfart, bland annat i Ostindiska kompaniets tjänst, och blev sedan godsägare innan han dog år 1830 i Västergötland.¹⁶⁸

Till skillnad från sin äldre broder gjorde Carl Gustaf en framgångsrik militär karriär. Efter sin examen år 1800 deltog han i en rad sjöresor och var under perioden 1804–1809 involverad i fältmätningar och upprättandet av kartor. Från och med 1806 tillhörande han fältmätningsskåren och år 1808 deltog han tillsammans med sin yngre bror Jacob Forsell i projekteringarna inför Göta kanal. Den yngre brodern hade även han antagits som gratist vid Krigsakademien och kom under sin tid på Karlberg att erhålla såväl distinktionstecken som två jetonger. I likhet med sina äldre bröder valde också nr. 27 Forsell sjöstaten och gick vid examen till arméns flotta. Efter 1808–09 års krig blev Jacob arbetschef vid Göta kanals färdigställande och han slutade sin militära karriär som överstelöjtnant i armén och dog år 1832 i Göteborg.¹⁶⁹

¹⁶⁷ Adliga ätten Forsell, nr 2248, tab. 1., adliga ätten de Bruce, nr 1954, tab. 2, *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁶⁸ KrA, 2192b, Kungl. Krigskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:1, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823, Hulthander, 1892, s. 6, 16, "Forsell, Carl Gustaf af" i Hofberg & Heurlin, 1906, Adliga ätten Forsell, nr 2248, tab. 1. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁶⁹ KrA, 2192b, Kungl. Krigskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:1, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823, Hulthander, 1892, s. 16, 27, "Forsell, Carl Gustaf af" och "Forsell, Jacob" i Hofberg & Heurlin, 1906, Adliga ätten Forsell, nr 2248, tab. 1. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

Carl Gustaf Forssells karriär tog ordentlig fart i och med statsvälningen 1809, då han som adjutant hos överstelöjtnant Georg Adlersparre slöt sig till dennes tåg mot Stockholm med Västra armén. År 1810 tjänstgjorde Carl Gustaf Forssell som adjutant hos kronprinsen Carl August och 1811 som adjutant hos den nye kronprinsen Karl Johan. I tjänst hos den senare fick han också ansvar för att undervisa arvprins Oskar i matematik, fortifikation och topografi.¹⁷⁰

Under *Karl Johans krig mot Napoleon* (1813–14) deltog Carl Gustaf som adjutant och 1814 befordrades han till överstelöjtnant i armén. Tre år senare upptogs han på riddarhuset med namnet af Forsell och 1824 blev han överdirektör för lantmåterikontoret och överste i armén. År 1818 gifte sig Carl Gustaf med Clementina Magdalena Geijer och tillsammans fick de sex barn, varav den ende sonen som nådde vuxen ålder, Jacob Gustaf, även han påbörjade den militära banan som kadett vid Karlberg. Carl Gustaf dog år 1848 i Stockholm.¹⁷¹

För eftervärlden har Carl (Gustaf) af Forsell främst blivit känd som topograf och statistiker. När det gäller statistiken ses Forsell som en av det tidiga 1800-talets förgrundsgestalter och han publicerade en lång rad skrifter i ämnet. Vidare var han också involverade i så vitt skilda frågor som introduktionen av ångbåtar, stiftandet av sparbanker samt frågor rörande småbarnskolor.¹⁷²

4.2.5 Krigsakademien som institution för social reproduktion

Som synes finns det inga tydliga, allmängiltiga, samband mellan studieresultat och kadetternas levnadsbanor. I och för sig kan man ifrågasätta Krigsakademiens belöningsjetonger såsom ett tillförlitligt mått på kunskap, men jag vill trots detta hävda det anmärkningsvärda i avsaknaden av ett allmängiltigt samband mellan kadetternas flit och uppförande, och deras fortsatta karriär. I stället framstår kadetternas härkomst som avgörande för möjligheten att uppnå en framträdande position. Detta innebar självklart inte att den sociala strukturen var att se som statisk eller att reproduktionen av en familjs samhällsställning över generationer blir att betrakta som mekanisk. I kohorten finns en rad exempel på såväl stjärnskott med tämligen modest bakgrund som mer resursstarka kadetter som gjorde blygsamma karriärer. I dessa fall samvarierar ofta också studieresultaten med den fortsatta karriären. Viktigt att poängtera är dock att dessa fall inte förändrade den rådande strukturen, utan att de främst blir att se som fluktuationer inom densamma. Krigsakademiens grundande kan därmed knappast ses som något som förändrade rekryteringen av officerare, utan snarare inordnades kadettutbildningen i denna struktur.

Det faktum att så många som var tredje kadett redan var i tjänst när de kom till Karlberg, talar även det för att Krigsakademiens grundande inte medförde någon direkt förändring av krigsmaktens rekrytering. Utbildningen vid Karlberg kom att ske parallellt med den ”interna”

¹⁷⁰ ”Forsell, Carl Gustaf af” i Hofberg & Heurlin, 1906, Adliga ätten Forsell, nr 2248, tab. 1. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁷¹ ”Forsell, Carl Gustaf af” i Hofberg & Heurlin, 1906, Adliga ätten Forsell, nr 2248, tab. 1. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁷² ”Forsell, Carl Gustaf af” i Hofberg & Heurlin, 1906, Adliga ätten Forsell, nr 2248, tab. 1. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000, Höjer, 2001, s. 135 f.

rekryteringen ute på regementena, och den så kallade gradpasseringen omfattade alla, såväl kadetter som lokalt rekryterade officersaspiranter. Som framgått av studien var dock möjligheten att skriva in sina söner i krigstjänst redan som barn i första hand förbehållen resursstarka grupper, och den grad som sönerna uppbar samvarierar i sammanhanget med den struktur som undersökningen blottlagt. Mot bakgrund av detta framstår Krigsakademien trots allt såsom ett alternativ för de som inte hade möjlighet att få sina söner uppförda vid något regemente, genom att flertalet av kadetterna inte tillhörde något regemente när de kom till Karlberg.¹⁷³

Krigsakademien som en ny väg till officersbanan finner även stöd i analysen av hur akademiens friplatser fördelades. Studien visar att friplatserna i första hand gavs till resurssvaga grupper, en praxis som det för övrigt hade stöd i Krigsakademiens reglemente. Som framgår av analysen var denna företeelse ofta kopplad till flit och gott uppförande samt en karriär inom genivapnen. Däremot finns det inga klara samband mellan dessa egenskaper och den fortsatta karriären. I och för sig rymmer den grupp kadetter som gick till genivapnen individer som – trots en i sammanhanget blygsam bakgrund – kunde göra en framgångsrik karriär, men detta var långtifrån regel.

Mot bakgrund av dessa resultat kan man svårligen hävda att de studier som kadetterna bedrev vid Karlberg, blev avgörande för den framtida karriären. För att närmare undersöka detta kommer nästkommande kapitel att ägnas kadetternas förhållande efter examen.

4.3 Karriären efter Karlberg

I syfte att ytterligare belysa den struktur som blottlagts kommer fler av kadetternas attribut att här tillföras studien. Som framgått av diskussionen kring våra källor till kadetternas liv, innehåller figur 5 långtifrån all information som samlats in. Detta har främst att göra med bristen på samband mellan denna information och den struktur som blottlagts.

Den analys som presenteras i figur 5 bygger i likhet med tidigare figurer på den ursprungliga analysen (figur 1). Därtill har en rad uppgifter kring kadetternas fortsatta karriär infogats som illustrativa variabler. Detta gör att figurens struktur bestäms av de variabler som redan tidigare presenterats, medan de tillkomna variablerna presenteras i relation till de ursprungliga.

¹⁷³ Denna slutsats – utifrån relationen mellan de kadetter som var i tjänst när de kom till Karlberg och övriga kadetter – kan i och för sig ifrågasättas mot bakgrund av att de kadetter som skrevs in i krigsmaktens rullor redan som barn, inte automatiskt kan sägas vara representativa för alla blivande officerare som under denna tid upptogs som underåriga i krigsmakten. Fredrik Thisner kan dock, genom sina studier av Upplands regemente under 1700-talet, visa att 14,1 % av nämnda regementes officerare fått fänriks titel innan de fyllt femton. Av dessa var 19,2 % av friherrlig ätt, 57,7 % av lågadlig ätt och 19,2 % ofrälse. (Pågående avhandlingsarbete vid Historiska institutionen, Uppsala universitet.)

Intressant för studiet av överföringen av symboliskt kapital över generationer är att den hierarkiska ordning som framträder i materialet även finner stöd i krigsmaktens organisation. Enligt den officiella rangordningen gjordes nämligen skillnad inom en och samma militära grad, beroende på vilket vapenslag eller regemente officeren tillhörde. Exempelvis medförde Livgardets

grader genomgående en högre rang än motsvarande grader vid andra regementen.¹⁷⁴ Som framgått av studien avtecknar sig denna rangordning i kadetternas val av regemente och i sammanhanget framstår just Livgardet, både vad gäller rang och social klassificering, i en klass för sig. Därmed blir också Livgardets placering i korrespondensanalysens grafiska presentation fullt förståelig.

Mer intressant blir då de så kallade genivapnens plats i den struktur som blottlagts. Som framgått av denna studie var andelen ofrälse kadetter som gick till genivapnen större än inom kadettkåren i dess helhet, och ser man till dessa vapens officerskårer var de ofrälse i majoritet vid genivapnen. Denna till synes plebejiska rekrytering till genivapnen saknar dock motsvarighet i den officiella rangordningens värdering av de olika vapen. Tjänster vid artilleriet, flottorna och ingenjörs kåren var genomgående placerade högre upp på rangordningen, än motsvarande tjänster vid regementen till häst och fots.¹⁷⁵

4.3.2 Adjutantsbefattningar

Av de exempel på enskilda livsbanor som hitintills presenterats visar sig just adjutantsbefattningar vara en gemensam nämnare för flera av de som gjorde en framgångsrik karriär. Denna bild bekräftas såväl av adjutantsbefattningens placering i figur 5 som en närmare genomgång av de kadetter som kom att tjänstgöra som adjutanter. I den kohort som här studeras var det drygt var tionde, eller fyrtio individer, som under sin karriär fick befattningen som adjutant hos någon Kungl. person, generalsperson eller vid någon högre stab. Ser man till denna grupps bakgrund finner man att den var långt mer exklusiv än kadettkåren i övrigt. Exempelvis hade drygt varannan av de som blev adjutanter högadligt ursprung och mer än var tredje hade en far på något av de elva första rangnumren.¹⁷⁶ Vidare var det något vanligare än inom kadettkåren i övrigt att dessa kadetter redan var officerare när de kom till Karlberg,¹⁷⁷ samtidigt som det var mindre vanligt att dessa kadetter kom att njuta fri uppfostran vid Karlberg.¹⁷⁸

I fråga om flit och uppförande var det också något vanligare att dessa kadetter erhöll distinktionstecken,¹⁷⁹ och liknande skillnader återfinns även vid en jämförelse av antalet belöningsjetonger.¹⁸⁰ Efter examen gick mer än varannan till Livgardet eller Livregementet, vilket kan jämföras med knappt var tredje inom kadettkåren i dess helhet.¹⁸¹

¹⁷⁴ Rothlieb, 1823, passim.

¹⁷⁵ Rothlieb, 1823, passim.

¹⁷⁶ Den högadliga andelen uppgick till 52,5 %, vilket kan jämföras med 27,7 % inom kadettkåren i dess helhet, och andelen kadetter med en far på rangnr I–II utgjorde 37,5 %, vilket kan jämföras med 22,4 %. Bilaga 2I & 3.

¹⁷⁷ 20 % i jämförelse med 13,6 %, se bilaga 2I & 14.

¹⁷⁸ 22,5 % i jämförelse med 37,5 %, se bilaga 2I & 10.

¹⁷⁹ 72,5 % i jämförelse med 61,2 %, se bilaga 2I & 10.

¹⁸⁰ Samtidigt som andelen kadetter som erhöll två eller fler jetonger något högre inom den aktuella gruppen, var det långt färre (22,5 % i jämförelse med 40,3 %) som inte erhöll någon jetong, se bilaga 2I & 10.

¹⁸¹ 55,0 % i jämförelse med 29,7 %, Bilaga 2I & 3.

Mot bakgrund av den profil som här målats upp är det knappast förvånande att många av dessa kadetter kom att göra en framgångsrik karriär. Över hälften av dessa forna kadetter fick en titel på någon av de elva första rangnumren och fyra av fem återfanns i någon av de 21 högsta rangnumren.¹⁸² Den framgångsrika karriären saknade heller inte motsvarighet på äktenskapsmarknaden, även om sambanden där var svagare.¹⁸³

Som synes sammanfaller en karriär i adjutantsbefattning mer eller mindre med en lång rad attribut som tidigare har kunnat kopplas till en framgångsrik karriär. Att säga något generellt om adjutantsbefattningarnas roll i den militära karriären blir därmed vanskligt. Trots detta finns det goda skäl att anta att just adjutantsbefattningen utgjorde en språngbräda för en framgångsrik karriär. Detta framgår med full tydlighet av såväl C. H. Anckarsvärds som Carl af Forsells karriärer.

4.3.3 Krigserfarenhet

Med tanke på att det i första hand var militära karriärer som de forna kadetterna gjorde blir självklart krigserfarenhet en intressant variabel att undersöka. Att krig kan påverka en officers karriär i positiv riktning är väl närmast att se som en självklarhet. Detta då ofred ofta kräver en utökad organisation samtidigt som förluster gör att det uppstår vakanser.

Mot bakgrund av kadetternas födelseår blir det främst erfarenhet från *Gustav IV Adolfs krig mot Napoleon* (1805–1807), *Finska kriget/Kriget mot Danmark* (1808–1809), *Karl Johans krig mot Napoleon* (1813–1814) och *Kampanjen mot Norge* (1814) som undersöks, även om faktiskt så många som fem forna kadetter hade erfarenhet från *Gustav III:s ryska krig* (1808–1809).¹⁸⁴

Som framgår av figur 5 synes antalet krig bara delvis samvariera med kadetternas placering i det rum som analysen skapat, och en korstabulering av krigserfarenhet i förhållande till kadetternas rang visar också att deltagande i fyra olika krig mycket riktigt samvarierar med att ha uppnått en titel på något av de elva första rangnumren.¹⁸⁵ Utöver detta samband är det dock svårt att hitta några lika tydliga samband mellan rang och krigserfarenhet. Detta till trots finns även bland de

¹⁸² Andelen kadetter på rangnr 1–11 uppgick i denna grupp till 57,5 % och på rangnr 12–21 till 25,0 %, vilket kan jämföras med 23,7 % respektive 16,4 % inom kadettkåren i dess helhet, Bilaga 21 & 3.

¹⁸³ Var fjärde kadett (25 %) inom den aktuella gruppen äktade en högadlig kvinna och lika stor andel fick en svärfader med en titel på rangnr 1–11, vilket kan jämföras med knappt var sjätte (14,4 % respektive 14,1 %) inom kadettkåren i dess helhet. Bilaga 21 & 3.

¹⁸⁴ Bland dessa kan nämnas den 11-årige fänriken Fredric Ludolph Leopold som deltog med Upplands regemente i finska kriget 1788, 10-årige skeppsgossen Johan Grönbom som deltog i striderna år 1788 och 1789 på linjeskeppen *Fredrik Adolph*, *Hedvig Elisabeth Charlotta* samt örlogsskeppet *Wladislav*, varvid han gavs silvermedalj för insatserna vid Hogland på det sistnämnda fartyget, den blott 9-årige Gustaf Lagerhjelm som deltog i sjökampanjen med arméns flotta år 1789 och återigen 1790, varvid han upplevde bägge drabbningarna vid Svensksund, reträtten från Viborg samt slaget vid Fredrikshamn, den 10-årige kadetten Otto Gustaf Nordenskjöld som deltog år 1790 på linjeskeppet *Gustav III* samt den 12-årige Gustaf Adolph Ulfsax som gjorde kampanjen 1790 ombord på örlogsskeppet *Prins Ferdinand*. Hulthander, 1892, s. 1–3, 5 f.

¹⁸⁵ Inte mindre än 61,1 % av de kadetter som deltog i fyra krig kom att uppnå en titel på något av de elva första rangnumren, Bilaga 22.

med stor krigserfarenhet exempel på forna kadetter som, trots svagt symboliskt kapital, kunde göra framgångsrika karriärer. Ett sådant exempel är Birger Hall.

Birger föddes år 1788 som son till med. doktor och provinsialläkaren Birger Martin Hall och antogs som betalande kadett med nr 54 vid 15 års ålder. Under sina drygt fyra år som kadett erhöll nr. 54 Hall distinktionstecknet och tre jetonger. Birger Hall tog dock aldrig någon examen, utan gick i tjänst som underofficer (fanjunkare) vid Västgöta dragonregemente i januari 1808. Han kom därefter att delta i såväl *Kriget mot Danmark* som *Karl Johans krig mot Napoleon* och *Kampanjen mot Norge*. Från och med 1813 kunde Hall titulera sig kapten och år 1818 hade han även fått en motsvarande befattning vid regementet. Därefter följde en maklig, men framgångsrik karriär som slutade med att Hall befordrades till generalmajor år 1857 och adlades von Hall året därpå. Kort efter det att generalmajor Hall upphöjts tog han avsked och år 1865 dog han på sin egendom Flämslätt i Äggby socken, Skaraborgs län. Birger Hall gifte sig år 1822 med Jeanna Carlsson och tillsammans fick de sex barn, varav de fyra söner gjorde en militär bana. Av dessa fyra var det bara den yngste sonen, Ivar Alexis, som gick till Krigsakademien. Ivar Alexis lämnade dock akademien redan efter 17 månader och emigrerade sedan till Nordamerika.¹⁸⁶

4.3.4 Alternativa karriärer

Som tidigare exempel visat var de forna karlbergskadetternas rum av livsmöjligheter inte begränsat till den militära sfären, utan av såväl C. H. Anckarsvärds som Carl af Forsells livsöden framgår att forna militärer kunde verka på en lång rad områden. Detta blir även synligt i figur 5 genom de kadetter som gjorde en politisk alternativt akademisk karriär, erhöll hovtjänster eller slutade som landshövdingar. Som ytterligare ett exempel på en kadett som kom att kombinera den militära karriären med framgångar på en lång rad områden kan nämnas Johan Peter Lefrén.

Johan Peter var son till teologie professorn i Åbo, Lars Olofsson, och kom till Karlberg som femtonåring år 1799. Vid Krigsakademien blev han antagen som betalande kadett med nr. 113. Exakt tre år senare tog han examen efter att ha belönats med distinktionstecken och tre jetonger. Som många andra av de kadetter som gjorde en lyckad karriär gick Johan Peter inte till något landsortsregemente efter examen, utan i hans fall blev det i stället Livregementets värvade infanterikår som tillhandahöll den första tjänsten.¹⁸⁷

År 1806 överflyttades Johan Peter till fältmättningskåren under 1808–09 års krig tjänstgjorde den nu till kapten beförade professorssonen, först som stabsadjutant vid generalstabsadjutants-expeditionen för armén, och sedan under general von Döbelns befäl år 1809. Därefter följde ytterligare en adjutantstjänst, denna gång som generalkvartermästare hos fältmarskalk von Essen

¹⁸⁶ KrA, 2192b, Kungl. Krigskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:1, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823, Hulthander, 1892, s. 40, 162, Adliga ätten von Hall, nr 2328, tab. 1. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁸⁷ KrA, 2192b, Kungl. Krigskolan, Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:1, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823, Hulthander, 1892, s. 24, "Lefrén, Johan Peter" i Hofberg & Heurlin, 1906, Adliga ätten Lefrén, nr 2275, tab. 2. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

år 1811. Efter dessa tjänster sköt karriären ordentlig fart, med befordran till major i armén år 1812, och i samband deltagandet i *Kampanjen mot Norge*, befordrades han till överstelöjtnant i armén år 1814. Namnet Lefrén fick Johan Peter när han adlades år 1818, samma år som han för övrigt tilldelades en majorstjänst vid ingenjörskåren. Tre år tidigare (1815) hade han gift sig med dottern till kronofogden i Piikkis härad av Åbo län, Maria Antoinetta Hedman.¹⁸⁸

Under våren 1818 figurerade Lefrén vid de sammankomster som hölls hos Kronprins Oscar, för att diskutera militära ämnen och deras bekantskap fördjupades sedan under åren 1819 och 1820, då Lefrén tjänstgjorde som Kronprinsens adjutant i samband med somrarnas övningsläger. Kronprinsens var även närvarande då Lefrén höll tal i samband med att han lämnade sin plats som föredragande i Krigsvetenskapsakademien i slutet av 1819, ett tal i vilket Lefrén satte sin förhoppning till Kronprinsens intresse för utbildning. Huru vida denna relation direkt påverkade Lefréns karriär är inte känt för denna undersökning. Helt klart är dock att Lefrén mindre än ett och ett halvt år senare utnämndes till guvernör vid Kungl. Krigsakademien, en position som han behöll fram till 1839.¹⁸⁹

Som guvernör kom Lefrén att ta på sig uppgiften att reformera kadettutbildningen, bland annat genom påskyndandet växelundervisningsmetodens införande vid Karlberg. Lefréns reformer kom sedermera att gå under benämningen ”det carlbergska pedagogiska systemet” och han kunde med stöd i dessa även göra sig ett namn inom det civila utbildningsväsendet. Detta fick bland annat sitt uttryck i hans medverkan vid inrättandet av Nya Elementarskolan i Stockholm år 1827.¹⁹⁰

I takt med dessa framsteg fortsatte Lefrén att stiga i graderna. Samma år som han utsågs till guvernör befordrades han till överste för att året därpå utses till chef för ingenjörskårens fortifikationsbrigad. År 1830 upphöjdes den forne kadetten till generalmajor och kom då även att utses till chef för Kronprinsens adjutant- och ordonnansofficerskår. Efter att han lämnat sin plats som guvernör följde en rad position, däribland: chef för ingenjörskåren, inspektör för pionjärsåren, befordring till generallöjtnant, tjänst som tillförordnad president i Krigskollegium samt generalbefälhavare i 4:e militärdistriktet. Efter avskedet 1856 blev Lefrén överkommendant i Stockholm för att år 1860, två år före sin död, utnämnas till general av infanteriet.¹⁹¹

4.3.5 Giftermål

Att kadetternas framgång på äktenskapsmarknaden var en del av den struktur som blottlagts har visats med full tydlighet i denna studie. Av figur 5 framgår dock att kadetternas och deras blivande hustrurs bakgrund inte var densamma. För som en korstabulering mellan faderns och svärfaderns

¹⁸⁸ Hulthander, 1892, s. 24, ”Lefrén, Johan Peter” i Hofberg & Heurlin, 1906, Adliga ätten Lefrén, nr 2275, tab. 2. *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

¹⁸⁹ Hörsell, 1992, s. 56, 60, 62f.

¹⁹⁰ Hörsell, 1992, s. 64f.

¹⁹¹ Hulthander, 1892, s. 24, ”Lefrén, Johan Peter” i Hofberg & Heurlin, 1906.

stånd visar, var det inte bara de ofrälse kadetterna som i praktiken var utestängda från möjligheten att gifta in sig i en adlig släkt.¹⁹² Även bland lågadliga kadetter var det många som ”fick nöja sig” med en kvinna av ofrälse släkt.¹⁹³ Vidare var det betydligt vanligare att såväl lågadliga som ofrälse kadetter förblev ogifta, än att högadliga kadetter gick ett liv som ungar till mötes.¹⁹⁴

I fråga om förhållandet mellan kadetternas och svärfädernas rang blir skillnaderna i och för sig mindre, men analysen visar att bland de kadetter som inte nådde högre än till rangnummer 37, var det få som gifte sig.¹⁹⁵ Bland de kadetter som nådde en titel på något av de elva första rangnumren var möjligheterna till ett gott gifte betydligt bättre. Knappt var tredje av dessa kadetter gifte sig med en kvinna vars far befann sig i en liknande samhällsposition.¹⁹⁶

Utöver förhållandet mellan kadetternas och deras hustrurs samhällsställning blir även frågan om Krigsakademiens betydelse för äktenskapsmarknaden intressant på ett mer direkt plan. Denna fråga accentueras bland annat av de kadettbaler som hölls på Karlberg.¹⁹⁷ Utan ingående studier av varje enskild kadetts privata liv blir det dock svårt att värdera kadettidens betydelse för framtida giftermål. I ett försök att trots detta få en bild av kadettårens betydelse för de forna kadetternas civilstånd, har studien i detta avseende tagit fasta på de kadetter som gifte sig med systrar till forna kadetter under perioden 1792–1809.

Denna undersökning visar att det var 17 forna kadetter som äktade kvinnor vars bror eller bröder varit på Karlberg under den aktuella perioden.¹⁹⁸ Som exempel bland dessa kan tidigare omtalade Erik Eriksson och Mauritz Clairfelt framhållas. Som nämnts gifte sig Erik Eriksson med Ulrika Charlotta Sydow och hennes bror, Johan Gustaf Sydow, skrevs in som kadett år 1796, två år efter det att Erik Eriksson anlät till Karlberg.¹⁹⁹

Vad gäller Mauritz Clairfelt var två av hans tre olika fruar, systrar till forna kadetter. Mauritz första fru, hovfröken och friherrinnan Emilie Fredrika Aurora De Geer af Finspång, var syster till den forna kadetterna nr. 113 Johan Jacob De Geer och nr. 158 Gerard De Geer. Johan Jacob antogs som kadett vid Karlberg år 1795, ett år före hans bror Gerard och blivande sväger Mauritz. Kopplingen mellan Mauritz Clairfelt och brodern till hans tredje fru, stiftjungfrun och friherrinnan Amalia Sofia Oxenstierna af Eka och Lindö, är dock inte lika klar. Åke Gustaf

¹⁹² Bland 79 ofrälse kadetter var det en som gifte sig med en friherrinna och sex forna kadetter som tog en fru av lågadlig börd, se bilaga 23.

¹⁹³ En tredjedel av de lågadliga kadetterna (34,2 %) gifte sig med ofrälse kvinnor och bara drygt var tionde (12,8 %) gifte sig med en kvinna av högadlig börd, se bilaga 23.

¹⁹⁴ Medan runt var femte av de grevliga och friherrliga kadetterna (19,4 % respektive 20,3 %) förblev ogifta var andelen ungarlar bland de lågadliga kadetterna mer än dubbelt så stor (44,9 %). Att säga något om förhållandet bland de ofrälse kadetterna försvåras av bortfall, men av döma av de uppgifter som finns var antalet ungarlar bland de forna ofrälse kadetternas i paritet med deras lågadliga kamrater, se bilaga 23.

¹⁹⁵ Bland dessa sammanlagt 55 forna kadetter var det inte fler än 17 som gifte sig och av dessa var det nio som fick en svärfar med högre rang än de själva uppnådde, Bilaga 24.

¹⁹⁶ 30,9%, Bilaga 24.

¹⁹⁷ För balerna på Karlberg, se Ekstrand, 1937, s. 239–244, Hellspång, 1992, s. 186–193.

¹⁹⁸ Bilaga 1b.

¹⁹⁹ Hulthander, 1892, s. 7, 19, Rudelius, 1952, Adliga ätten von Sydow, nr 2305, tab. 1. *Riddarhusets stamtaflor*, 2000.

Oxenstierna var i och för sig kadett vid Karlberg, men han anlände dit först 1802, två och ett halvt år efter det att Clairfelt tagit sin examen.²⁰⁰

4.3.6 Om Karlbergs betydelse för den fortsatta karriären

Som kadetternas fortsatta livsbanor visar finns det en lång rad samband mellan kadetternas bakgrund och deras liv efter examen. Att kadetternas val av regemente synes ha haft mer att göra med social bakgrund, än med studieframgångar, framgår av såväl de olika vapnens placering i analysen som den officiella rangordningens sätt att skilja på militära grader inom olika vapenslag. Det enda undantaget i detta sammanhang var genivapnen som trots sin relativt höga rang hade en stor del ofrälse officerare, samtidigt som det bland de kadetter som gick till genivapnen var en högre andel som belönats för flit och gott uppförande. Också bland de forna kadetter som kom att få adjutantsbefattningar är det svårt att se tiden vid Karlberg som avgörande. I och för sig framstår denna grupp som flitigare än kadetter i allmänhet, men samtidigt finns det en lång rad andra faktorer, såsom faderns position, karriär innan Karlberg och val av regemente, vilka bidrar till att förklara den grupps framgång.

När det gäller krigserfarenheten finns det inte annat än i fråga om de kadetter som deltog i fyra olika krig något samband mellan denna variabel och de forna kadetternas karriär. Vidare är det också svårt att se hur tiden vid Karlberg kom att påverka denna erfarenhet annat än genom kadetternas examensår.

Studien visar också att de forna kadetter som gjorde framgångsrik karriär många gånger hade möjlighet att kombinera denna karriär med karriärer utanför den militära sfären. Även i dessa fall är det dock svårt att se tiden vid Karlberg som avgörande för möjligheterna att konvertera det symboliska kapital de ackumulerat under sin militär karriär, till andra områden i samhället.

Inte heller kadetternas framgångar på äktenskapsmarknaden synes nämnvärt ha påverkats av deras tid på Karlberg. Det faktum att endast ett fåtal av de forna kadetterna knöt äktenskapsband med systrar till kadettbröder, är i och för sig inget bevis för att Karlberg inte utgjorde en miljö där kadetter kunde skaffa sig kontakter. Detta faktum i kombination med den starkt segregerade äktenskapsmarknad som studien blottlagt, tyder dock på att eventuella relationer som skapades vid Karlberg, i regel inte var tillräckligt starka för att ändra på rådande giftermålsmönster.

Mot bakgrund av detta vill jag hävda att även om det förekommer färgstarka undantag, bidrog tillkomsten av Krigsakademien varken till att förändra officerskårens rekrytering eller till att ge nya grupper möjlighet att förbättra sin samhällsposition.

²⁰⁰ Hulthander, 1892, s. 11, 19 f., 33, Adliga ätten Clairfelt, nr 2241, tab. 1, Friherrliga ätten De Geer af Finspång, nr 2241, tab. 1 & 2, Friherrliga ätten Oxenstierna af Eka och Lindö, nr 1, tab. 36 *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

5 Kadettkårens sammansättning & Krigsakademiens samhälleliga funktion

Den bild av en homogen kadettkår som målas upp i såväl Carlssons som Andolfs studier kan mot bakgrund av denna undersökning nyanseras. I och för sig var det i första hand adliga ynglingar och söner till officerare som antogs som kadetter vid Karlberg, och i relation till rikets hela befolkning var dessa pojkar att se som representanter för samhällets övre skikt. Enligt Carlssons beräkningar uppgick adeln till inte mer än 0,39 % av den svenska befolkningen år 1805, och även om vi inkluderar prästerskapet och de så kallade ofrälse ståndspersonerna utgjorde detta övre skikt endast 3,86 % av befolkningen.²⁰¹

Trots att kadettkåren alltså var att se som en ytterst enhetlig grupp i relation till samhället i övrigt, saknades knappast skillnader inom kadettkåren. Som framgått utgör vad jag kallat "Kadetten i gemen" inte bara den klart största gruppen kadetter, utan den speglar i många avseenden även kadettkåren som helhet. Vidare har inringats en betydligt mindre, men långt mer exklusiv grupp inom kadettkåren. Denna grupp, som här kallas "Kadettkårens övre skikt", skiljer sig starkt från övriga kadetter. Därutöver skymtar även en tredje grupp fram. Den uppvisar en rad idealtypiska egenskaper och har här benämnts som "Kadetter i genivapnen".

Den polarisering som figur 1 ger uttryck för visar sig i första hand vertikalt (axel 1) och bygger då på koncentrationen av symboliska tillgångar hos en liten men mycket exklusiv del av kadettkåren. Den horisontella polariseringen (axel 2) visar sig främst i figurens nedre del och speglar förhållandet mellan den stora gruppen lågadliga kadetter och den mindre gruppen ofrälse kadetter, men även genivapnens position. Som studien visar rymmer det sistnämnda förhållandet inte bara skillnader i de olika kadetternas egenskaper, utan också en spänning mellan två olika hierarkier. För samtidigt som en lågadlig kadett inom infanteriet, genom sin börd, besatt ett större symboliskt kapital än sina ofrälse vapenbröder, innebar den officiella rangordningen att titlar inom genivapnen genomgående gavs företräde framför motsvarande inom regementen till häst och fots. Detta faktum har i och för sig inte varit okänt tidigare,²⁰² men det saknas fortfarande mer allvarliga försök att problematisera detta förhållande.

Det mest slående resultatet i denna studie är dock det faktum att själva utbildningen inte förefaller ha påverkat kadetternas fortsatta karriär i någon högre grad. I och för sig blir varken distinktionstecknet eller antalet erhållna jetonger något exakt mått på studieframgång, men det är trots detta anmärkningsvärt att det i stort sätt saknas samband mellan dessa två variabler och

²⁰¹ Med termen ofrälse ståndsperson menas de personer som ansågs stå över de två lägre stånden, men som saknade representation inom något av de två högre. I Carlssons egen kategorisering inkluderas i denna grupp: "civila och civilmilitära ämbets- och tjänstemän, officerare och underofficerare, läkare och fältskärer, apotekare, universitets- och skolmän, preceptorer och informatorer, organister i städerna [men även klockare och organister på landsbygden], sjökaptener, frälsfogdar, inspektorer, bokhållare o.d., brukspatroner, possessionater, större gästgivare och arrendatorer." Carlsson, 1973 (1949), s. 19 ff., 42. Citatet på s. 21.

²⁰² Se Artéus, 1982, s. 312 f.

kadetternas egen karriär. Endast bland de kadetter som saknade stora mängder symboliskt kapital synes flit och gott uppförande ha spelat någon roll för den fortsatta karriären. Som synes var dock detta partiella samband mellan studier och karriär långtifrån tillräckligt för att rubba den rådande strukturen. Detta framgår även med full tydlighet av det faktum att den större fliten bland de kadetter som antagits som gratister och/eller gick till genivapnen inte visar sig i dessa gruppers fortsatta karriärer.

Bristen på samband mellan tiden på Karlberg och kadetternas fortsatta karriär framstår i ljuset av den exklusiva rekryteringen som än mer intressant. Som tidigare forskning redan visat, och som denna studie bekräftar, utgjordes kadettkåren inte bara av söner till samhällets allra översta skikt, utan den var till och med mer exklusiv än krigsmakten i övrigt. Att kohorten trots detta uppvisar en starkt hierarkisk struktur måste ses som anmärkningsvärt. Det tydligaste exemplet på utbildningens begränsade räckvidd återfinns i de resultat som rör kadetternas val av regemente. Som framkommit saknade studieresultaten betydelse för möjligheten att välja regemente, utan det stod kadetterna fritt att själva välja bana efter examen. I stället synes kadetternas bakgrund ha varit avgörande när de skulle bestämma sig för vid vilket vapen de skulle tjäna. Av den fortsatta karriären att döma finns det heller inga tecken som tyder på att flit och gott uppförande under kadettåren i allmänhet påverkat kadetternas möjligheter i livet. Mot bakgrund av detta kan man verkligen ifrågasätta Sjöstrands tanke att Krigsakademiens bildande innebar att "... det markanta tillgodoseendet av både allmänbildande och militärvetenskapliga kunskapsämnen erhållit sin avgörande och för hela krigsmakten gällande sanktionering."²⁰³ För inte nog med att kadettutbildningen långtifrån blev den gängse vägen till officersyrket genom tillkomsten av Krigsakademien; denna studie visar också att utbildningen i sig spelade en ytterst marginell roll för kadetternas karriärmöjligheter.

Detta för oss till utgångspunkten för denna uppsats, tanken om utbildning som ett redskap för social reproduktion. Som framgått av kapitel 2 har Bourdieus tankar om elitskolor fungerat som en slags arbetshypotes i denna studie av Krigsakademiens kadettkår. Av de resultat som undersökningen givit framstår dock Karlberg som något i grunden annorlunda än de exklusiva studieförberedande gymnasieutbildningar som Bourdieu studerat. För medan kunskapsförmedling vid de moderna franska "elitskolorna" blir en sekundär fråga genom de höga antagningskraven, blev eventuell studieflit av mindre betydelse vid Karlberg genom avsaknaden av konkurrens vid valet av regemente. Detta gör att den verksamhet som bedrevs vid Karlberg runt sekelskiftet 1800 synes ha haft mer gemensamt med den form av utbildning som Bourdieu menar karaktäriserar den franska ekonomiska elitens utbildningsval,²⁰⁴ än med de "elitskolor" som i Frankrike syftar till en karriär i statlig tjänst. Att Karlberg inte fungerade på samma sätt som "elitskolor" gör i dag är dock föga förvånande med tanke på att Krigsakademien tillkom inom

²⁰³ Sjöstrand, 1941, s. 566.

²⁰⁴ Internatskolor av det slag som kan liknas vid engelska "public schools", och vilka i första hand syftar till att forma elevernas beteende och inte till att överföra kunskap. Bourdieu, 1996b, s. 281 f.

ramen för ett förbyråkratiskt samhällssystem. Däremot kan man fråga sig vad detta innebär för Krigsakademiens roll som ett redskap för social reproduktion.

Mot bakgrund av bristen på samband mellan studieresultat och kadetternas karriär kan man fråga sig om Krigsakademien verkligen bidrog till att reproducera samhällets övre skikt under slutet av 1700- och början av 1800-talet. I mina ögon fungerade kadettutbildningen vid Karlberg faktiskt som ett redskap för social reproduktion, men inte på det sätt som "elitskolor" gör i dag. Som framgått saknade studieresultaten reell betydelse för den fortsatta karriären, utan det som i stället blev av avgörande var att en examen från Krigsakademien garanterade en officerstitel vid det regemente som kadetten själv valde. Att sätta sin son på Karlberg kan därmed ses som ett sätt att säkra familjens position i nästkommande led. Som denna studie visat innebar detta dock inte att familjens position blev oväsentlig för kadettens fortsatta karriär, utan bara att Krigsakademiens tillkomst öppnade en alternativ väg för att via krigsmakten överföra symboliskt kapital till nästa generation.

Som framgått synes Krigsakademien ha fyllt olika funktioner för olika grupper inom samhällets övre skikt. För den grupp som här definierats som "Kadettkårens övre skikt" framstår examen från Karlberg närmast överflödigt då åtskilliga av dessa kadetter redan var officerare när de kom till Karlberg, samtidigt som deras fäder hade en rad andra möjligheter att befrämja sina söners karriär. Viktigare blev utbildningen troligtvis för de kadetter vars fäder inte längre var i livet, eller för de familjer som av andra anledningar saknade möjligheter att få sina söner inskrivna vid något regemente. Att Krigsakademien på detta sätt fungerade som en räddningsplanka för ståndspersoner som av olika anledningar inte förmådde att av egen kraft reproducera sin ställning, framkommer dels i det normativa material som låg till grund för Krigsakademiens verksamhet, dels i fördelningen av kadettutbildningens friplatser.

Avslutningsvis kan man därmed konstatera att Krigsakademiens tillkomst varken förändrade officerskårens rekrytering eller krigsmaktens roll som ett redskap för att reproducera samhällets övre skikt.²⁰⁵ I stället kom kadettutbildningen att inordnas i de rådande strukturerna och närmast bli ett alternativ till gradpasseringen, såsom den gängse vägen till officersbanan. Med detta dock inte sagt att tillkomsten av Karlberg saknade betydelse för krigsmakten eller ståndspersoners möjlighet att reproducera sin ställning i samhället under 1800-talet. För att svara på frågan hur Krigsakademien kom att verka inom ramen för den samhällsförändring som övergången från ett senfeodalt till ett kapitalistiskt samhällssystem innebar, krävs emellertid en närmare undersökning av kadettkåren vid 1800-talets mitt.

²⁰⁵ För en ingående diskussion kring tanken om framförallt 1700-talets svenska krigsmakt som ett redskap för social reproduktion, se Larsson, 2003a, 126–136, Thisner, 2003, s. 177 ff.

Figurförteckning

Fig. 1 Kadetterna vid Karlberg under perioden 1792–1809.

Fig. 2 Kadetternas studieresultat under perioden 1792–1809.

Fig. 3 Kadetter under perioden 1792–1809 som redan var i tjänst när de kom till Karlberg.

Fig. 4 Kadetter med friplats under perioden 1792–1809.

Fig. 5 Kadetternas fortsatta karriär.

Referenser

Otryckt material

Krigsarkivet

Krigsskolan [219:2a], Militäravdelningen, D I A, Inkomna handlingar, Kungl. bref och General ordres, 1805–1810.

Kungl. Krigsskolan [219:2b], Stabsavdelningen med skolexpeditionen, BIII, Betyg.

Kungl. Krigsskolan, [219:2b], Stabsavdelningen med skolexpeditionen, D IIa:1, Matrikel: Officerskurserna 1792–1823.

Opublicerade texter

Börjesson, Mikael & Lundin, Sverker, 2002, Introduktion till SPAD 5.0 version 1.3. ILU och Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet, Matematiska vetenskaper, Chalmers tekniska högskola.

Nätresurser

Hofberg, Herman & Heurlin, Frithiof. 1906. *Svenskt biografiskt handlexikon. Alfabetsiskt ordnade lefnadsteckningar af Sveriges namnkunniga män och kvinnor från reformationen till nuvarande tid*. Ny uppl. På <http://www.lysator.liu.se/runeberg/sbh/> [2004-02-03].

Nationalencyklopedin. På <http://www.ne.se/> [2004-02-03].

Tryckt material (motsv.)

Andolf, Göran, 1992, "Från ruka till general. Kadetternas ursprung och öden", i *Karlberg. Slott och skola. Människor och miljö*, red. Bo Kjellander 3, Stockholm.

Artéus, Gunnar, 1982, *Krigsmakt och samhälle i frihetstidens Sverige*, Stockholm.

Baumgardt, A. A. B., 1869, *Kadett-kalender. Biografiska anteckningar öfver alla dem, hvilka varit kadetter vid Carlberg från 1820 till 1870, jemte guvernörer och majorer vid läroverket under samma tid samt Krigsskolans nuvarande befäls- och lärar-personal*, Stockholm.

Bergh, Severin, 1896, "Rangstriderna inom adeln under 1600-talet", *Historisk tidskrift*.

- Bergström, Otto, 1891, *Kongl. Invalidinrättningen på Ulriksdal. Anteckningar*, Stockholm.
- Bernström, Åke, 1988, *Officerskår i förvandling. Den svenska arméofficerskårens rekrytering, utbildning och tjänstgöringsförhållanden från 1860-talet fram till 1920*, Stockholm.
- Bourdieu, Pierre, 1977, *Outline of a Theory of Practice*, Cambridge.
- Bourdieu, Pierre, 1984, *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*, Cambridge, Mass.
- Bourdieu, Pierre, 1993, *Kultursociologiska texter*, Stockholm.
- Bourdieu, Pierre, 1996a, *Homo academicus*, Stockholm.
- Bourdieu, Pierre, 1996b, *The State Nobility. Elite Schools in the Field of Power*, Stanford.
- Broadly, Donald, 1991, *Sociologi och epistemologi. Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, Stockholm.
- Burg, J. von der, 1898, *Anteckningar om Kungl. Svea artilleriregemente 1794-1894*, Stockholm.
- Butterfield, Herbert, 1931, *The Whig Interpretation of History*, London.
- Börjeson, Hjalmar, 1942, *Biografiska anteckningar om Örlogsflottans officerare 1700-1799*, Stockholm.
- Carlsson, Sten, 1973 (1949), *Ståndssamhälle och ståndspersoner 1700-1865. Studier rörande det svenska ståndssamhällets upplösning*, Lund.
- Dalregementets personhistoria. 1700-1799*, 1989, 2, Falun.
- Dalregementets personhistoria. 1800-1899*, 1993, 3, Falun.
- Durkheim, Émile, 1978, *Sociologins metodregler*, Göteborg.
- Ekstrand, Sigvard, 1937, *Karlberg. Kungl. Krigsakademiens och Kungl. Krigsskolans historia 1792-1936*, Stockholm.
- Elmroth, Ingvar, 1981, *För kung och fosterland. Studier i den svenska adelns demografi och offentliga funktioner 1600-1900*, Lund.
- Ericson, Lars, 1992, "Krigsakademiens tillkomst och första tid 1792-1819", i *Karlberg. Slott och skola, Utbildning till officer 1792-1992*, red. Erik Norberg 1, Stockholm.
- Ericson, Lars, 1999, "'När segern själv blev ett nederlag' - Den svensk-finska arméns väg till och från sin sista stora strid vid Oravais 1808", i *Krig kring Kvarken. Finska kriget 1808-09 och slaget vid Oravais i ny belysning*, red. Martin Hårdstedt & Göran Backman, Oravais.
- Gaunt, David, 1975, *Utbildning till statens tjänst. En kollektivbiografi av stormaktstidens hovrättsauskultanter*, Uppsala.
- Gynther, Sven Wilhelm, 1852, *Författningssamling för Kongl. Maj:ts flotta* 4, Hernösand.
- Hedberg, Jonas, 1968, "Kungl. Högre Artilleriläroverket - Krigshögskolan på Marieberg", i *Försvarets högskolor 1818-1968*, red. Walter Lundqvist, Stockholm.
- Hellspong, Mats, 1992, "Kadetttraditionerna på Karlberg", i *Karlberg. slott och skola, Människor och miljö*, red. Bo Kjellander 3, Stockholm.
- Hjellbrekke, Johs, 1999, *Innföring i korrespondanseanalyse*, Bergen.
- Holm, Torsten & Sparre, Sixten A. son, 1933, *Kungl. Västmanlands regementes historia. Biografiska anteckningar om officerare och vederlikar anställda 1780-1926*, 5, Stockholm.

- Holmbäck, Bure, 1992, "Skiss till en Karlbergsbibliografi", i *Karlberg. Slott och skola. Människor och miljö*, red. Bo Kjellander 3, Stockholm.
- Hulthander, Carl, 1892, *Biografiska anteckningar från Carlberg 1792-1892*, Norrköping.
- Höjer, Henrik, 2001, *Svenska siffror. Nationell integration och identifikation genom statistik 1800-1870*, Hedemora.
- Hörsell, Ann, 1992, "Krigsakademien 1818-1869. Reform och tradition", i *Karlberg : slott och skola : 1 : Utbildning till officer 1792 -1992*, red. Erik Norberg, Stockholm.
- Kaiserfeld, Thomas, 1997, *Vetenskap och karriär. Svenska fysiker som lektorer, akademiker och industriforskare under 1900-talets första hälft*, Lund.
- Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning och Reglemente angående Accorderne uti Arméen, 1793, Stockholm.
- Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente För Des Krigs-Academie, 1799, Stockholm.
- Kugelberg, Arvid, 1930, *Kungl. första livgrenadjärregementets historia. Biografiska anteckningar om officerare med vederlikar 1619-19275*, Stockholm.
- Larsson, Esbjörn, 2000, "En brokig skara. Skärgårdsflottans officerare år 1809", i *Skärgårdsflottan. Uppbyggnad, militär användning och förankring i det svenska samhället 1700-1824*, red. Hans Norman, Lund.
- Larsson, Esbjörn, 2003a, "Att studera titlar som kapital. En teoretisk diskussion kring militära titlar i 1700-talets svenska samhälle", i *Med börd, svärd och pengar. Eliters manifestation, maktutövning och reproduktion 1650-1900*, red. Gudrun Andersson, Esbjörn Larsson och Patrik Winton, Uppsala.
- Larsson, Esbjörn, 2003b, "Det svenska utbildningssystemets födelse. Olika perspektiv på den svenska läroverksutbildningens utveckling under 1800-talet", i *Forskningsfronten flyttas fram*, red. Hans Albin Larsson, Bromma.
- Lyth, Einar, 2000, "Kanoner på köl. Militärgeografiska och artilleritekniska förutsättningar för svenska skärgårdsflottan i Finska viken", i *Skärgårdsflottan. Uppbyggnad, militär användning och förankring i det svenska samhället 1700-1824*, red. Hans Norman, Lund.
- Metcalf, Michael F., 1985, "Den militariserade frihetstiden?", *Historisk tidskrift*.
- Munk, Martin D., 1999, *Livsbaner gennem et felt. En analyse af eliteidrætsudøveres sociale mobilitet og rekonversioner af kapital i det sociale rum*, Lund.
- Müller, Detlef K., 1987, "The Process of Systematisation. The Case of German Secondary Education", i *The rise of the modern educational system. Structural change and social reproduction 1870-1920*, red. Detlef K. Muller, Fritz K. Ringer och Brian Simon, Cambridge.
- Nilsson, Nils-Göran, 1988, "Rank or Command? The Use of Brevet Rank in the 18th Century Swedish Army and Its Consequences for the Modern Historian", i *Classes, strata and elites : essays on social stratification in Nordic and Third World history*, red. Magnus Mörner & Thommy Svensson, Göteborg.

- Nordensvan, Carl Otto, 1911, *Värmlands regementes (Närkes och Värmlands reg:tes) historia. Personalhistoria 2*, Karlstad.
- Norman, Hans, 2000, "Skärgårdskriget 1808. Förutsättningar, strategier och förlopp", i *Skärgårdsflottan. Uppbyggnad, militär användning och förankring i det svenska samhället 1700-1824*, red. Hans Norman, Lund.
- Ramel, Stig, 1997, *Gustaf Mauritz Armfelt 1757-1814. dödssömd kungagunstling i Sverige, ärad statsgrundare i Finland*, Stockholm.
- Reuterswärd, Carl A. E., 1994, "Utbildning", i *Kungl. artilleriet. Frihetstiden och Gustav III:s tid*, red. Sten Claëson, Stockholm.
- Richardson, Gunnar, 1999, *Svensk utbildningshistoria. Skola och samhälle förr och nu*, Lund.
- Riddarhusets stamtavlor*, 2000, 1, Riddarhusdirektionen. På CD-ROM.
- Ringer, Fritz K., 1987, "Introduction", i *The rise of the modern educational system. Structural change and social reproduction 1870-1920*, red. Detlef K. Muller, Fritz K. Ringer och Brian Simon, Cambridge.
- Rothlieb, Carl Fr., 1823, *Samling af Kongl. författningar angående rang*, Stockholm.
- Rudelius, Folke, 1952, *Kalmar regementes personhistoria 1623-1927. Biografiska anteckningar om officerare och likställda. Officerare 1623-1799 och exspektanter 1723-1753. Officerare 1623-1799 och exspektanter 1723-1753 1*, Åby.
- Rudelius, Folke, 1955, *Kalmar regementes personhistoria 1623-1927. Biografiska anteckningar om officerare och likställda. Officerare 1800-1927. Reservofficerare och officerare i reserven 1892-1927. Civilmilitär personal 1623-1927. 2*, Norrköping.
- Runeberg, Johan Ludvig, 1991, *Fänrik Ståls sägner*, Stockholm.
- Sapiro, Gisèle, 1996, *Collective biographies and the theory of "literary field". On the contribution of prosopography to the sociology of literature. Methodological proposals for a sociology of literary institutions. Two conferences held at the Stockholm Institute of Education September 18-19, 1995*, Stockholm.
- Schlegel, Bernhard & Klingspor, Carl Arvid, 1875, *Den med sköldebref förlänade men ej å Riddarhuset introducerade svenska adelns ättar-taflor*, Stockholm.
- Sjöberg, Johan, 2002, *Makt och vanmakt i fadersväldet. Studentpolitik i Uppsala 1780-1850*. *Studia historica Upsaliensia*, 206, Uppsala.
- Sjöstrand, Wilhelm, 1941, *Grunddragen av den militära undervisningens uppkomst- och utvecklingshistoria i Sverige till år 1792*, Uppsala.
- Sveriges krig åren 1808 och 1809*, 1890, I, Generalstaben, Krigshistoriska avdelningen, Stockholm.
- Therborn, Göran, 1989, *Borgarklass och byråkrati i Sverige. Anteckningar om en solskenshistoria*, Lund.
- Thisner, Fredrik, 2003, "Adelns kriser och möjligheter. Krigsmakten som reproduktivt redskap i Sverige, Preussen och Danmark 1650-1800", i *Med börd, svärd och pengar. Eliters manifestation*,

- maktutövning och reproduktion 1650-1900*, red. Gudrun Andersson, Esbjörn Larsson och Patrik Winton, Uppsala.
- Tibell, G.W., 1804, "Om militäriska undervisningsverk i Sverige", *Svenska krigsmannasällskapets handlingar* 1803.
- Weber, Max, 1983, *Ekonomi och samhälle. Sociologiska begrepp och definitioner. Ekonomi samhällsordning och grupper*, 1, Lund.
- Weber, Max, 1987, *Ekonomi och samhälle. Politisk sociologi*, 3, Lund.
- Vegesack, Eug ne von, 1845, *Biografiska anteckningar öfver alla de, hvilka varit kadetter vid Kongl. Krigsakademien på Carlberg från dess början 1792 till och med 1845 jemte uppgift på befäls- och lärarepersonalen under samma tid*, Stockholm.
- Wirilander, Kaarlo, 1964, *Officerskåren i Finland under 1700-talet. En socialhistorisk avhandling om den finska arméns officerare*, Falun.
- Wirilander, Kaarlo, 1982, *Herrskapsfolk. Ståndspersoner i Finland 1721-1870*, Stockholm.

Bilagor

Bilaga. 1a Källor till den kollektivbiografiska sammanställningen

Den kollektivbiografiska sammanställningen bygger i första hand på Carl Hulthanders *Biografiska anteckningar från Carlberg 1792–1892*.²⁰⁶ Detta verk har här kompletterats, med uppgifter om kadetternas val av inriktning (land eller sjö) under den senare delen av utbildningen samt uppgifter om fördelningen av friplatser, med hjälp av matriklar i Krigsskolans arkiv.²⁰⁷ I fråga om adliga kadetter, och i viss mån även ofrälse kadetter som sedermera kom att gifta in sig i adliga släkter, har uppgifter om civilstånd hämtats från *Riddarhusets stamtavlor*.²⁰⁸ Om inget annat nämns bygger uppgifterna kring de kadetter som presenteras i bilaga 1b på nämnda källor.

Vad gäller ointroducerad adel bygger uppgifterna på Bernhard Schlegels & Carl Arvid Klingspors *Den med sköldebref förlänade men ej å Riddarhuset introducerade svenska adelns ättartaflor*.²⁰⁹ Ofrälse kadeters civilstånd har i möjligaste mån rekonstruerats utifrån regementshistoriska verk. Dessa presenteras i bilaga 1b.

Bilaga. 1b Inskrivna kadetter vid Kungl. Krigsakademien under perioden 1792–1809

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
<i>Gabriel Adolf Adelsvärd</i>	1786	1796	Löjtnant	
Fredrik Thomas Adlercreutz	1793	1806	Överste	
Eric Bernhard Agrell	1785	1800	Major (motsv.)	
Berndt Adolf Aminoff	1777	1792	Överste	
<i>Carl Fredric Anckarloo</i>	1779	1792	Fänrik (motsv.)	
Carl Henrik Anckarsvärd	1782	1795	Generaladjutant	
Gustaf Magnus Anckarsvärd	1784	1797	Major (motsv.)	
Johan August Anckarsvärd	1783	1795	Generaladjutant	
Johan Michaël Otto Anckarsvärd	1791	1804	Kapten (motsv.)	
Michaël Gustaf Anckarsvärd	1792	1804	Överstelöjtnant	
Otto Magnus Anckarsvärd	1795	1807	Löjtnant	
Fredric Wilhelm Ankarcona	1785	1798	Major (motsv.)	
Theodor Wilhelm Ankarcona	1794	1808	Kapten (motsv.)	
Erik Wilhelm Armfeldt	1789	1804	Fänrik (motsv.)	
Gustaf Mauritz Didrik Fromhold Armfeldt	1781	1792	Överste	
<i>Charles Louis (Ludvig) Armfelt</i>	1776	1793	Löjtnant	
<i>Erik Sigismund Hugo Wilhelm Armfelt</i>	1779	1792	Fänrik (motsv.)	
<i>Johan Axel Arnell</i>	1790	1806	Fänrik (motsv.)	
<i>Bengt Erland von Axelson</i>	1793	1809	Fänrik (motsv.)	
Henrik Abraham Gustaf von Bahr	1782	1795	Major (motsv.)	
<i>Johan Otto von Bahr</i>	1795	1809	Fänrik (motsv.)	

²⁰⁶ Hulthander, 1892.

²⁰⁷ Not till skolexpeditionen.

²⁰⁸ *Riddarhusets stamtavlor*, 2000.

²⁰⁹ Schlegel & Klingspor, 1875.

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
Zacharias Barck	1778	1792	Löjtnant	
Pehr Kjell Christopher Barnekow	1781	1794	Major (motsv.)	
Carl Magnus (Martias?) Benzelstjerna	1789	1804	Kapten (motsv.)	No
Carl Gustaf Berg	1782	1795	Överstelöjtnant	
<i>Gustaf Adolf Bergencreutz</i>	<i>1786</i>	<i>1795</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Claes Gabriel Bergensträhle	1787	1800	Generaladjutant	
Gustaf Adolf Gregorius Bergensträhle	1789	1803	Major (motsv.)	
Adam Berger	1785	1796	Major (motsv.)	
Carl Hans Jacob Berghman	1787	1804	Kapten (motsv.)	
Daniel Fredric Bildt	1792	1804	Överstelöjtnant	
Anders Björling	1788	1801	Fänrik (motsv.)	
Germund Carl Gustaf Blidberg	1793	1806	Major (motsv.)	
Anders Georg Blix	1792	1806	Kapten (motsv.)	
Petter Andreas Blom	1791	1806	Överstelöjtnant	Bu
<i>Carl Gustaf Blomstedt</i>	<i>1777</i>	<i>1792</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Christian Jacob Blomstedt	1779	1792	Kommendör	
Hans Niklas Blomstedt	1774	1792	Kommendörkapten 1:a klass	
Hans Reinhold Blomstedt	1786	1799	Överste	
Gustaf Reinhold Boije	1784	1796	Kapten (motsv.)	Ru I
Carl Herman Borgenstjerna	1785	1798	Löjtnant	
Pehr Adolph Borgh	1790	1804	Kapten (motsv.)	
Johan Fredric Boy	1786	1796	Generallöjtnant	
Carl Fredric Brandel	1788	1803	Löjtnant	Ru I
Johan Axel Brandel	1790	1805	Överstelöjtnant	Da II
Carl Wilhelm Braun	1789	1800	Major (motsv.)	
Gustaf Adolf Brummer	1790	1803	Kapten (motsv.)	
<i>Gustaf Adolf Brummer</i>	<i>1788</i>	<i>1801</i>	<i>Löjtnant</i>	
Werner Brummer	1779	1796	Major (motsv.)	
Diedric Reinhold von Brunow	1783	1792	Överstelöjtnant	
Carl Wilhelm Brusin	1782	1796	Överstelöjtnant	
<i>Clas Jacob Bure</i>	<i>1784</i>	<i>1796</i>	<i>Död vid Karlberg</i>	
<i>Gustaf Carl Båth</i>	<i>1777</i>	<i>1792</i>	<i>Död vid Karlberg</i>	
Johan Gabriel Båth	1784	1792	Major (motsv.)	
Georg Martin Bäärnhjelm	1781	1796	Löjtnant	
Gustaf Carlbom	1777	1792	Major (motsv.)	
Jacob Edvard Carleson	1792	1807	Överstelöjtnant	
Carl Gustaf Carlheim-Gyllenskiöld	1786	1800	Kapten (motsv.)	
Otto Gustaf Carlquist	1785	1801	Major (motsv.)	
Otto Carlstedt	1779	1796	Löjtnant	
Carl Mauritz Carpelan	1781	1796	Överstelöjtnant	
Gustaf Pehr Christoffer von Castanie	1793	1807	Major (motsv.)	
<i>Gustaf Adolf Cavallius</i>	<i>1786</i>	<i>1800</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Anders Cederström	1778	1792	Fänrik (motsv.)	
Bror Ulric Cederström	1787	1800	Kapten (motsv.)	
Johan Gustaf Cederström	1783	1794	Major (motsv.)	
Maurice Clairfelt (Le Clair)	1780	1796	Generalmajor	
Carl Claës Collander	1791	1804	Major (motsv.)	
Johan Jacob Corin	1775	1792	Fänrik (motsv.)	
Adolf Ludvig Coyet	1781	1795	Major (motsv.)	
Nils Julius Cronacker	1786	1800	Major (motsv.)	
<i>Alexander Axel Cronhielm</i>	<i>1790</i>	<i>1803</i>	<i>Kapten (motsv.)</i>	
Polycarpus Cronhielm	1790	1803	Kapten (motsv.)	
Carl Emil Cronhjelm	1785	1800	Fänrik (motsv.)	
Carl Gustaf Cronhjelm	1782	1796	Löjtnant	
Claes August Cronstedt	1785	1794	Konteramiral	

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
Olof Leonard Cronstedt	1777	1792	Kaptenlöjtnant	
Carl Constantin de Carnall	1785	1796	Kammarsskrivare	
<i>Ferdinand Ernst de Carnall</i>	<i>1786</i>	<i>1796</i>	<i>Kammarsskrivare</i>	
<i>Axel Alexander De Frese</i>	<i>1790</i>	<i>1804</i>	<i>Volontär</i>	
Gerard De Geer	1787	1796	Major (motsv.)	
Johan Jacob De Geer	1785	1795	Kapten (motsv.)	
Gabriel Djurklou	1781	1795	Kapten (motsv.)	Bö
Wilhelm Albrecht d'Orchimont	1783	1798	Generalmajor	
Nils Drakenberg	1783	1797	Major (motsv.)	
Jacob Gustaf Drakenhjelm	1786	1801	Överstelöjtnant	
Jacques Louis Du Reés	1775	1792	Kapten (motsv.)	
Hans Henrik Du Reitz	1774	1792	Löjtnant	
Johan Fredric Du Reitz	1778	1792	Kapten (motsv.)	
Anders Gustaf von Düben	1786	1795	Major (motsv.)	
Henric Jakob (Johan) von Düben	1782	1795	Fänrik (motsv.)	Bö
Joachim Carl von Düben	1783	1795	Generaladjutant	
Conrad (Vilhelm) von Döbeln	1792	1809	Kapten (motsv.)	
<i>Ernst Georg Vilhelm von Döbeln</i>	<i>1789</i>	<i>1802</i>	<i>Major (motsv.)</i>	
Göran Gustaf Edelfelt	1787	1802	Kapten (motsv.)	
Ulric August Ehrenbill	1786	1796	Överste	
Carl Sebastian Ehrenborg	1789	1803	Fänrik (motsv.)	
<i>Carl Reinhold Ehrenheim</i>	<i>1789</i>	<i>1802</i>	<i>Kapten (motsv.)</i>	
Fredrik Wilhelm von Ehrenheim	1793	1805	Kapten (motsv.)	
Gustaf Magnus von Ehrenheim	1787	1803	Kapten (motsv.)	
Gustaf Adolf Ehrenrooth	1779	1795	Generalmajor	
Magnus Eric Ehrenrooth	1776	1795	Överstelöjtnant	
Carl Arvid Ehrenström	1782	1792	Överste	
Fredric Ehrensverd	1791	1808	Överste	
Israel Ekenman	1784	1796	Överste	
<i>Axel Emanuel Eldh</i>	<i>1784</i>	<i>1796</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Reinhold Jonas Elgenstierna	1785	1796	Kapten (motsv.)	
Wilhelm Fredric von Engelhardt	1783	1795	Kapten (motsv.)	
Erik Erikson	1778	1794	Kapten (motsv.)	
Gustaf Johan von Essen	1778	1792	Löjtnant	
Carl Adolf Fahlstedt	1788	1800	Major (motsv.)	
<i>Adolf Fredrik (Gustav) Falkenberg</i>	<i>1783</i>	<i>1796</i>	<i>Löjtnant</i>	
Conrad Gabriel Falkenberg	1787	1802	Major (motsv.)	
<i>Johan Samuel Falkson</i>	<i>1777</i>	<i>1796</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	Bu
Carl Magnus von Fieandt	1778	1796	Major (motsv.)	
Carl Magnus (Johan) Fischerström	1793	1806	Major (motsv.)	
Nils Johan Fischerström	1781	1796	Vice Amiral	
Erik Gabriel Flach	1783	1799	Major (motsv.)	
Carl Gustaf Fleetwood	1794	1807	Generaladjutant	
<i>Vilhelm Abraham Fleetwood</i>	<i>1787</i>	<i>1802</i>	<i>Död vid Karlberg</i>	
<i>Claës Herman Fleming</i>	<i>1792</i>	<i>1805</i>	<i>Löjtnant</i>	
<i>Fredric Fleming</i>	<i>1785</i>	<i>1795</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Gustaf Adolf Fleming	1781	1795	Generaladjutant	
Otto Fleming	1786	1796	Fänrik (motsv.)	
Adam Johan Fock	1780	1795	Ingen grad	
Carl Constantin Fock	1789	1801	Kapten (motsv.)	
Fredrik Adolf Fock	1792	1806	Major (motsv.)	
<i>Gustaf Fredric Fock</i>	<i>1781</i>	<i>1795</i>	<i>Löjtnant</i>	
Carl Gustaf af Forsell	1783	1796	Överste	
Jacob Forsell	1788	1800	Överstelöjtnant	
Johan Fredrik Forsell	1778	1792	Kapten (motsv.)	

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
Berndt Johan af Forselles	1788	1803	Löjtnant	
Carl Otto af Forselles	1786	1800	Major (motsv.)	
<i>Jacob (August) af Forselles</i>	<i>1781</i>	<i>1795</i>	<i>Kapten</i>	
Gustaf Samuel Franc	1791	1804	Kapten (motsv.)	
Johan Gustaf Franc	1776	1792	Major (motsv.)	
August Fredrick von Francken	1788	1801	Överste	
Axel Fredric Freidenfelt	1785	1799	Överstelöjtnant	
Fredric Ulrik Fries	1784	1797	Kapten (motsv.)	
Otto Edvard Fries	1789	1801	Fänrik (motsv.)	
Carl Gustaf von Friesendorff	1783	1794	Överste	
Gustaf Adolf von Friesendorff	1781	1796	Major (motsv.)	
Jöran Frumerie	1779	1792	Skeppsgosse	
Gustaf Eric Frölich	1792	1805	Överstelöjtnant	
Hindric David Fust	1786	1799	Överstelöjtnant	
Vilhelm Gadolin	1783	1802	Fänrik (motsv.)	No
Fredric Vilhelm von Gedda	1776	1795	Löjtnant	
<i>Sten Samuel Geete</i>	<i>1783</i>	<i>1796</i>	<i>Död vid Karlberg</i>	
Samuel Olof Geete (Gethe)	1785	1799	Fänrik (motsv.)	
Fredrik Wilhelm Geijer	1789	1804	Major (motsv.)	
Carl Sigismund Fromhold von Grieff	1793	1807	Kapten (motsv.)	
Gustaf Adolph Gripenskjöld	1792	1806	Major (motsv.)	
Henric Gripenstedt	1780	1793	Löjtnant	
Johan Grönbom	1777	1792	Major (motsv.)	
Lars Gustaf Grönhagen	1772	1792	Major (motsv.)	
Adam Gyllengahm	1784	1796	Överste	
Carl August Burchard Gyllengranat	1787	1800	Amiral	
Hans Reinhold Gustaf Gyllengranat	1783	1796	Överstelöjtnant	
Gustaf Abraham Gyllenhaal	1791	1805	Kapten (motsv.)	
Axel Gustaf Gyllenkrook	1783	1795	Kapten (motsv.)	
Fredric Elof Gyllenkrook	1785	1794	Major (motsv.)	
Frans Ulrik Ludvig Gyllenram	1790	1803	Major (motsv.)	
Gustaf Adolph Gyllenram	1778	1792	Fänrik (motsv.)	
Carl Magnus Gyllenstorm	1785	1795	Löjtnant	
Carl Johan Gylling	1791	1804	Löjtnant	
Birger von Hall	1788	1803	Generalmajor	
Nils Gustaf Halldin	1779	1795	Major (motsv.)	
Bengt Hallgren	1791	1804	Major (motsv.)	Bu
<i>Johnny Malcolm Hamilton</i>	<i>1782</i>	<i>1794</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Fritz Henrik Hammarberg	1787	1802	Kapten (motsv.)	
Arvid Hammarskjöld	1787	1801	Överste	
Carl August von Hedenberg	1784	1797	Generaladjutant	
Carl Johan Hederstjerna	1788	1802	Generalmajor	
Gustaf Adolf von Hermanson	1787	1804	Löjtnant	Da III
Axel Love Hierta	1787	1800	Fänrik (motsv.)	
Johan Gustaf Hierta	1791	1806	Överstelöjtnant	
Josef Hierta	1788	1800	Kommendörkapten 1:a klass	
Claes Fredric Cornelius Hjelm	1793	1805	Kapten (motsv.)	
Carl Bertil Hjulhammar	1777	1792	Löjtnant	
Ludvig Bartholomæus Hjulhammar	1792	1806	Kapten (motsv.)	
Bengt August von Hofsten	1785	1796	Ingen grad	
<i>Carl Fredric Hofverberg</i>	<i>1784</i>	<i>1800</i>	<i>Ingen grad</i>	
Carl Ludvig Hohenhausen	1789	1799	Generalmajor	
Michaël Silvius von Hohenhausen	1790	1802	Generaladjutant	Bu
Carl Andreas Holm	1792	1806	Kapten (motsv.)	
Pehr Gustaf Holm	1790	1803	Ingen grad	

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
Carl Ludvig Holst	1786	1800	Överstelöjtnant	
Gustaf Adolf Horn	1786	1796	Överste	
<i>Nils Ludvig von Horn</i>	<i>1784</i>	<i>1795</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Peter Fredric von Horn	1786	1801	Kommendörkapten 2:a klass	
Olof Clemens Huss	1783	1798	Major (motsv.)	
Arvid Axel Hägerflycht	1793	1808	Kapten (motsv.)	Bu
Gustaf Adolf Hägerflycht	1794	1809	Major (motsv.)	Bö
Jan (Johan) Abraham Ihre	1791	1804	Major (motsv.)	Bö
Carl Johan Ingelotz	1783	1794	Major	
<i>Jacob Fredric von Jacobson</i>	<i>1790</i>	<i>1802</i>	<i>Ingen grad</i>	
Christer Anders Ludvig Jägerschiöld	1790	1803	Major (motsv.)	
Christer Ludvig Jägerschiöld	1784	1798	Löjtnant	
<i>Salomon Claës Jägerschiöld</i>	<i>1791</i>	<i>1803</i>	<i>Kapten</i>	
Carl Johan Önnert Jönsson	1797	1809	Överstelöjtnant	
Lars Daniel (David) Kafle	1787	1801	Överstelöjtnant	
Carl Gustaf af Klercker	1789	1805	Kapten (motsv.)	
Samuel Klingenshjerna	1785	1800	Major (motsv.)	
Fredrik Klingspor	1792	1808	Kapten (motsv.)	
Adolf af Klint	1782	1796	Kapten (motsv.)	
Sebastian Carl von Knorring	1789	1803	Överste	
Johannes Casper Koelberg	1786	1797	Ingen grad	
Gustaf Adolf Koskull	1782	1795	Generalmajor	
Carl Axel von Kothen	1779	1793	Major (motsv.)	
Carl Johan von Kræmer	1782	1795	Överste	
Gustaf Adolf von Kræmer	1785	1799	Överstelöjtnant	
Otto Didrik Kræmer	1784	1796	Kapten (motsv.)	
Robert Fredrik von Kræmer	1791	1806	Major (motsv.)	
Gustaf Önnert Krook	1782	1799	Major (motsv.)	
Baltzar Nils Adolph von Krusenstjerna	1793	1807	Kapten	
Carl Mauritz von Krusenstjerna	1791	1805	Major (motsv.)	
Salomon Mauritz von Krusenstjerna	1794	1807	Vice Amiral	
Hans Fredric Kruuse	1792	1807	Kapten (motsv.)	
Carl Ferdinand Kuhlefeldt	1780	1793	Kapten (motsv.)	
Carl Ulric Kuylenstjerna	1791	1804	Generalmajor	
Otto Fredric Kuylenstjerna	1791	1805	Kapten (motsv.)	
(Carl) Mathias Königsfeldt	1785	1800	Major (motsv.)	S-K
Bernt Anders von Lagenberg	1783	1794	Kapten (motsv.)	
Adam Theodor Lagenskjöld	1783	1796	Löjtnant	
Adolf Lagerbielke	1780	1795	Överste	
Daniel Lagerborg	1795	1808	Major (motsv.)	
Elias Fredric Wilhelm Lagercrantz	1790	1804	Överste	
Gustaf (Henrik) Lagerhjelm	1780	1792	Kapten (motsv.)	
<i>Johan Petter Labng</i>	<i>1781</i>	<i>1796</i>	<i>Löjtnant</i>	
Johan Peter Lefrén	1784	1799	Generallöjtnant	
Birger Georg Leidholm	1787	1800	Kapten (motsv.)	
Nils Erik Malcolm Leijonhjelm	1794	1807	Överstelöjtnant	
Carl Edvard Leijonhufvud	1792	1805	Kapten (motsv.)	No
Eric Leijonhufvud	1791	1805	Kapten (motsv.)	
Gustaf Abrahamson Leijonhufvud	1782	1796	Kapten (motsv.)	
Carl Greger Leijonhufvud	1786	1795	Överste	
Gustaf Alexander Leijonhufvud	1782	1795	Överstelöjtnant	
Fredric Ludolph Leopold	1777	1792	Major (motsv.)	
Axel Lewenhaupt	1796	1809	Major (motsv.)	
<i>Carl (Charles) Emil Lewenhaupt</i>	<i>1784</i>	<i>1794</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Claës Casimir Lewenhaupt	1784	1794	Löjtnant	

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
Mauritz Casimir Lewenhaupt	1784	1794	Major (motsv.)	
Patrik Adolf Lewenhaupt	1794	1809	Överste	
<i>Sten Casimir Lewenhaupt</i>	<i>1786</i>	<i>1796</i>	<i>Kapten (motsv.)</i>	
Pehr Olof Liedberg	1787	1801	Överste	
Carl Otto Liljenstolpe	1786	1800	Överste	
Gustaf Ulrik Liljenstolpe	1784	1799	Överste	
Carl Ulric Lilliehorn	1784	1795	Major (motsv.)	
<i>Malcolm Lilliehöök</i>	<i>1791</i>	<i>1804</i>	<i>Kapten (motsv.)</i>	
<i>Fredric Adolf Lindberg</i>	<i>1785</i>	<i>1798</i>	<i>Löjtnant</i>	
Johan Otto Lindberg	1781	1796	Major (motsv.)	
August Elias Lindblad	1791	1803	Major (motsv.)	
Pehr Samuel Lindencrona	1782	1795	Major (motsv.)	
Gregorius Lohm	1781	1792	Fänrik (motsv.)	
Gustaf Johan af Lund	1782	1796	Löjtnant	
Carl Fredric Bleckert Lybecker	1791	1805	Major (motsv.)	
Casten Lychou	1791	1805	Kapten (motsv.)	
Jacob Löfman	1783	1798	Kapten (motsv.)	
Eric Magnus Lönnrot	1785	1797	Fänrik (motsv.)	
<i>Johan Andreas Mallméén</i>	<i>1791</i>	<i>1806</i>	<i>Löjtnant</i>	
<i>August Malm</i>	<i>1779</i>	<i>1792</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Jonas Malmborg	1787	1802	Major (motsv.)	
Fredric Ulric Mannerstråle	1790	1805	Major (motsv.)	
Mårten Ingemund Mannerstråle	1790	1805	Major (motsv.)	
Carl Eugène Marcks von Würtemberg	1788	1801	Fänrik (motsv.)	
Pehr Reinhold Martin	1788	1802	Kapten (motsv.)	
Johan Mathias Melander	1786	1801	Kommendörkapten 2:a klass	
Gustaf (Adolf) von Mentzer	1787	1800	Fänrik (motsv.)	
Hans Gustaf Moechel	1783	1795	Ingen grad	
Carl Eduard Montgomery	1787	1801	Löjtnant	
Ernst Fredric Victor Munck	1792	1805	Överste	
Johan Myhrman	1786	1802	Kapten (motsv.)	
Otto Berndt Münsterhjelm	1784	1796	Major (motsv.)	
Johan Adolf Möllersvärd	1784	1797	Kapten (motsv.)	
Carl Gustaf Hjalmar Mörner	1794	1806	Kapten (motsv.)	
Carl Stellan Mörner	1780	1796	Generaladjutant	
Hampus Gustaf Mörner	1782	1795	Kapten (motsv.)	
Knut Stellan Mörner	1794	1807	Major (motsv.)	
Nils Carl Mörner	1782	1795	Överstelöjtnant	
Jacob Otto Natt och Dag	1794	1809	Löjtnant	
Carl Johan Nauckhoff	1786	1801	Överste	
Henric Gustaf Nauckhoff	1788	1801	Överstelöjtnant	
<i>Johan Fredric Nauckhoff</i>	<i>1787</i>	<i>1803</i>	<i>Volontär</i>	
Johan Otto Nauckhoff	1788	1800	Överste	
Reinhold Ulric Nauckhoff	1793	1806	Överstelöjtnant	
Samuel Wilhelm Nauckhoff	1795	1806	Generalmajor	
Gustaf Adolf Nisbeth	1783	1797	Löjtnant	
Gustaf Georg Johan Nisbeth	1778	1792	Överste	
Carl Adam Nordenskjöld	1795	1809	Major (motsv.)	
Carl Reinhold Nordenskjöld	1791	1803	Vice Amiral	
Otto Gustaf Nordenskjöld	1780	1792	Amiral	
Otto Hindric Nordenskjöld	1792	1804	Överstelöjtnant	
Arvid Magnus Nordenstolpe	1785	1798	Överstelöjtnant	
Johan Abraham Oldenburg	1784	1798	Major (motsv.)	
Georg (Göran) Olivecreutz	1779	1795	Löjtnant	
<i>Gustaf Bernhard Orreschöld</i>	<i>1780</i>	<i>1792</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
Christoffer Diedric Osterman	1787	1802	Kommendör	
Casten Fredric von Otter	1785	1801	Överstelöjtnant	
Salomon von Otter	1782	1794	Överste	
Åke Gustaf Oxenstierna	1786	1802	Överste	
<i>Axel Gabriel Oxenstjerna</i>	<i>1787</i>	<i>1800</i>	<i>Kapten (motsv.)</i>	
Carl Otto Palmstierna	1790	1803	Överste	Ru II
Sigge Vilhelm Pantzerhjelm	1786	1799	Överstelöjtnant	Bö
Axel Georg Pauli	1787	1801	Kapten (motsv.)	
Fredric Petre	1786	1796	Överstelöjtnant	
Gustaf Abraham Peyron	1783	1795	Generallöjtnant	
Eric Hindric Pihl	1778	1792	Kapten (motsv.)	
Gustaf Samuel Pihl	1773	1792	Major (motsv.)	
Axel Adolf Piper	1778	1793	Kapten (motsv.)	
<i>Anders, Magnus Planman</i>	<i>1785</i>	<i>1800</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	<i>Ho</i>
Jacob Hindric Planting-Gyllenbåga	1786	1799	Överste	
Achates Carl von Platen	1786	1799	Generaladjutant	
Fredric Theodor von Platen	1788	1801	Överstelöjtnant	
Gustaf Reinhold von Platen	1795	1809	Major (motsv.)	
Carl Ludvig von Poll	1776	1792	Fänrik (motsv.)	
Arvid Posse	1782	1795	Löjtnant	
Carl Fredrik Posse	1785	1795	Generalmajor	
Ernst Reinhold von Post	1782	1794	Major (motsv.)	
Gustaf Eric von Post	1785	1801	Kapten (motsv.)	
Folke Magnus af Puke	1797	1809	Konteramiral	
Johan Carl af Puke	1795	1807	Generalmajor	
Otto Fredric Påhlman	1785	1798	Överste	
<i>Curt (Julius) von Quillfelt (Qvillfelt)</i>	<i>1782</i>	<i>1795</i>	<i>Död vid Karlberg</i>	
Carl von Qvanten	1785	1796	Major (motsv.)	
<i>Adolf Fredrik Qvillén</i>	<i>1785</i>	<i>1796</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	<i>Ku</i>
Gustaf Adolf Raab	1785	1798	Löjtnant i engelsk tjänst	
Gustaf Adolf Raab	1786	1800	Kapten (motsv.)	Da II
Johan (Jacob) Raab	1782	1796	Kapten (motsv.)	Ru II
<i>Pehr Adam (Claes) Raab</i>	<i>1793</i>	<i>1806</i>	<i>Löjtnant</i>	
Alexander Ramsay	1780	1796	Kapten (motsv.)	
Anders Wilhelm Ramsay	1777	1793	Major (motsv.)	
<i>Carl Gustaf Ramsay</i>	<i>1783</i>	<i>1795</i>	<i>Löjtnant</i>	
<i>Johan Jacob Ramsay</i>	<i>1780</i>	<i>1793</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	<i>Bu</i>
Johan Vilhelm Ramsay	1788	1802	Major (motsv.)	
Carl Michaël Rappe	1792	1806	Major (motsv.)	
Svante Gustaf Réenstjerna	1790	1803	Major (motsv.)	
Fredrik Reinhold Rehbindner	1788	1802	Major (motsv.)	
<i>Johan Axel (Fromhold) Rehbindner</i>	<i>1786</i>	<i>1801</i>	<i>Löjtnant</i>	
Ulrik Malcolm Rehnberg	1782	1795	Överste	
<i>Carl Gustaf Reuterhjelm</i>	<i>1781</i>	<i>1795</i>	<i>Löjtnant</i>	
Carl Edvard Abraham Reuterskjöld	1796	1809	Sergeant	
Carl Ulrik Rheborg	1783	1798	Kapten (motsv.)	
Johan Wilhelm Richnau	1790	1803	Kommendörkapten 1:a klass	
Carl Gustaf Richter	1779	1792	Major (motsv.)	
Otto Reinhold Ridderhjerta	1787	1800	Kapten (motsv.)	
Erik Babo von Rohr	1783	1794	Major (motsv.)	Ru II
Adam Roos af Hjemsäter	1789	1803	Fänrik (motsv.)	
Carl Axel von Rosen	1790	1804	Överstelöjtnant	
Gustaf Robert von Rosen	1788	1803	Major (motsv.)	
Göran (Georg) Ludvig von Rosen	1786	1799	Överstelöjtnant	
Eberhard Rosenblad	1786	1802	Major (motsv.)	

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
Fredric Rosenblad	1788	1802	Överstelöjtnant	
Jan Mickelson (Jean Mikael) Rosenmüller	1785	1800	Överstelöjtnant	
Fredrik Leonhard Rosenqvist af Gyllensvahn	1784	1796	Kapten (motsv.)	
Adolph Wolrath Otto Rosensvärd	1791	1807	Kapten (motsv.)	
Johan Samuel Rosensvärd	1782	1796	Överstelöjtnant	
Anders Adolf Rothlieb	1786	1801	Kapten (motsv.)	
Anders Henning Rothlieb	1787	1801	Löjtnant	
<i>Axel Fredric Rothlieb</i>	<i>1783</i>	<i>1799</i>	<i>Död vid Karlberg</i>	
<i>Isac Rothoff</i>	<i>1786</i>	<i>1802</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Carl Ludvig von Rothstein	1794	1806	Kapten (motsv.)	
Carl Johan Rotkirch	1776	1792	Löjtnant	
Wentzel Friedrich Rotkirch	1780	1792	Major (motsv.)	
Johan Mauritz (Jan-Mauritz) Rudebeck	1792	1805	Överstelöjtnant	
Rutger Rütterskjöld	1795	1809	Major (motsv.)	
Bengt Erik Sabelhjerta	1779	1792	Löjtnant	
Gustaf Johan Sabelhjerta	1777	1792	Löjtnant	
Carl Philip Sack	1784	1794	Fänrik (motsv.)	Da III
Christian Benjamin von Schéele	1791	1804	Major	Ku
Ulric Johan Theodor von Schneidau	1781	1792	Major (motsv.)	
Philip Bogislaus Schwerin	1790	1806	Överste	
<i>Wilhelm Johan Ludvig von Schwerin</i>	<i>1792</i>	<i>1806</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Johan Herman Schützercrantz	1796	1809	Överstelöjtnant	
Clas Herman von Seth	1790	1805	Kapten (motsv.)	
Carl Silfverskjöld	1797	1809	Överstelöjtnant	
Thor Silfverstråhle	1791	1803	Fänrik (motsv.)	
Robert Ulrik Silfversvan	1790	1803	Kapten (motsv.)	
Carl Adolph Silfversvärd	1787	1802	Major (motsv.)	
Isac Sebastian Silfversvärd	1789	1801	Överstelöjtnant	
Lars Gustaf Silfversvärd	1783	1798	Major (motsv.)	
Peter Mauritz Silvander	1787	1802	Fänrik (motsv.)	Ku
Fredric Adam Wilhelm Sinclair	1791	1806	Kapten (motsv.)	
Gustaf Adolph Sivers	1789	1805	Löjtnant	Bö
Carl Ulf Sjöblad	1792	1807	Kapten (motsv.)	
Johan Fredric Sjöblad	1783	1796	Kapten (motsv.)	
Carl Eric Skjöldebrand	1780	1795	Generaladjutant	
Gustaf Snoilsky	1786	1799	Kommendörkapten 1:a klass	
Claes Gustaf Sparre	1779	1796	Major (motsv.)	
Claes Gustaf Sparre	1786	1799	Överste	
Gustaf Mauritz Sparre	1781	1795	Överste	
Pehr Georg Sparre	1790	1802	Överste	
Ulf Carlson Sparre	1789	1804	Överstelöjtnant	
Göran Berndt Magnus Stackelberg	1788	1802	Generalmajor	
Carl Fredric Stjerneld	1782	1795	Major (motsv.)	
Gustaf Wilhelm Ström	1792	1805	Major (motsv.)	
Carl Melcher Strömfelt	1784	1795	Generalmajor	
Christian Strömholm	1793	1806	Kapten (motsv.)	
<i>Wilhelm Gustaf Sundberg</i>	<i>1785</i>	<i>1796</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Johan Gustaf von Sydow	1784	1796	Konteramiral	
<i>Jakob Gustaf Sylvan</i>	<i>1785</i>	<i>1798</i>	<i>Löjtnant</i>	Ho
Olof Johan Södermark	1790	1805	Överstelöjtnant	Ho
<i>Fredric Söderström</i>	<i>1777</i>	<i>1792</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
<i>Gustaf Reinhold von Tell</i>	<i>1790</i>	<i>1804</i>	<i>Löjtnant</i>	
Carl Adolf Mauritz Tersmeden	1793	1807	Kapten (motsv.)	
Eric Axel Tersmeden	1792	1804	Kapten (motsv.)	
Jacob Anton Tersmeden	1794	1807	Löjtnant	

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
Jacob Johan Tersmeden	1794	1809	Löjtnant	S-K
Per Christian Erik Thermenius	1783	1792	Kapten (motsv.)	
<i>Pehr Jakob Thornander</i>	<i>1783</i>	<i>1796</i>	<i>Löjtnant</i>	
Johan Magnus Thornton	1791	1806	Kapten (motsv.)	
<i>Erik Alexander Tigerstedt</i>	<i>1781</i>	<i>1798</i>	<i>Löjtnant</i>	<i>Be</i>
<i>Carl Johan Tingvall</i>	<i>1781</i>	<i>1794</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Carl Johan Tisell	1786	1802	Fänrik (motsv.)	
Johan Abraham Tornérhjelm	1792	1808	Överstelöjtnant	
Gustaf Wilhelm Trafvenfelt	1786	1799	Fänrik (motsv.)	
<i>Carl Jacob Treutiger</i>	<i>1792</i>	<i>1806</i>	<i>Ingen grad</i>	
<i>Carl Gustaf Tribler</i>	<i>1789</i>	<i>1804</i>	<i>Löjtnant</i>	<i>No</i>
Gustaf Törneblad	1783	1796	Överstelöjtnant	
Lars Mathias Törngren	1787	1804	Överstelöjtnant	Bö
<i>Carl Wilhelm Uggla</i>	<i>1796</i>	<i>1809</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Göran Wilhelm (Georg Wilhelm) Uggla	1787	1801	Kapten (motsv.)	
Johan Gustaf Uggla	1792	1806	Kapten (motsv.)	
Bengt Fredric Ulfhjelm	1788	1802	Kapten (motsv.)	
Gustaf Adolph Ulf sax	1778	1792	Major (motsv.)	
Jacob Johan Ulf sax	1777	1792	Överstelöjtnant	
Johan Ulrik Ulf sparre	1784	1799	Major (motsv.)	
Sigge Ulf sparre	1788	1802	Överstelöjtnant	
Abraham Henric Ulfvenklou	1793	1806	Löjtnant	
Carl Hans Ulner	1796	1809	Konteramiral	
Bleckert Gustaf Wilhelm Wachtmeister	1786	1800	Löjtnant	Ru II
<i>Hans Melcher Fredric Ludvig Wachtmeister</i>	<i>1782</i>	<i>1795</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Johan Axel Wahlfelt	1789	1803	Löjtnant	
Svante Fredric Wahlfelt	1781	1795	Överstelöjtnant	
Carl Gustaf Wahrberg	1782	1794	Kommendörkapten 1:a klass	
Georg Sigismund von Walden	1787	1800	Kapten (motsv.)	S-K
Knut Widolfer Walden	1788	1800	Major (motsv.)	
Gustaf Adolf Wallquist	1788	1802	Överstelöjtnant	
Casten Adolf Warberg	1785	1798	Överstelöjtnant	
Abraham Lago von Warnstedt	1790	1803	Kapten (motsv.)	S-K
Carl Wilhelm von Warnstedt	1788	1801	Överstelöjtnant	
Gustaf Lago (Gösta) von Warnstedt	1786	1801	Överstelöjtnant	
Fredrik Wesslo	1788	1803	Major (motsv.)	
Lars Magnus Wester	1792	1807	Överstelöjtnant	
Johan Erik af Wetterstedt	1784	1794	Generaladjutant	
Carl Otto Whitelock	1789	1803	Överstelöjtnant	
Jonas Erik Widmark	1794	1809	Kapten (motsv.)	
Vilhelm Wigius	1788	1803	Kapten (motsv.)	
Olof Johan Wijnblad	1780	1794	Kapten (motsv.)	
Gustaf Edvard (Evert) Wolffelt	1775	1792	Överstelöjtnant	
Peter Wollin	1774	1792	Löjtnant	
Henning Gustaf Wrangel	1780	1795	Kapten (motsv.)	
<i>Ludvig Ulrik Carl Adam Wrangel</i>	<i>1783</i>	<i>1795</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	<i>Bu</i>
Carl Hindric Wrede	1787	1800	Generaladjutant	
Fabian Ernst Wrede	1782	1795	Generalmajor	
Fabian Gottlieb Wrede	1780	1795	Major (motsv.)	
Johan Fredric Wästfeldt	1790	1804	Överstelöjtnant	
Pehr Adolph Wästfeldt	1783	1795	Major (motsv.)	
<i>(Anders) Fredrik von Yhlen</i>	<i>1781</i>	<i>1799</i>	<i>Fänrik (motsv.)</i>	
Bror Justin von Yhlen	1787	1800	Överstelöjtnant	
Jakob Alric Åkerhielm	1782	1797	Överstelöjtnant	
Lars Abel Åkerhielm	1791	1804	Överstelöjtnant	Da III

Namn	Född	Antagen	Uppnådd grad	Källa
<i>Johan Otto Åkerstein</i>	1793	1808	Löjtnant	
Joseph Öfverberg	1789	1803	Major (motsv.)	
Johan Reinhold Ögnelood	1778	1794	Major (motsv.)	

Anm: Kadetter i kursiv stil dog innan de var trettio fyllda.

Källa: Om inte annat sägs bygger uppgifterna kring kadetterna i tabellen på:
Hulthander, 1892, *Riddarhusets stamtavlor*, 2000, KrA, Krigsskolan [219:2a], Militäravdelningen, D I A,
Inkomna handlingar, Kungl. bref och General ordres, 1805–1810.

I övriga fall anges källa med hjälp av följande förkortningar:

Be – Bergström, 1891.

Bu – Burg, 1898.

Bö – Börjeson, 1942.

Da II – *Dalregementets personhistoria. 1700-1799*, 1989.

Da III – *Dalregementets personhistoria. 1800-1899*, 1993.

Ho – Holm & Sparre, 1933.

Ku – Kugelberg, 1930.

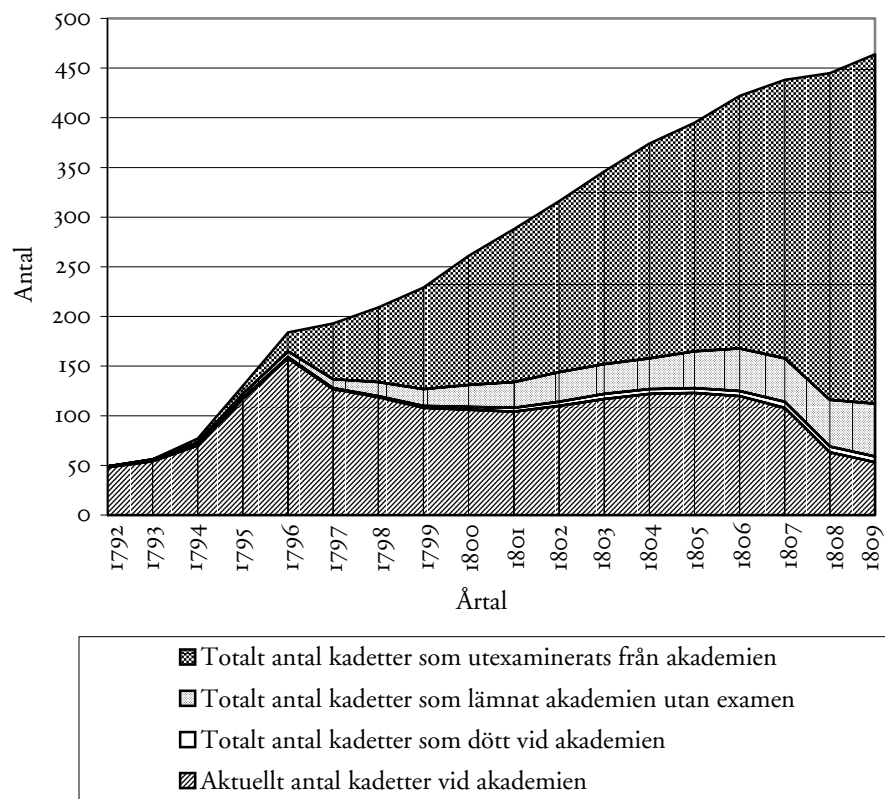
No – Nordensvan, 1911.

Ru I – Rudelius, 1952.

Ru II – Rudelius, 1955

S-K – Schlegel & Klingspor, 1875.

Bilaga. 2 Kadettgenomströmningen vid Kungl. Krigsakademien under perioden 1792–1809

Källa: Se bilaga 1.

Bilaga. 3 Frekvensfördelning för aktiva variabler i figur 1

Faderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Grevlig	36	9,1	9,1
Friherrlig	74	18,6	27,7
Lågadel	196	49,4	77,1
Okänt stånd	12	3,0	80,1
Ofrälse	79	19,9	100,0
Total	397	100	
Faderns rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Rangnr 1-II	89	22,4	22,4
Rangnr 12-21	61	15,4	37,8
Rangnr 22-36	182	45,8	83,6
Rangnr 37-40	35	8,8	92,4
Utan rangnr	30	7,6	100
Total	397	100	
Svärfaderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Grevlig	15	3,8	3,8
Friherrlig	42	10,6	14,4
Lågadel	92	23,2	37,5
Ofrälse	116	29,2	66,8
Ingen svärfader	91	22,9	89,7
Svärfader okänd	41	10,3	100
Total	397	100	
Svärfaderns rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Rangnr 1-II	56	14,1	14,1
Rangnr 12-21	45	11,3	25,4
Rangnr 22-36	73	18,4	43,8
Rangnr 37-40	20	5	48,9
Utan rangnr	44	11,1	59,9
Ingen svärfader	91	22,9	82,9
Svärfader okänd alt rangnr okänt	68	17,1	100
Total	397	100	
Regemente			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Livgarde	50	12,6	12,6
Livregemente	68	17,1	29,7
Genivapnen	83	20,9	50,6
Kavalleri	48	12,1	62,7
Infanteri	137	34,5	97,2
Inget regemente	11	2,8	100
Total	397	100	

Forna kadettens rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Rangnr 1-11	94	23,7	23,7
Rangnr 12-21	65	16,4	40,1
Rangnr 22-36	183	46,1	86,1
Rangnr 37-40	47	11,8	98,0
Utan rangnr	8	2,0	100
Total	397	100	
Källa: Se bilaga 1.			

Bilaga. 4a Kommentar till korrespondensanalysen i figur 1.

Figur 1 bygger på en analys av de aktiva variablerna: faderns ståndstillhörighet, faderns rang, kadettens val av regemente, kadettens högsta rang, eventuell svärfaders ståndstillhörighet, eventuell svärfaders rang. Bildens struktur visar hur de olika modaliteterna inom en variabel förhåller sig till varandra i relation till de olika individernas övriga egenskaper. Medelpunkten inom respektive variabel sammanfaller med diagrammets origo. Modaliteternas fördelning inom respektive variabel presenteras i bilaga 4b, under "Tri à plat des questions actives", och markeras i diagrammet genom de olika punkternas storlek.

Själva diagrammet är uppbyggt efter två axlar, men analysen i sig utgår ifrån inte mindre än 27 axlar, en för varje aktiv modalitet. Detta gör att de två första axlarna inte fångar alla modaliteter lika väl. Hur pass väl en modalitet fångas av en axel framkommer under rubriken "Cosinus carrés des modalités actives". Hur väl varje axel fångar resultatet presenteras under rubriken "Tableau des valeurs propres". Det värde som presenteras under den sistnämnda rubriken används sedan för att räkna fram ett så kallat modifierat egenvärde.²¹⁰ Det modifierade egenvärdet presenteras i diagrammet såsom den procentuella andel av analysen som varje axel förklarar.

Som nämnts bygger analysen på de aktiva variablernas olika modaliteter. Hur mycket varje modalitet bidrar till denna struktur framgår av de värden som presenteras under "Contributions des modalités actives". För att undvika stabilitetsproblem har ett antal modaliteter gjorts illustrativa. Detta innebär att dessa punkter bara inordnar sig i strukturen och inte bidrar till strukturen i sig.²¹¹ Illustrativa modaliteter markeras i diagrammet med kursiv stil. Alla modaliteter som understiger fem procent, och alla modaliteter som representerar bortfall har automatiskt gjorts illustrativa. Därutöver har också modaliteten "Sv_ingen svärfar" inom variabeln "Svärfars rang" gjorts illustrativ; detta för att inte analysen skall överskuggas av samvariationen mellan denna modalitet inom variablerna "Svärfars rang" och "Svärfars stånd".

²¹⁰ För en mer grundlig diskussion kring dessa beräkningar, se Hjellbrekke, 1999, s. 66 ff.

²¹¹ För stabilitetsproblematik, se Hjellbrekke, 1999, s. 116 ff.

Bilaga. 4b Analysvärden till korrespondensanalysen i figur 1.

Tri à plat des questions actives

Svärfars stånd

Libellé des modalités	Effectif avant apurement	Poids avant apurement	Effectif après apurement	Poids après apurement
Sv_grevlig	15	15,00	Illustrative	
Sv_friherrlig	42	42,00	42	42,00
Sv_lågadel	92	92,00	92	92,00
Sv_ofrälse	116	116,00	116	116,00
Sv_ingen svärfar	91	91,00	91	91,00
Sv_okänd	41	41,00	Illustrative	

Svärfars rang

Libellé des modalités	Effectif avant apurement	Poids avant apurement	Effectif après apurement	Poids après apurement
Sv_rangnr 1-II	56	56,00	56	56,00
Sv_rangnr 12-21	45	45,00	45	45,00
Sv_rangnr 22-36	73	73,00	73	73,00
Sv_rangnr 37-40	20	20,00	20	20,00
Sv_utan rang	44	44,00	44	44,00
Sv_ingen svärfar	91	91,00	Illustrative	
Sv_okänd	68	68,00	Illustrative	

Faderns stånd

Libellé des modalités	Effectif avant apurement	Poids avant apurement	Effectif après apurement	Poids après apurement
F_grevlig	36	36,00	36	36,00
F_friherrlig	74	74,00	74	74,00
F_lågadel	196	196,00	196	196,00
F_okänt stånd	12	12,00	Illustrative	
F_ofrälse	79	79,00	79	79,00

Faderns rang

Libellé des modalités	Effectif avant apurement	Poids avant apurement	Effectif après apurement	Poids après apurement
F_rangnr 1-II	89	89,00	89	89,00
F_rangnr 12-21	61	61,00	61	61,00
F_rangnr 22-36	182	182,00	182	182,00
F_rangnr 37-40	35	35,00	35	35,00
F_utan rang	30	30,00	30	30,00

Utexaminerad till regemente

Libellé des modalités	Effectif avant apurement	Poids avant apurement	Effectif après apurement	Poids après apurement
Livgarde	50	50,00	50	50,00
Livregemente	68	68,00	68	68,00
Genivapnen	83	83,00	83	83,00
Kavalleri	48	48,00	48	48,00
Infanteri	137	137,00	137	137,00
Inget regemente	11	11,00	Illustrative	

Kadettens rang

Libellé des modalités	Effectif avant apurement	Poids avant apurement	Effectif après apurement	Poids après apurement
K_rangnr 1-11	94	94,00	94	94,00
K_rangnr 12-21	65	65,00	65	65,00
K_rangnr 22-36	183	183,00	183	183,00
K_rangnr 37-40	47	47,00	47	47,00
K_utan rang	8	8,00	Illustrative	

Tableau des valeurs propres

Trace de la matrice: 3.56289

Numéro	Valeur propre	Pourcentage	Pourcentage cumulé
1	0,4119	11,56	11,56
2	0,2790	7,83	19,39
3	0,2538	7,12	26,51
4	0,2154	6,05	32,56
5	0,2083	5,85	38,41
6	0,1918	5,38	43,79
7	0,1864	5,23	49,02
8	0,1762	4,94	53,97
9	0,1666	4,68	58,64
10	0,1652	4,64	63,28
11	0,1592	4,47	67,75
12	0,1521	4,27	72,02
13	0,1473	4,13	76,15
14	0,1371	3,85	80,00
15	0,1329	3,73	83,73
16	0,1264	3,55	87,28
17	0,1101	3,09	90,37
18	0,1047	2,94	93,31
19	0,1000	2,81	96,12
20	0,0694	1,95	98,06
21	0,0601	1,69	99,75
22	0,0089	0,25	100,00
23	0,0000	0,00	100,00
24	0,0000	0,00	100,00
25	0,0000	0,00	100,00
26	0,0000	0,00	100,00
27	0,0000	0,00	100,00

Coordonnées des modalités actives

Libellé	Poids relatif	Distance à l'origine	Axe 1	Axe 2	Axe 3	Axe 4	Axe 5
Svärfars stånd							
Sv_friherrlig	2,180	6,64444	-1,30	-0,27	0,67	0,04	0,38
Sv_lågadel	4,745	2,51276	-0,44	-0,01	-1,07	-0,45	-0,05
Sv_ofrälse	5,700	1,92410	0,50	0,79	0,61	-0,27	-0,05
Sv_ingen svärfar	3,706	3,49673	0,50	-0,87	-0,04	1,08	0,00

Svärfars rangnr

Sv_rangnr 1-II	2,814	4,92374	-1,21	-0,57	0,17	-0,04	-0,11
Sv_rangnr 12-21	2,284	6,29697	-0,33	0,52	-0,57	0,12	-1,00
Sv_rangnr 22-36	3,769	3,42241	-0,23	0,09	-0,70	-0,81	0,80
Sv_rangnr 37-40	0,997	15,72220	0,51	1,32	-0,20	0,85	-0,31
Sv_utan rang	2,263	6,36391	0,46	1,11	1,29	-0,58	-0,05

Faderns stånd

F_grevlig	1,755	8,49901	-1,33	-0,44	1,03	0,63	-0,23
F_friherrlig	3,582	3,65314	-0,65	-0,29	-0,25	-0,58	0,63
F_lågadel	9,354	0,78172	0,17	0,40	-0,24	0,38	-0,05
F_ofrälse	3,063	4,44181	1,20	-0,91	0,48	-0,55	-0,36

Faderns rang

F_rangnr 1-II	4,350	2,83134	-1,05	-0,05	0,46	0,05	0,05
F_rangnr 12-21	2,730	5,10393	0,19	-0,95	-0,77	-0,15	-0,50
F_rangnr 22-36	8,306	1,00667	0,27	0,44	-0,23	0,25	0,03
F_rangnr 37-40	1,391	10,98010	1,03	-0,55	0,80	0,24	0,76
F_utan rang	1,277	12,05150	1,12	-1,04	0,93	-1,12	-0,24

Utexaminerad till regemente

Livgarde	2,315	6,19880	-0,87	-0,17	0,04	0,95	-0,18
Livregemente	3,312	4,03239	-0,36	0,46	0,11	0,08	-0,71
Genivapnen	3,613	3,61303	0,48	-0,84	-0,02	-0,27	-0,69
Kavalleri	2,305	6,23123	-0,27	0,18	0,21	-0,50	0,73
Infanteri	6,281	1,65344	0,49	0,07	-0,10	0,05	0,56

Kadettens rang

K_rangnr 1-II	4,610	2,61562	-0,91	-0,13	0,47	-0,16	-0,11
K_rangnr 12-21	3,042	4,47895	0,28	0,10	-0,13	-0,59	-1,10
K_rangnr 22-36	8,316	1,00416	0,29	0,06	-0,26	0,22	0,24
K_rangnr 37-40	1,941	7,58467	0,95	-0,77	0,40	0,64	0,80

Contributions des modalités actives

Libellé	Poids relatif	Distance à l'origine	Axe 1	Axe 2	Axe 3	Axe 4	Axe 5
---------	---------------	----------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Svärfars stånd

Sv_friherrlig	2,180	6,64444	8,92	0,56	3,80	0,01	1,49
Sv_lågadel	4,745	2,51276	2,20	0,00	21,34	4,48	0,05
Sv_ofrälse	5,700	1,92410	3,40	12,83	8,42	1,93	0,08
Sv_ingen svärfar	3,706	3,49673	2,26	9,96	0,02	20,22	0,00

Svärfars rangnr

Sv_rangnr 1-II	2,814	4,92374	9,96	3,27	0,32	0,02	0,17
Sv_rangnr 12-21	2,284	6,29697	0,59	2,19	2,89	0,16	11,07
Sv_rangnr 22-36	3,769	3,42241	0,47	0,11	7,22	11,41	11,55
Sv_rangnr 37-40	0,997	15,72220	0,63	6,24	0,15	3,33	0,47
Sv_utan rang	2,263	6,36391	1,16	10,08	14,83	3,54	0,03

Faderns stånd

F_grevlig	1,755	8,49901	7,50	1,23	7,28	3,26	0,46
F_friherrlig	3,582	3,65314	3,64	1,07	0,85	5,64	6,73
F_lågadel	9,354	0,78172	0,68	5,42	2,07	6,25	0,13
F_ofrälse	3,063	4,44181	10,66	9,09	2,75	4,27	1,92

Faderns rang

F_rangnr 1-11	4,350	2,83134	11,60	0,04	3,61	0,05	0,06
F_rangnr 12-21	2,730	5,10393	0,23	8,83	6,30	0,28	3,25
F_rangnr 22-36	8,306	1,00667	1,50	5,79	1,77	2,47	0,04
F_rangnr 37-40	1,391	10,98010	3,57	1,50	3,53	0,37	3,88
F_utan rang	1,277	12,05150	3,88	4,96	4,31	7,42	0,37

Utexaminerad till regemente

Livgarde	2,315	6,19880	4,24	0,24	0,02	9,69	0,35
Livregemente	3,312	4,03239	1,02	2,51	0,15	0,09	8,08
Genivapnen	3,613	3,61303	2,05	9,06	0,01	1,24	8,33
Kavalleri	2,305	6,23123	0,40	0,26	0,39	2,69	5,84
Infanteri	6,281	1,65344	3,63	0,10	0,25	0,08	9,46

Kadettens rang

K_rangnr 1-11	4,610	2,61562	9,23	0,29	3,96	0,52	0,29
K_rangnr 12-21	3,042	4,47895	0,57	0,12	0,22	4,96	17,51
K_rangnr 22-36	8,316	1,00416	1,76	0,10	2,28	1,93	2,39
K_rangnr 37-40	1,941	7,58467	4,22	4,12	1,24	3,69	6,01

Cosinus carrés des modalités actives

Libellé	Poids relatif	Distance à l'origine	Axe 1	Axe 2	Axe 3	Axe 4	Axe 5
---------	---------------	----------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Svärfars stånd

Sv_friherrlig	2,180	6,64444	0,25	0,01	0,07	0,00	0,02
Sv_lågadel	4,745	2,51276	0,08	0,00	0,45	0,08	0,00
Sv_ofrälse	5,700	1,92410	0,13	0,33	0,19	0,04	0,00
Sv_ingen svärfar	3,706	3,49673	0,07	0,21	0,00	0,34	0,00

Svärfars rangnr

Sv_rangnr 1-11	2,814	4,92374	0,30	0,07	0,01	0,00	0,00
Sv_rangnr 12-21	2,284	6,29697	0,02	0,04	0,05	0,00	0,16
Sv_rangnr 22-36	3,769	3,42241	0,02	0,00	0,14	0,19	0,19
Sv_rangnr 37-40	0,997	15,72220	0,02	0,11	0,00	0,05	0,01
Sv_utan rang	2,263	6,36391	0,03	0,20	0,26	0,05	0,00

Faderns stånd

F_grevlig	1,755	8,49901	0,21	0,02	0,12	0,05	0,01
F_friherrlig	3,582	3,65314	0,11	0,02	0,02	0,09	0,11
F_lågadel	9,354	0,78172	0,04	0,21	0,07	0,18	0,00
F_ofrälse	3,063	4,44181	0,32	0,19	0,05	0,07	0,03

Faderns rang

F_rangnr 1-11	4,350	2,83134	0,39	0,00	0,07	0,00	0,00
F_rangnr 12-21	2,730	5,10393	0,01	0,18	0,11	0,00	0,05
F_rangnr 22-36	8,306	1,00667	0,07	0,19	0,05	0,06	0,00
F_rangnr 37-40	1,391	10,98010	0,10	0,03	0,06	0,01	0,05
F_utan rang	1,277	12,05150	0,10	0,09	0,07	0,10	0,00

Utexaminerad till regemente

Livgarde	2,315	6,19880	0,12	0,00	0,00	0,15	0,01
Livregemente	3,312	4,03239	0,03	0,05	0,00	0,00	0,13
Genivapnen	3,613	3,61303	0,06	0,19	0,00	0,02	0,13
Kavalleri	2,305	6,23123	0,01	0,01	0,01	0,04	0,08
Infanteri	6,281	1,65344	0,14	0,00	0,01	0,00	0,19

Kadettens rang

K_rangnr 1-11	4,610	2,61562	0,32	0,01	0,08	0,01	0,00
K_rangnr 12-21	3,042	4,47895	0,02	0,00	0,00	0,08	0,27
K_rangnr 22-36	8,316	1,00416	0,09	0,00	0,07	0,05	0,06
K_rangnr 37-40	1,941	7,58467	0,12	0,08	0,02	0,05	0,08

Bilaga. 5 Korstabell över förhållandet mellan faderns och kadettens rang

Faderns rang	Kadettens rang							
			Rangnr 1-11	Rangnr 12-21	Rangnr 22-36	Rangnr 37-40	Utan rang	Total
	Rangnr 1-11	Antal	41	13	33	2	0	89
		Förväntat Antal	21,1	14,6	41,0	10,5	1,8	89
		% inom Faderns rang	46,1	14,6	37,1	2,2	0	100
		% inom Kadettens rang	43,6	20	18,0	4,3	0	22,4
		% av Total	10,3	3,3	8,3	0,5	0	22,4
		Antal	9	16	26	9	1	61
		Förväntat Antal	14,4	10,0	28,1	7,2	1,2	61
		% inom Faderns rang	14,8	26,2	42,6	14,8	1,6	100
		% inom Kadettens rang	9,6	24,6	14,2	19,1	12,5	15,4
		% av Total	2,3	4,0	6,5	2,3	0,3	15,4
		Antal	34	29	93	22	4	182
		Förväntat Antal	43,1	29,8	83,9	21,5	3,7	182
		% inom Faderns rang	18,7	15,9	51,1	12,1	2,2	100
		% inom Kadettens rang	36,2	44,6	50,8	46,8	50	45,8
		% av Total	8,6	7,3	23,4	5,5	1,0	45,8
		Antal	5	3	16	9	2	35
		Förväntat Antal	8,3	5,7	16,1	4,1	0,7	35
		% inom Faderns rang	14,3	8,6	45,7	25,7	5,7	100
		% inom Kadettens rang	5,3	4,6	8,7	19,1	25	8,8
		% av Total	1,3	0,8	4,0	2,3	0,5	8,8
		Antal	5	4	15	5	1	30
		Förväntat Antal	7,1	4,9	13,8	3,6	0,6	30
		% inom Faderns rang	16,7	13,3	50	16,7	3,3	100
		% inom Kadettens rang	5,3	6,2	8,2	10,6	12,5	7,6
		% av Total	1,3	1,0	3,8	1,3	0,3	7,6
		Antal	94	65	183	47	8	397
		Förväntat Antal	94	65	183	47	8	397
		% inom Faderns rang	23,7	16,4	46,1	11,8	2,0	100
		% inom Kadettens rang	100	100	100	100	100	100
	% av Total	23,7	16,4	46,1	11,8	2,0	100	

Bilaga. 6 Frekvensfördelningar inom ”kadetternas övre skikt”

Faderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Grevlig	14	34,1	34,1
Friherrlig	16	39,0	73,2
Lågadel	11	26,8	100
Total	41	100	
Regemente			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Livgarde	12	29,3	29,3
Livregemente	9	22,0	51,2
Genivapnen	8	19,5	70,7
Kavalleri	7	17,1	87,8
Infanteri	5	12,2	100
Total	41	100	
Svärfaderns rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Rangnr 1-11	15	36,6	36,6
Rangnr 12-21	7	17,1	53,7
Rangnr 22-36	8	19,5	73,2
Utan rangnr	5	12,2	85,4
Ingen svärfar	6	14,6	100
Total	41	100	
Svärfaderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Grevlig	4	9,8	9,8
Friherrlig	11	26,8	36,6
Lågadel	12	29,3	65,9
Ofrälse	8	19,5	85,4
Ingen svärfar	6	14,6	100
Total	41	100	

Bilaga. 7 Frekvensfördelningar bland ”kadetter i gemen”

Faderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Grevlig	2	2,2	2,2
Friherrlig	11	11,8	14,0
Lågadel	59	63,4	77,4
Okänt stånd	6	6,5	83,9
Ofrälse	15	16,1	100,0
Total	93	100,0	

Regemente			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Livgarde	8	8,6	8,6
Livregemente	18	19,4	28,0
Genivapnen	18	19,4	47,3
Kavalleri	10	10,8	58,1
Infanteri	38	40,9	98,9
Inget regemente	1	1,1	100,0
Total	93	100,0	
Svärfaderns rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Rangnr 1-11	5	5,4	5,4
Rangnr 12-21	11	11,8	17,2
Rangnr 22-36	18	19,4	36,6
Rangnr 37-40	10	10,8	47,3
Utan rangnr	10	10,8	58,1
Ingen svärfar	19	20,4	78,5
Svärfader okänd alt rangnr okänt	20	21,5	100,0
Total	93	100,0	
Svärfaderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Grevlig	3	3,2	3,2
Friherrlig	6	6,5	9,7
Lågadel	23	24,7	34,4
Ofrälse	33	35,5	69,9
Ingen svärfar	19	20,4	90,3
Svärfader okänd	9	9,7	100,0
Total	93	100,0	

Bilaga. 8 Frekvensfördelningar bland ”Kadetter i genivapnen”

Faderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Grevlig	5	6,0	6,0
Friherrlig	11	13,3	19,3
Lågadel	34	41,0	60,2
Okänt stånd	6	7,2	67,5
Ofrälse	27	32,5	100,0
Total	83	100,0	

Faderns rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Rangnr 1-11	12	14,5	14,5
Rangnr 12-21	18	21,7	36,1
Rangnr 22-36	34	41,0	77,1
Rangnr 37-40	7	8,4	85,5
Utan rangnr	12	14,5	100,0
Total	83	100,0	
Forna kadettens rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Rangnr 1-11	19	22,9	22,9
Rangnr 12-21	16	19,3	42,2
Rangnr 22-36	37	44,6	86,7
Rangnr 37-40	11	13,3	100
Total	83	100	
Svärfaderns rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Rangnr 1-11	10	12,0	12,0
Rangnr 12-21	7	8,4	20,5
Rangnr 22-36	13	15,7	36,1
Rangnr 37-40	3	3,6	39,8
Utan rangnr	5	6,0	45,8
Ingen svärfar	24	28,9	74,7
Svärfader okänd alt rangnr okänt	21	25,3	100,0
Total	83	100,0	
Svärfaderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Sv_grevlig	3	3,6	3,6
Sv_friherrlig	4	4,8	8,4
Sv_lågadel	18	21,7	30,1
Sv_ofrälse	21	25,3	55,4
Ingen svärfar	24	28,9	84,3
Svärfader okänd	13	15,7	100,0
Total	83	100,0	

Bilaga. 9 Korstabell över förhållandet mellan examen och kadettens rang

		Examen		
		Demitterad	Utexaminerad	Total
Kadettens rang	k_rangnr 1-11	10	84	94
	k_rangnr 12-21	1	64	65
	k_rangnr 22-36	19	164	183
	k_rangnr 37-40	9	38	47
	k_rangnr 41	8	0	8
	Total	47	350	397

Bilaga. 10 Korstabell över förhållandet mellan antalet jetonger/distinktionstecken och att ha antagits på friplats

			Friplats		
			Friplats	ej Friplats	Total
Antal jetonger	Ingen Jetong	Antal	56	104	160
		Förväntat antal	60,1	99,9	160
		% inom Jetonger	35	65	100
		% inom Friplats	37,6	41,9	40,3
		% of Total	14,1	26,2	40,3
	En Jetong	Antal	26	43	69
		Förväntat antal	25,9	43,1	69
		% inom Jetonger	37,7	62,3	100
		% inom Friplats	17,4	17,3	17,4
		% of Total	6,5	10,8	17,4
	Två Jetonger	Antal	19	50	69
		Förväntat antal	25,9	43,1	69
		% inom Jetonger	27,5	72,5	100
		% inom Friplats	12,8	20,2	17,4
		% of Total	4,8	12,6	17,4
	Tre Jetonger	Antal	29	30	59
		Förväntat antal	22,1	36,9	59
		% inom Jetonger	49,2	50,8	100
		% inom Friplats	19,5	12,1	14,9
		% of Total	7,3	7,6	14,9
	Fyra Jetonger	Antal	19	21	40
		Förväntat antal	15,0	25,0	40
		% inom Jetonger	47,5	52,5	100
		% inom Friplats	12,8	8,5	10,1
		% of Total	4,8	5,3	10,1
	Total	Antal	149	248	397
		Förväntat antal	149	248	397
		% inom Jetonger	37,5	62,5	100
		% inom Friplats	100	100	100
		% of Total	37,5	62,5	100
Distinktionstecken	Dist.tecken	Antal	105	138	243
		Förväntat antal	91,2	151,8	243
		% inom Distinktionstecken	43,2	56,8	100
		% inom Friplats	70,5	55,6	61,2
		% of Total	26,4	34,8	61,2
	ej Dist.tecken	Antal	44	110	154
		Förväntat antal	57,8	96,2	154
		% inom Distinktionstecken	28,6	71,4	100
		% inom Friplats	29,5	44,4	38,8
		% of Total	11,1	27,7	38,8
		Antal	149	248	397
		Förväntat antal	149	248	397
		% inom Distinktionstecken	37,5	62,5	100
		% inom Friplats	100	100	100
		% of Total	37,5	62,5	100

Bilaga. 11 Korstabell över förhållandet mellan antalet jetonger och kadettens rang, inom faderns rang

		K_rangnr 1-11	K_rangnr 12-21	K_rangnr 22-36	K_rangnr 37-40	K_utan rang	Total
F_rangnr 1-11	Ingen jetong	15	3	19	1	0	38
	En jetong	8	5	4	0	0	17
	Två jetonger	8	3	5	1	0	17
	Tre jetonger	6	2	4	0	0	12
	Fyra jetonger	4	0	1	0	0	5
	Total	41	13	33	2	0	89
		Gamma (γ) -0,23		Signifikansnivå 0,09			
F_rangnr 12-21	Ingen jetong	4	5	15	3	0	27
	En jetong	3	0	1	3	1	8
	Två jetonger	1	7	2	2	0	12
	Tre jetonger	0	2	4	0	0	6
	Fyra jetonger	1	2	4	1	0	8
	Total	9	16	26	9	1	61
		Gamma (γ) -0,03		Signifikansnivå 0,81			
F_rangnr 22-36	Ingen jetong	7	5	43	14	4	73
	En jetong	8	6	17	2	0	33
	Två jetonger	6	8	13	4	0	31
	Tre jetonger	7	8	12	1	0	28
	Fyra jetonger	6	2	8	1	0	17
	Total	34	29	93	22	4	182
		Gamma (γ) -0,39		Signifikansnivå 0,00			
F_rangnr 37-40	Ingen jetong	0	1	7	3	2	13
	En jetong	1	1	3	3	0	8
	Två jetonger	2	0	2	0	0	4
	Tre jetonger	2	1	4	3	0	10
	Total	5	3	16	9	2	35
		Gamma (γ) -0,31		Signifikansnivå 0,09			
F_utan rang	Ingen jetong	1	1	4	2	1	9
	En jetong	1	1	1	0	0	3
	Två jetonger	1	1	2	1	0	5
	Tre jetonger	1	0	2	0	0	3
	Fyra jetonger	1	1	6	2	0	10
	Total	5	4	15	5	1	30
		Gamma (γ) -0,03		Signifikansnivå 0,87			

Bilaga. 12 Korstabell över förhållandet mellan distinktionstecken/antalet jetonger och val av regemente

			Utexaminerad till regemente					
			Livgarde	Livregemente	Genivapnen	Kavalleri	Infanteri	Inget reg.
Distinktionstecken	Dist.tecken	Antal	28	45	63	25	80	2
		Förväntat antal	30,6	41,6	50,8	29,4	83,9	6,7
		% inom Dist.tecken	11,5	18,5	25,9	10,3	32,9	0,8
		% inom Regemente	56,0	66,2	75,9	52,1	58,4	18,2
		% of Total	7,1	11,3	15,9	6,3	20,2	0,5
	ej Dist.tecken	Antal	22	23	20	23	57	9
		Förväntat antal	19,4	26,4	32,2	18,6	53,1	4,3
		% inom Dist.tecken	14,3	14,9	13,0	14,9	37,0	5,8
		% inom Regemente	44,0	33,8	24,1	47,9	41,6	81,8
		% of Total	5,5	5,8	5,0	5,8	14,4	2,3
	Total	Antal	50	68	83	48	137	11
		Förväntat antal	50,0	68,0	83,0	48,0	137,0	11,0
		% inom Dist.tecken	12,6	17,1	20,9	12,1	34,5	2,8
		% inom Regemente	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		% of Total	12,6	17,1	20,9	12,1	34,5	2,8
Antal jetonger	Ingen jetong	Antal	24	20	22	18	67	9
		Förväntat antal	20,2	27,4	33,5	19,3	55,2	4,4
		% inom Jetonger	15,0	12,5	13,8	11,3	41,9	5,6
		% inom Regemente	48,0	29,4	26,5	37,5	48,9	81,8
		% av Total	6,0	5,0	5,5	4,5	16,9	2,3
	En jetong	Antal	8	15	14	5	26	1
		Förväntat antal	8,7	11,8	14,4	8,3	23,8	1,9
		% inom Jetonger	11,6	21,7	20,3	7,2	37,7	1,4
		% inom Regemente	16,0	22,1	16,9	10,4	19,0	9,1
		% av Total	2,0	3,8	3,5	1,3	6,5	0,3
	Två jetonger	Antal	10	11	18	10	19	1
		Förväntat antal	8,7	11,8	14,4	8,3	23,8	1,9
		% inom Jetonger	14,5	15,9	26,1	14,5	27,5	1,4
		% inom Regemente	20,0	16,2	21,7	20,8	13,9	9,1
		% av Total	2,5	2,8	4,5	2,5	4,8	0,3
	Tre jetonger	Antal	5	14	15	8	17	0
		Förväntat antal	7,4	10,1	12,3	7,1	20,4	1,6
		% inom Jetonger	8,5	23,7	25,4	13,6	28,8	0,0
		% inom Regemente	10,0	20,6	18,1	16,7	12,4	0,0
		% av Total	1,3	3,5	3,8	2,0	4,3	0,0
	Fyra jetonger	Antal	3	8	14	7	8	0
		Förväntat antal	5,0	6,9	8,4	4,8	13,8	1,1
		% inom Jetonger	7,5	20,0	35,0	17,5	20,0	0,0
		% inom Regemente	6,0	11,8	16,9	14,6	5,8	0,0
		% av Total	0,8	2,0	3,5	1,8	2,0	0,0
	Total	Antal	50	68	83	48	137	11
		Förväntat antal	50	68	83	48	137	11
		% inom Jetonger	12,6	17,1	20,9	12,1	34,5	2,8
		% inom Regemente	100	100	100	100	100	100,0
		% av Total	12,6	17,1	20,9	12,1	34,5	2,8

Bilaga. 13a Korstabell över förhållandet mellan tjänst innan Karlberg och faderns stånd

		Tjänst innan Karlberg	Ingen tjänst innan Karlberg	Total	
Faderns stånd	Grevlig	Antal	15	21	36
		Förväntat antal	12,6	23,4	36,0
		% inom Faderns stånd	41,7	58,3	100,0
		% inom Tjänst innan Karlberg	10,8	8,1	9,1
		% av Total	3,8	5,3	9,1
	Friherrlig	Antal	36	38	74
		Förväntat antal	25,9	48,1	74,0
		% inom Faderns stånd	48,6	51,4	100,0
		% inom Tjänst innan Karlberg	25,9	14,7	18,6
		% av Total	9,1	9,6	18,6
	Lågadel	Antal	72	124	196
		Förväntat antal	68,6	127,4	196,0
		% inom Faderns stånd	36,7	63,3	100,0
		% inom Tjänst innan Karlberg	51,8	48,1	49,4
		% av Total	18,1	31,2	49,4
	Okänt stånd	Antal	3	9	12
		Förväntat antal	4,2	7,8	12,0
		% inom Faderns stånd	25,0	75,0	100,0
		% inom Tjänst innan Karlberg	2,2	3,5	3,0
		% av Total	0,8	2,3	3,0
	Ofrälse	Antal	13	66	79
		Förväntat antal	27,7	51,3	79,0
		% inom Faderns stånd	16,5	83,5	100,0
		% inom Tjänst innan Karlberg	9,4	25,6	19,9
		% av Total	3,3	16,6	19,9
	Total	Antal	139	258	397
		Förväntat antal	139	258	397
		% inom Faderns stånd	35,0	65,0	100,0
		% inom Tjänst innan Karlberg	100,0	100,0	100,0
		% av Total	35,0	65,0	100,0

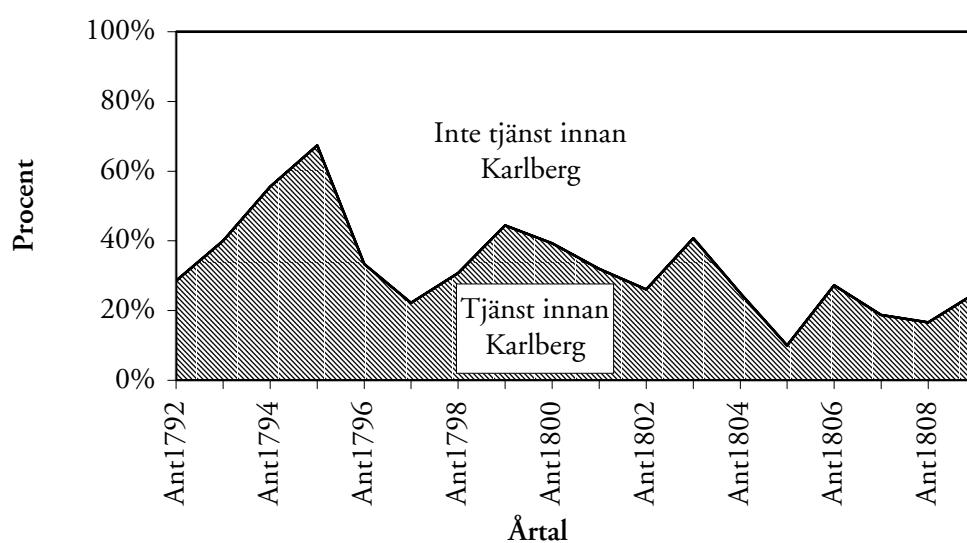
Bilaga. 13b Korstabell över förhållandet mellan tjänst innan Karlberg och faderns rang

		Tjänst innan Karlberg	Ingen tjänst innan Karlberg	Total
Faderns rang	Rangnr 1-11	Antal	40	49
		Förväntat antal	31,2	57,8
		% inom Faderns rang	44,9	55,1
		% inom Tjänst innan Karlberg	28,8	19,0
		% av Total	10,1	12,3
	Rangnr 12-21	Antal	24	37
		Förväntat antal	21,4	39,6
		% inom Faderns rang	39,3	60,7
		% inom Tjänst innan Karlberg	17,3	14,3
		% av Total	6,0	9,3
	Rangnr 22-36	Antal	59	123
		Förväntat antal	63,7	118,3
		% inom Faderns rang	32,4	67,6
		% inom Tjänst innan Karlberg	42,4	47,7
		% av Total	14,9	31,0
	Rangnr 37-40	Antal	12	23
		Förväntat antal	12,3	22,7
		% inom Faderns rang	34,3	65,7
		% inom Tjänst innan Karlberg	8,6	8,9
		% av Total	3,0	5,8
	Utan rang	Antal	4	26
		Förväntat antal	10,5	19,5
		% inom Faderns rang	13,3	86,7
		% inom Tjänst innan Karlberg	2,9	10,1
		% av Total	1,0	6,5
	Total	Antal	139	258
		Förväntat antal	139	258
		% inom Faderns rang	35,0	65,0
		% inom Tjänst innan Karlberg	100	100
		% av Total	35,0	65,0

Bilaga. 14 Korstabell över förhållandet mellan faderns samhällsposition och möjligheten att få sin son insatt på en officersbeställning redan som barn

		Underårig fänrik		
		Underårig fänrik	ej Underårig fänrik	Total
Faderns stånd och rang	F_friherre_utan_rang	1	1	2
	F_greve_1-11	9	14	23
	F_friherre_1-11	9	24	33
	F_lågadel_1-11	8	25	33
	F_friherre_22-36	6	19	25
	F_greve_22-36	2	7	9
	F_lågadel_12-21	5	22	27
	F_friherre_12-21	2	10	12
	F_lågadel_37-40	2	13	15
	F_ofrälse_12-21	1	15	16
	F_lågadel_22-36	7	105	112
	F_ofrälse_utan_rang	1	16	17
	F_ofrälse_22-36	1	29	30
	F_okänd_37-40	0	1	1
	F_greve_37-40	0	1	1
	F_ofrälse_utan_rang	0	2	2
	F_friherre_37-40	0	2	2
	F_okänd_12-21	0	3	3
	F_greve_12-21	0	3	3
	F_okänd_22-36	0	6	6
	F_lågadel_utan_rang	0	9	9
	F_ofrälse_37-40	0	16	16
	Total	54	343	397

Bilaga. 15 Andelen kadetter under perioden 1792–1809 som var i tjänst när de kom till Karlberg

Bilaga. 16 Korstabell över förhållandet mellan faderns samhällsposition och möjligheten att få sin son antagen på friplats

		Friplatser		
		Friplats	ej Friplats	Total
Faderns stånd och rang	F_greve_12-21	0	3	3
	F_friherre_utan_rang	0	2	2
	F_greve_37-40	0	1	1
	F_greve_1-11	1	22	23
	F_friherre_1-11	2	31	33
	F_greve_22-36	1	8	9
	F_lågadel_12-21	4	23	27
	F_friherre_12-21	3	9	12
	F_ofrälse_utan_rang	5	12	17
	F_lågadel_1-11	10	23	33
	F_friherre_22-36	8	17	25
	F_lågadel_22-36	48	64	112
	F_friherre_37-40	1	1	2
	F_ofrälse_12-21	9	7	16
	F_lågadel_37-40	9	6	15
	F_ofrälse_22-36	20	10	30
	F_okänd_22-36	4	2	6
	F_okänd_12-21	2	1	3
	F_ofrälse_37-40	11	5	16
	F_lågadel_utan_rang	8	1	9
	F_ofrälse_utan_rang	2	0	2
	F_okänd_37-40	1	0	1
	Total	149	248	397

Bilaga. 17 Korstabell över förhållandet mellan att ha haft friplats och val av regemente

		Friplatser		
		Friplats	ej Friplats	Total
Regemente	Livgarde	6	44	50
	Kavalleri	6	42	48
	Livregemente	16	52	68
	Infanteri	62	75	137
	Inget regemente	5	6	11
	Genivapnen	54	29	83
	Total	145	248	397

Bilaga. 18 Korstabell över förhållandet mellan faderns sysselsättning och möjligheten att få sin son antagen på friplats

			Gratist, frinummer		
			Gratist	Betalande	Total
Faderns sysselsättning	Fadern i tjänst	Antal	41	87	128
		% inom Faderns sysselsättning	32,0	68,0	100
	Fadern ej i tjänst	Antal	42	91	133
		% inom Faderns sysselsättning	31,6	68,4	100
	Fadern död	Antal	31	38	72
		% inom Faderns sysselsättning	47,2	52,8	100
	Fadern sysselsättning okänd	Antal	32	32	64
		% inom Faderns sysselsättning	50	50	100
	Total	Antal	149	248	397
		% inom Faderns sysselsättning	37,5	62,5	100

Bilaga. 19 Korstabell över förhållandet mellan distinktionstecken och val av regemente inom friplats alternativt betalande

			Utexaminerad till regemente						
			Livgarde	Livregemente	Genivapnen	Kavalleri	Infanteri	Inget reg.	Total
Kadetter på friplats	Dist.tecken	Antal	6	11	45	2	40	1	105
		Förväntat antal	4,2	11,3	38,1	4,2	43,7	3,5	105
		% inom Dist.tecken	5,7	10,5	42,9	1,9	38,1	1,0	100
		% inom Regemente	100	68,8	83,3	33,3	64,5	20	70,5
		% of Total	4,0	7,4	30,2	1,3	26,8	0,7	70,5
	ej Dist.tecken	Antal	0	5	9	4	22	4	44
		Förväntat antal	1,8	4,7	15,9	1,8	18,3	1,5	44
		% inom Dist.tecken	0	11,4	20,5	9,1	50	9,1	100
		% inom Regemente	0	31,3	16,7	66,7	35,5	80	29,5
		% of Total	0	3,4	6,0	2,7	14,8	2,7	29,5
	Total	Antal	6	16	54	6	62	5	149
		Förväntat antal	6	16	54	6	62	5	149
		% inom Dist.tecken	4,0	10,7	36,2	4,0	41,6	3,4	100
		% inom Regemente	100	100	100	100	100	100	100
		% of Total	4,0	10,7	36,2	4,0	41,6	3,4	100
Betalande kadetter	Dist.tecken	Antal	22	34	18	23	40	1	138
		Förväntat antal	24,5	28,9	16,1	23,4	41,7	3,3	138
		% inom Dist.tecken	15,9	24,6	13,0	16,7	29,0	0,7	100
		% inom Regemente	50	65,4	62,1	54,8	53,3	16,7	55,6
		% of Total	8,9	13,7	7,3	9,3	16,1	0,4	55,6
	ej Dist.tecken	Antal	22	18	11	19	35	5	110
		Förväntat antal	19,5	23,1	12,9	18,6	33,3	2,7	110
		% inom Dist.tecken	20	16,4	10	17,3	31,8	4,5	100
		% inom Regemente	50	34,6	37,9	45,2	46,7	83,3	44,4
		% of Total	8,9	7,3	4,4	7,7	14,1	2,0	44,4
	Total	Antal	44	52	29	42	75	6	248
		Förväntat antal	44	52	29	42	75	6	248
		% inom Dist.tecken	17,7	21,0	11,7	16,9	30,2	2,4	100
		% inom Regemente	100	100	100	100	100	100	100
		% of Total	17,7	21,0	11,7	16,9	30,2	2,4	100

Bilaga. 20a Korstabell över förhållandet mellan antalet jetonger och val av regemente bland de kadetter som hade friplats

			Utexaminerad till regemente						
			Livgarde	Livregemente	Genivapnen	Kavalleri	Infanteri	Inget reg.	Total
Kadetter på friplats	Ingen jetong	Antal	1	3	14	2	31	5	56
		Förväntat antal	2,3	6,0	20,3	2,3	23,3	1,9	56
		% inom Jetonger	1,8	5,4	25	3,6	55,4	8,9	100
		% inom Regemente	16,7	18,8	25,9	33,3	50	100	37,6
		% av Total	0,7	2,0	9,4	1,3	20,8	3,4	37,6
	En jetong	Antal	0	3	11	1	11	0	26
		Förväntat antal	1,0	2,8	9,4	1,0	10,8	0,9	26
		% inom Jetonger	0	11,5	42,3	3,8	42,3	0	100
		% inom Regemente	0	18,8	20,4	16,7	17,7	0	17,4
		% av Total	0	2,0	7,4	0,7	7,4	0	17,4
	Två jetonger	Antal	2	3	8	0	6	0	19
		Förväntat antal	0,8	2,0	6,9	0,8	7,9	0,6	19
		% inom Jetonger	10,5	15,8	42,1	0	31,6	0	100
		% inom Regemente	33,3	18,8	14,8	0	9,7	0	12,8
		% av Total	1,3	2,0	5,4	0	4,0	0	12,8
	Tre jetonger	Antal	3	5	10	2	9	0	29
		Förväntat antal	1,2	3,1	10,5	1,2	12,1	1,0	29
		% inom Jetonger	10,3	17,2	34,5	6,9	31,0	0	100
		% inom Regemente	50	31,3	18,5	33,3	14,5	0	19,5
		% av Total	2,0	3,4	6,7	1,3	6,0	0	19,5
	Fyra jetonger	Antal	0	2	11	1	5	0	19
		Förväntat antal	0,8	2,0	6,9	0,8	7,9	0,6	19
		% inom Jetonger	0	10,5	57,9	5,3	26,3	0	100
		% inom Regemente	0	12,5	20,4	16,7	8,1	0	12,8
		% av Total	0	1,3	7,4	0,7	3,4	0	12,8
	Total	Antal	6	16	54	6	62	5	149
		Förväntat antal	6	16	54	6	62	5	149
		% inom Jetonger	4,0	10,7	36,2	4,0	41,6	3,4	100
		% inom Regemente	100	100	100	100	100	100	100
		% av Total	4,0	10,7	36,2	4,0	41,6	3,4	100

Bilaga. 21 Frekvensfördelningar bland kadetter som fick adjutantsbefattning

Faderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Grevlig	10	25	25
Friherrlig	11	27,5	52,5
Lågadel	13	32,5	85
Okänt stånd	6	15	100
Ofrälse	40	100	
Total			
Faderns rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Rangnr 1-11	15	37,5	37,5
Rangnr 12-21	2	5	42,5
Rangnr 22-36	21	52,5	95
Rangnr 37-40	1	2,5	97,5
Utan rangnr	1	2,5	100
Total	40	100	
Underårig fänrik			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
underårig fänrik	8	20	20
ej underårig fänrik	32	80	100
Total	40	100	
Gratister (frinummer)			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Gratist	9	22,5	22,5
betalande	31	77,5	100
Total	40	100	
Distinktionstecken			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Distinktionstecken	29	72,5	72,5
ej Distinktionstecket	11	27,5	100
Total	40	100	
Jetonger			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Ingen jetong	9	22,5	22,5
En jetong	13	32,5	55
Två jetonger	6	15	70
Tre jetonger	9	22,5	92,5
Fyra jetonger	3	7,5	100
Total	40	100	

Regemente			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Livgarde	10	25	25
Livregemente	12	30	55
Genivapnen	6	15	70
Kavalleri	3	7,5	77,5
Infanteri	9	22,5	100
Total	40	100	
Kadettens rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
k_rangnr 1-II	23	57,5	57,5
k_rangnr 12-21	10	25	82,5
k_rangnr 22-36	7	17,5	100
Total	40	100	
Svärfaderns stånd			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
sv_greve	1	2,5	2,5
sv_friherre	9	22,5	25
sv_lågadel	13	32,5	57,5
sv_ofrälse	10	25	82,5
sv_ingen sv	5	12,5	95
sv_okänd	2	5	100
Total	40	100	
Svärfaderns rang			
Modaliteter	Antal	Procent	Kumulativ procent
Sv_rangnr 1-II	10	25	25
Sv_rangnr 12-21	8	20	45
Sv_rangnr 22-36	7	17,5	62,5
Sv_rangnr 37-40	1	2,5	65
Sv_rangnr 41	6	15	80
Sv_ingen	5	12,5	92,5
Sv_okänd	3	7,5	100
Total	40	100	

Bilaga. 22 Korstabell över förhållandet mellan kadetternas rang och krigserfarenhet

			Kadettens rang					
			K_rangnr 1-11	K_rangnr 12-21	K_rangnr 22-36	K_rangnr 37-40	K_utan rang	Total
Antal krig	Inget krig	Antal	12	6	47	30	8	103
		Förväntat antal	24,4	16,9	47,5	12,2	2,1	103
		% inom Antal krig	11,7	5,8	45,6	29,1	7,8	100
		% inom Kadettens rang	12,8	9,2	25,7	63,8	100	25,9
		% av Total	3,0	1,5	11,8	7,6	2,0	25,9
	Ett krig	Antal	8	8	32	15	0	63
		Förväntat antal	14,9	10,3	29,0	7,5	1,3	63
		% inom Antal krig	12,7	12,7	50,8	23,8	0	100
		% inom Kadettens rang	8,5	12,3	17,5	31,9	0	15,9
		% av Total	2,0	2,0	8,1	3,8	0	15,9
	Två krig	Antal	23	16	47	2	0	88
		Förväntat antal	20,8	14,4	40,6	10,4	1,8	88
		% inom Antal krig	26,1	18,2	53,4	2,3	0	100
		% inom Kadettens rang	24,5	24,6	25,7	4,3	0	22,2
		% av Total	5,8	4,0	11,8	0,5	0	22,2
	Tre krig	Antal	29	28	50	0	0	107
		Förväntat antal	25,3	17,5	49,3	12,7	2,2	107
		% inom Antal krig	27,1	26,2	46,7	0	0	100
		% inom Kadettens rang	30,9	43,1	27,3	0	0	27,0
		% av Total	7,3	7,1	12,6	0	0	27,0
	Fyra krig	Antal	22	7	7	0	0	36
		Förväntat antal	8,5	5,9	16,6	4,3	0,7	36
		% inom Antal krig	61,1	19,4	19,4	0	0	100
		% inom Kadettens rang	23,4	10,8	3,8	0	0	9,1
		% av Total	5,5	1,8	1,8	0	0	9,1
Total	Antal	94	65	183	47	8	397	
	Förväntat antal	94	65	183	47	8	397	
	% inom Antal krig	23,7	16,4	46,1	11,8	2,0	100	
	% inom Kadettens rang	100	100	100	100	100	100	
	% av Total	23,7	16,4	46,1	11,8	2,0	100	

Bilaga. 23 Korstabell över förhållandet mellan fädernas stånd och svärfädernas stånd

		Svärfaderns stånd						
		Grevlig	Friherrlig	Lågadel	Ofrälse	Ingen svärfader	Svärfader okänd	Total
Faderns stånd	Grevlig	Antal	2	13	7	7	0	36
		Förväntat antal	1,4	3,8	8,3	10,5	8,3	3,7
		% inom Faderns stånd	5,6	36,1	19,4	19,4	0	100
		% inom Svärfaderns stånd	13,3	31,0	7,6	6,0	7,7	0
		% av Total	0,5	3,3	1,8	1,8	0	9,1
	Friherrlig	Antal	4	12	27	16	15	74
		Förväntat antal	2,8	7,8	17,1	21,6	17,0	7,6
		% inom Faderns stånd	5,4	16,2	36,5	21,6	20,3	0
		% inom Svärfaderns stånd	26,7	28,6	29,3	13,8	16,5	0
		% av Total	1,0	3,0	6,8	4,0	3,8	0
	Lågadel	Antal	9	16	52	67	49	196
		Förväntat antal	7,4	20,7	45,4	57,3	44,9	20,2
		% inom Faderns stånd	4,6	8,2	26,5	34,2	25	1,5
		% inom Svärfaderns stånd	60	38,1	56,5	57,8	53,8	7,3
		% av Total	2,3	4,0	13,1	16,9	12,3	0,8
	Okänt stånd	Antal	0	0	0	3	3	6
		Förväntat antal	0,5	1,3	2,8	3,5	2,8	1,2
		% inom Faderns stånd	0	0	0	25	25	50
		% inom Svärfaderns stånd	0	0	0	2,6	3,3	14,6
		% av Total	0	0	0	0,8	0,8	1,5
	Ofrälse	Antal	0	1	6	23	17	32
		Förväntat antal	3,0	8,4	18,3	23,1	18,1	8,2
		% inom Faderns stånd	0	1,3	7,6	29,1	21,5	40,5
		% inom Svärfaderns stånd	0	2,4	6,5	19,8	18,7	78,0
		% av Total	0	0,3	1,5	5,8	4,3	8,1
	Total	Antal	15	42	92	116	91	397
		Förväntat antal	15	42	92	116	91	397
		% inom Faderns stånd	3,8	10,6	23,2	29,2	22,9	10,3
		% inom Svärfaderns stånd	100	100	100	100	100	100
		% av Total	3,8	10,6	23,2	29,2	22,9	10,3

Bilaga. 24 Korstabell över förhållandet mellan kadettens rang och svärfadernas rang

			Svärfadernas rang							
			Rangnr 1-11	Rangnr 12-21	Rangnr 22-36	Rangnr 37-40	Utan rangnr	Ingen svärfader	Svärfader okänd	Total
Kadettens rang	Rangnr 1-11	Antal	29	15	19	1	12	12	6	94
		Förväntat antal	13,3	10,7	17,3	4,7	10,4	21,5	16,1	94
		% inom Faderns rang	30,9	16,0	20,2	1,1	12,8	12,8	6,4	100
		% inom Svärfaderns rang	51,8	33,3	26,0	5	27,3	13,2	8,8	23,7
		% av Total	7,3	3,8	4,8	0,3	3,0	3,0	1,5	23,7
	Rangnr 12-21	Antal	8	9	12	5	9	12	10	65
		Förväntat antal	9,2	7,4	12,0	3,3	7,2	14,9	11,1	65
		% inom Faderns rang	12,3	13,8	18,5	7,7	13,8	18,5	15,4	100
		% inom Svärfaderns rang	14,3	20	16,4	25	20,5	13,2	14,7	16,4
		% av Total	2,0	2,3	3,0	1,3	2,3	3,0	2,5	16,4
	Rangnr 22-36	Antal	17	18	38	12	17	48	33	183
		Förväntat antal	25,8	20,7	33,6	9,2	20,3	41,9	31,3	183
		% inom Faderns rang	9,3	9,8	20,8	6,6	9,3	26,2	18,0	100
		% inom Svärfaderns rang	30,4	40	52,1	60	38,6	52,7	48,5	46,1
		% av Total	4,3	4,5	9,6	3,0	4,3	12,1	8,3	46,1
	Rangnr 37-40	Antal	2	2	4	1	5	18	15	47
		Förväntat antal	6,6	5,3	8,6	2,4	5,2	10,8	8,1	47
		% inom Faderns rang	4,3	4,3	8,5	2,1	10,6	38,3	31,9	100
		% inom Svärfaderns rang	3,6	4,4	5,5	5	11,4	19,8	22,1	11,8
		% av Total	0,5	0,5	1,0	0,3	1,3	4,5	3,8	11,8
	Utan rang	Antal	0	1	0	1	1	1	4	8
		Förväntat antal	1,1	0,9	1,5	0,4	0,9	1,8	1,4	8
		% inom Faderns rang	0	12,5	0	12,5	12,5	12,5	50	100
		% inom Svärfaderns rang	0	2,2	0	5	2,3	1,1	5,9	2,0
		% av Total	0	0,3	0	0,3	0,3	0,3	1,0	2,0
	Total	Antal	56	45	73	20	44	91	68	397
		Förväntat antal	56	45	73	20	44	91	68	397
		% inom Faderns rang	14,1	11,3	18,4	5,0	11,1	22,9	17,1	100
		% inom Svärfaderns rang	100	100	100	100	100	100	100	100
		% av Total	14,1	11,3	18,4	5,0	11,1	22,9	17,1	100

